

FINSKA SPRÅKETS SATSLÄRA

TILL

LÄROVERKENS TJÄNST

UTGIFVEN AF

E. N. SETÄLÄ.

ANDRA, GENOMSEDDA UPPLAGAN.

HELSINGFORS 1903.
SÖDERSTRÖM & C:o
FÖRLAGSAKTIEBOLAG.

HELSINGFORS,
FINSKA LITTERATURSÄLLSKAPETS TRYCKERI,
1903.

Förord till andra upplagan.

Efter att ha rådfört mig med några lärare beslöt jag mig för att icke i denna nya upplaga af „Finska språkets satslära“ vidtaga några väsentliga förändringar, vare sig med afseende å form eller innehåll. Utgående från den synpunkten, att större förändringar i framställningen af själfva grammatikens system först måste pröfvas vid undervisningen i modersmålet, afstod jag från hvarje försök att införa sådana i en lärobok, som främst vill fylla Finlands svensktalande skolors behof af en praktisk vägvisare i finsk satslära. Under sådana omständigheter ansåg jag revisionsarbetet böra inskränkas till sådana förändringar, tillägg och uteslutningar, hvilka under den tid, som förflutit sedan första upplagans utkommande, befunnits nödiga. Då några lärare påpekat att exemplen, som i allmänhet i den första upplagan icke voro öfversatta till svenskan, beredde eleverna lexikaliska svårigheter utan motsvarande nytta, antog jag detta missförhållande kunna hjälpas genom bifogande af svensk öfversättning i sådana fall, då ovanligare ord eller uttryck förekommo eller då en öfversättning kunde anses bidraga till klargörandet af själfva den grammatikaliska konstruktionen. Däremot syntes mig att en öfversättning af alla exempel onödigtvis skulle ökat bokens omfång.

Revisionsarbetet har enligt dessa grundsatser och i samråd med mig verkställts af fru ILMI HALLSTÉN, hvars

mångåriga erfarenhet såsom lärarinna i finska språket samt lefvande intresse för den finska språkundervisningen sålunda kommit boken till godo. Utom för några mindre tillägg och rättelser har denna nya upplaga fru Hallstén särskildt att tacka för det „Tillägg“, som ingår i slutet af boken och som både föreslagits och skrifvits af henne. För fru Hallsténs möda och intresse ber jag att härmed få be-tyga min varmaste tacksamhet.

Helsingfors i februari 1903.

E. N. Setälä.

I kapitlet.

Om satsen och dess delar.

§ 1. **Satslära (syntax)** kallas den del af språkläran, som handlar om satsens byggnad och delar samt ordens användning i satsen.

§ 2. **Sats** är det språkliga uttrycket för en tanke. I en fullständig sats utsäges medels ett verbum finitum en verksamhet, ett tillstånd eller en egenskap om ett föremål. Ex. *Lintu lentää. Tyttö sairastui. Ruoho viheriöitsee* gräset grönskar.

Subjekt och predikat.

§ 3. Satsen består af tvenne hufvuddelar: **subjekt** och **predikat**. Predikat är det verb, hvarigenom något i satsen utsäges; subjekt är den satsdel, om hvilken predikatets handling, tillstånd eller egenskap utsäges.

§ 4. Subjektet utgöres vanligen af ett substantiv (eller substantiv-pronomen). Ex. *Lintu lentää. Hän istuu.*

Såsom subjekt kan äfven stå ett adjektiv eller hvilket ord som helst, som begagnas substantivt, en infinitiv eller en hel sats (subjektssats). Ex. *Kokenut kaikki tietää, vaivainen kaikki kokee* den erfarna vet allt, den olycklige pröfvar allt. *Michistä kolme pelastui, kaksi hukkui* tre af männen räddades, två drunknade. *Mutta on kaksitavuinen* (tvåstafvigt). *Ikävi on*

lähteä. Kummallista oli, että pääsit (lyckades blifva) papiksi.

§ 5. Predikatet utgöres af ett verb i finit form. Ex. *Poika lukee. Maa viheriöitsee.*

Anm. Predikatet kan således utgöras af en enkel eller en sammansatt verbform. Ex. *Poika lukee. Poika on lukenut.* Äfven ett till betydelsen ofullständigt verb kan i förening med predikatsfyllnad uppfattas som predikat i satsen, t. ex. *Poika on iloinen.*

§ 6. Subjektet är i finskan antingen totalt eller partiellt.

§ 7. Det totala subjektets kasus är nominativen. Ex. *Poika juoksee. Linnut laulavat. Me puhumme.*

§ 8. Det partiella subjektets kasus är partitiven. Ex. *Lihaa on pöydällä kött finnes på bordet. Poikia juoksee pihalla gossar springa på gården.*

§ 9. Subjektet uppfattas antingen såsom varande totalt eller partiellt, beroende af

a) Subjektets egen beskaffenhet. Subjektet är totalt, om hela dess omfång eller en bestämd del däraf är i fråga, men partiellt, om predikatet utsäges om en obestämd del af subjektets omfång. Ex. *Ruoka on pöydällä* maten är på bordet. *Ruokaa on pöydällä* mat finnes på bordet. *Pojat juoksevat pihalla* gossarne (i fråga) springa på gården. *Poikia juoksee pihalla* gossar springa på gården.

Anm. 1. Subjektet står i detta fall i partitiv endast, om det utgöres af ett abstrakt eller kollektivt substantiv, af ett ämnesnamn (subst. materiæ), eller om det står i pluralis. Ex. *Vielä on jaloutta* (ädelhet) *maailmassa.* *Sotaväkeä tuli kaupunkiin.* *Vettä valui virtana* vatten flöt i strömmar. *Taloja on palanut* gårdar hafva brunnit (däremot i sing.: *osa talosta on palanut*).

2. Märk! *Tytöillä on kauniit silmät* (icke: *kauniita silmiä*). *Hänellä on pienet kädet.* *Ukolla on harmaat hiukset* (grått hår, jfr *harmaita hiuksia* grå hårstrån).

b) Predikatets beskaffenhet. Subjektet uppfattas alltid totalt, om predikatet är ett transitivt verb eller ett verb med predikatsfyllnad. Ex. *Miehet hakkaavat pihalla puita* männen l. män hugga ved på gården. *Jättiläiset* (aldrig: *jättiläisiä*) *rakensivat kirkon* jättar byggde kyrkan. *Koulut ovat hyödyllisiä* skolor äro nyttiga. *Muutamat pojat ovat vallattomia* några gossar äro själfsvådiga. — Subjektet kan öfverhufvudtaget vara partiellt endast i det fall, att det intransitiva predikats verbet uttrycker ett tillstånd eller en rörelse. Ex. *Poikia* (gossar) *seisoo tuvan takana*. *Talonkin tyttäriä on piikoina* äfven gårdsdöttrar äro tjänarinnor. *Kirjeitä oli tullut* det hade kommit bref.

Anm. Om predikatet enligt föregående regler ej kan förenas med ett partiellt subjekt, kan subjektet uttryckas partiellt endast genom omskrifning. Ex. *Miehiä on pihalla puita hakkaamassa*. *Täällä on muutamia poikia, jotka ovat vallattomia*.

c) Satsens nekande eller jakande innehåll. I nekande satser och frågesatser med predikatet *olla* (= finnas till), *näkyä* (= synas till), *kuulua* (= höras af) o. s. v. uppfattas subjektet vanligen partiellt. Ex. *Tässä kylässä ei ole suutaria* i denna by finnes ingen skomakare (däremot: *Suutari ei ole tässä kylässä* skomakaren är icke, befinner sig icke i denna by). *Miestä ei näy eikä kuulu* mannen hvarken syns till eller hörs af (däremot: *Kirkko ei näy sieltä* kyrkan syns icke därifrån. *Mies ei näy tulevan*). *Sinun ääntäsi ei ole moneen aikaan kuulunut* man har icke hört din röst på länge (däremot: *Sinun äänesi ei kuulu niin kauas* din röst hörs icke så långt). *Näkykö ketään?* synes någon? *Onko tässä kunnassa kansakoulua?* finnes det någon folkskola i denna kommun? *Likaså: Menikö tästä ketään?* gick någon här förbi?

§ 10. I finskan innehåller predikats verbet i första och andra personen alltid subjektet. För eftertrycks

skull kan det särskildt framhållas genom ett utsatt personalpronomen. Ex. *Jos tulet minua tervehtimään* (hälsa på), *olen suuresti iloissani*. — *Minä en sitä tehnyt, vaan sinä*.

§ 11. Vid tredje personen uttryckes subjektet nästan alltid genom ett substantiv, pronomen l. dyl. Ex. *Isä tulee. Tytöt menevät. Kun hän näki isänsä, niin hän tuli iloiseksi*.

§ 12. Det gifves äfven satser utan subjekt, hvilkas predikat står i tredje pers. sing. Ett sådant predikat kan utgöras af

a) Ett impersonellt verb, som uttrycker en känsla eller betecknar en naturföreteelse. Ex. *Minua kammottaa* jag känner fasa, *inhottaa* känner afsky, *pyöräyttää* känner svindel, *janottaa* är törstig, *unettaa* är sömnig. *Hampaita särkee* tänderna värka. — *Nyt tuulee tuimasti* nu blåser det starkt. *Myrskyää* det stormar, *sataa* det regnar, *pyryttää* det yr.

Anm. 1. Dylika verb kunna äfven stå med subjekt. Ex. *Sataa vettä, lunta, rakeita* (hagel). *Suolakala janottaa* (väcker törst).

2. Subjekt till sådana impersonella verb som *pitää, täytyy, tarvitsee, tulee, sopii* o. s. v. anses den infinitiv vara, som står tillsammans med dem. Ex. *Minun täytyy mennä. Ei tarvitse odottaa*.

3. Såsom af exemplen synes, finnes ej i finskan något, som skulle motsvara det formella subjektet *det* i svenskan. Likaså har svenskans *det* ingen motsvarighet i finskan, om satsens verkliga subjekt utgöres af en infinitiv, och vanligen icke heller, om det utgöres af en hel sats. Ex. *Ikävä oli kotoa lähteä* det var ledsamt att fara hemifrån. *Kumma oli, että pääsit papiksi* det var besynnerligt, att du kunde bli präst (för större eftertrycks skull: *Se l. sepä oli kumma, että . . .* det var då besynnerligt att . . .).

b) Ett verb i tredje pers. sing. aktiv med obestämdt subjekt, motsvarande det svenska man. Ex. *Sen kohta kuulee, että hänessä on älyä* så mycket hör man genast,

att han har skarpsinne. *Hänen sanoihinsa ei voinut luottaa man kunde icke lita på hans ord. Häntä ei mitenkään olisi luullut sairaaksi mieheksi man skulle ingalunda kunnat tro, att han var en sjuk man.*

c) Verbets s. k. passiva eller opersonliga form. Ex. *Kohta päästään perille snart kommer man fram. Jo tultiin. Hevonen vietiin laitumelle (på betesmarken). Häntä ei ole kuultu eikä nähly man har hvarken hört af honom eller sett honom.*

Anm. Finskans s. k. passiv af transitiva verb återgifves vid öfversättning oftast med passiv i svenskan, hvarvid det finska objektet blir subjekt. Ex. *Hevonen (obj.) vietiin laitumelle hästen (subj.) fördes till betesmarken. Häntä ei ole kutsuttu han har icke blifvit bjuden.*

§ 13. Predikats verbet rättar sig efter ett i nominativ stående subjekt i numerus och person. Ex. *Minä juoksen. Isä tulee. Te laulatte. Pojat kävelevät. He ovat nukkuneet. Kaikki menivät pois.*

Om de i nominativ stående subjekten äro flera, står predikats verbet i pluralis, och om subjekten äro af olika person, har 1:sta personen företräde framför den 2:dra och 3:dje samt 2:dra personen framför den 3:dje. Ex. *Mikko ja Matti juoksevat kilpaa (i kapp). Rikkaus ja valta (riкеdom och makt) eivät tee ihmistä onnelliseksi. Äitini ja minä kävimme kirkossa. Minä, sinä ja toveri luemme. Sinä ja sisaresi kävelette.*

Anm. 1. I talspråket och i poesi användes ofta 3:dje pers. sing. i st. f. 3:dje pers. pl. Ex. *Isä ja äiti on kylässä. Ei ole aiat, niinkuin oli ennen, entiset aiat on olleet ja menneet.*

2. Då adessiven jämte verbet *olla* uttrycker ägarer (minulla on jag har), står *olla* som predikat alltid i singularis, t. ex. *Pojalla on vaaleat hiukset* (jfr § 60, II).

3. Då subjektet utgöres af ett kardinaltal, står predikatet alltid i singularis, t. ex. *Kolme poikaa tulee tuolta. Likväl säges t. ex. Kaksi viivaa, jotka ovat yhden-*

suuntaiset, eivät voi leikata toisiansa två linjer, som äro parallella, kunna icke skära hvarandra.

§ 14. Om subjektet står i partitiv, står predikatet alltid i tredje person singularis. Ex. *Lihaa on torilla. Poikia mence kouluun. Silloin ei meitä vielä ollut olemassakaan* då funnos vi ännu icke till.

Predikatsfyllnad.

§ 15. **Predikatsfyllnad** kallas en bestämning, som förmedels ett till betydelsen ofullständigt verb tillägges subjektet.

Det förmedlande verbet är vanligtvis *olla* vara, någon gång *tulla* blifva.

§ 16. Predikatsfyllnaden utgöres af a) ett substantiv eller b) ett adjektiv. Ex. *Varpunen on lintu. Poika on pieni.*

§ 17. Predikatsfyllnaden är antingen total eller partiell.

§ 18. Total är predikatsfyllnaden och står i nominativ, om dess begrepp i sin helhet utan någon närmare bestämning tillägges subjektet. Ex. a) *Varpunen on lintu. Ystäväni on runoilija* (skald). b) *Kirves on tylsä yxan* är slö. *Omena on makea* (välsmakande). *Jalkani ovat kipeät. Pojat ovat iloiset. Huoneet ovat kylmät.*

Märk! I fråga om kroppsdelar: *Hänen silmänsä ovat mustat* (ej: *mustia*). *Hänen jalkansa ovat suuret.*

§ 19. Predikatsfyllnaden är partiell och står i partitiv, då den uttrycker

a) Område, krets, slag, som subjektet tillhör (substantiv predikatsfyllnad). Ex. *Tämä talo on Ruoveden pitäjää* detta hemman hör till Ruovesi socken. *Mies on suurta sukua* mannen är af förnäm släkt (= hör till en förnäm släkt). *Varpuset ovat lintuja* (äro fåglar, höra till fåglarna). *Hän on maan oppineimpia miehiä*

han är en af landets ländaste män. *Mustalaisetkin* (zigenare) *ovat ihmisiä*. *Tämä ei ole vettä, vaan viiniä*. *Tämä on hedelmätöntä maata* (ofruktbar mark). Märk! *Veitsi on terästä* knifven är af stål. *Mitä ilveilyä tämä on?* hvad är detta för ett upptåg? *Hän oli toista mieltä* han var af annan åsikt.

b) Egenskap, som alltid, vanligen eller genomgående träffas hos subjektet (adjektiv predikatsfyllnad). Ex. *Kauneus on katoavaista* skönhet är förgänglig (något förgängligt). *Viina on juovuttavaa* brännvin är berusande. *Pojat ovat iloisia* gossar äro glada. *Huoneet ovat kylmiä*. *Sekalaista seurakunta on* menigheten är mångbrokig. *Laihot* (växande säd) *ovat huonoja*. *Hänen toimeentulonsa* (utkomst) *on huonoa*.

Märk! Subjektet är i detta fall ett abstrakt eller kollektivt substantiv, ett ämnesnamn (subst. materiæ) eller ock står det i pluralis (jfr exx. ofvan). Alltså: *poika on pieni* (aldrig: *pienä*); *pojat ovat pieniä*. Jfr *omina on makea* och *omina* (ss. subst. materiæ) *on makeata*. — *Huoneet ovat kylmät* och *h. o. kylmiä* (alltid kalla). Jfr ofvan § 9, a), anm. 1.

Subjektet utgöres af en infinitiv: *Hauska (hauskaa) oli nähä sinua*. *Ikävi oli kotoa lähteä*. Om ett adjektiv på *-inen* står som predikatsfyllnad, användes vanligen partitiv, t. ex. *Hupaista* (trefligt) *oli, että tulit*. *Oli kummallista, että niin kävi*.

§ 20. Som predikatsfyllnad står ofta en possessiv genitiv. Ex. *Tämä metsä on valtion* (statens). *Kynä on minun*.

§ 21. Allmänna anmärkningar. 1. Exx. på verbet *tulla* med predikatsfyllnad: *Kevät tuli lämmin* våren blef varm (= det blef en varm vår). *Seuraavan vuoden kesä tuli kylmä* följande år blef sommaren kylig. *Tämä tuli liian pieni*. *Oraat* (brodd) *tulivat heikot*. — *Puuro* (gröt) *tuli mustaa*. *Oraat tulivat heikkoja*. Jfr § 33, b), anm. 1.

2. Utom den subjektiva predikatsfyllnaden, hvarom hittills varit fråga, kan äfven en objektiv predikatsfyllnad förekomma tillsammans med verb, som betyda åstadkomma, förfärdiga. Den objektiva predikatsfyllnaden kan i likhet med

den subjektiva och enligt samma regler som den vara antingen total eller partiell. Den objektiva predikatsfyllnaden står i objektets kasus (§§ 26, 27). Ex. *Mitä varten pastori pojan papinkirjan niin vaillinaisen teki?* hvarför uppgjorde pastorn gossens prästbetyg så ofullständigt? *Tee työsi semmoinen, että se kelpaa!* — *Hän veisti kirvesvarren aivan uutta mallia* (form). *Sen hän tekee hyvää, mitä hän tekee.* Juustot emäntä tekee hyviä. Jfr § 33, anm. 1.

§ 22. Adjektivet som predikatsfyllnad rättar sig i numerus efter subjektet. Ex. *Silmät ovat kuniit.* *Vesi on kylmää.* *Touot* (vårsäde) *ovat hyviä meillä.* *Kaksi tyttöä on isompaa.*

Anm. 1. Om det förmedlande verbet står i passiv (operonlig) form, står predikatsfyllnaden i pluralis, t. ex. *Tästä lähin* (härefter) *ollaan ahkerat l. ahkeria.*

2. Predikatsfyllnaden till en infinitiv rättar sig efter det styrande verbets subjekt eller person. Ex. *Me tahdomme olla ahkerat l. ahkeria.* *Teidän täytyy olla ahkerat l. ahkeria.* *Luvattiin olla ahkerat l. ahkeria.*

3. Om subjektet utgöres af tilltalsordet *te* och afser en enda person, eller af relativpronomen, som hänför sig till ett sådant *te*, står predikatsfyllnaden i singularis. Ex. *Te olette jalo* Ni är ädel. *Teidän, joka olette vanha ja viisas, tulee myöskin olla hyvä.*

Efter samma regel rättar sig participet i sammansatta verbformer. Ex. *Oletteko tämähän tehnyt?* har Ni gjort detta? (jfr *O. t. tehneet?* han I gjort detta?). *Te, joka olette usein käynyt ulkomailla, voitte kai asian meille selittää.*

4. Den objektiva predikatsfyllnaden rättar sig i numerus efter objektet, t. ex. *Poika teki nappulat* (pinne) *liian lyhyet.*

§ 23. I enlighet med föregående § rättar sig äfven substantivet som predikatsfyllnad vanligen efter subjektets numerus. Ex. *Me olemme kelpo pojat kumpikin.* *Mustalaisetkin ovat ihmisiä.* *Te olette kunnon* (redbar) *miehiä* (jfr *Te olette kunnon mies*). Undantag förekomma likväl beroende af predikatsfyllnadens beskaffenhet. Ex. *Kasvit ovat luonnon paras koristus* växterna äro naturens bästa prydnad. *Hän on maan oppineimpia miehiä.* *Kankaat olivat monenlaista väriä.*

Objektet

och därmed beslätade bestämningar.

§ 24. **Objekt** kallas den bestämning, som tillägges ett transitivt verb för att angifva föremålet för den verksamhet verbet utsäger.

Objektet utgöres af

a) Ett substantiv eller ett annat såsom substantiv användt nomen. Ex. *Mies tappoi koiran. Hän löi koiraa. Päästä minut pois!*

b) En infinitiv, t. ex. *Poika tahtoo lukea.*

c) En hel sats, t. ex. *Sananlasku sanoo, ettei kannettu vesi kaivossa pysy* ordspråket säger, att vatten, som burits i brunnen, icke hålles där.

Anm. Till många transitiva verb fogas utom objektet ett adverbial, som betecknar det föremål, åt eller för hvilket något sker, och som kallas dativ-adverbial. Sådana verb äro *antaa, sanoa, luvata, näyttää* m. fl. Ex. *Kerro asia minulle! Hän antoi kirjan isälleni.*

§ 25. Objektet i finskan är antingen totalt eller partiellt.

§ 26. Det totala objektets kasus är ackusativen. Ackusativen har i singularis tvenne former: en längre med ändelsen *-n* (lik genetiven), och en kortare utan ändelse (lik nominativen); i pluralis har ackusativen endast en form, som är lik nominativ pluralis. Ex. *Sinä veit pojan kouluun. — Vie poika kouluun! — Veimme pojat kouluun. Viekkä pojat kouluun!*

I. Den längre formen af ackusativ sing. (på *-n*) är den allmännast använda. Ex. *Isä antaa kirveen pojallensa. Avun Luoja antakohon! Skaparn bringe hjälp! Minä lupaan tehdä tämän työn.*

Andra exx. *Emäntä paloitteli (stycka) lihan. Tuon miehen olen jo kauan tuntenut. Sen seikan (omständighet)*

kai tietänee sanomattasikin. Saisipa sen tehdä man kunde ju göra det. Minä kirjoittaisin serkulleni (kusin) kirjeen, jos tietäisin hänen asuntonsa. Minä kävin hakemassa hevosen haasta. Isäntä käski renkinsä tuomaan hevosen. Hän sai luvan rakentaa mökin meidän maalle. Olin oikeissa (i beråd) ostaa talon. Olin jättää koko puuhan jag höll på att lämna hela bråket. Vaivan maksava työ ett arbete, som lönar mödan. Talonväen oven avattua tuli naapurin poika huoneeseen.

II. Den kortare formen af akkusativ sing. (som är lik nominativen), användes, om objektet är bestämning till

a) 1:sta eller 2:dra person imperativ. Ex. *Anna kirves minulle! Lyökäämme käsi kätehen! Viekkää kirja isälle! — Juottoas vävyni varsa! vattna min svärsons föl!*

Jfr *Avun Luoja antakohon!*

b) Den passiva eller opersonliga formen. Ex. *Poika viedään kouluun man för gossen (gossen föres) till skolan. Varas pantaisiin vankeuteen (fängelse), jos hän saataisiin kiinni. Jfr § 12, c), anm.*

c) En infinitiv, som utgör subjekt till ett impersonellt predikat eller också omedelbart eller medelbart beror af subjektet. Ex. *Hänen täytyi maksaa isänsä velka han måste betala sin faders skuld. Paras on tehdä työ ajoissa. Minun on velvollisuus (plikt) lausua oma ajatukseni. Minun pitää mennä viemään kirje postiin.*

Andra exx. *Sinun pitää kirjoittaa minulle pieni kirje. Minusta tuntui kolkolta (dystert) jättää armas kotini. Oli mielessä minulla surmata suku Kalevan. Teidän on poika kouluun paneminen. Minun on lupa ajaa tuo hävytön (oförskämd) mies ulos. Sinun on pakko mennä hankkimaan kylästä vene. Minun oli lupa käydä ottamassa hevonen haasta. Nyt oli otollinen tilaisuus tukkia tuon nenäkkään miehen suu*

nu var det lägligt tillfälle, att täppa munnen på den näsvisa karlen.

d) En infinitiv, som omedelbart eller medelbart beror af ett i 1:sta eller 2:dra person imperativ eller i passiv (opers. form) stående predikat. Ex. *Käske pojan tuoda hevonen kotiin! Antakaa nimismiehelle (länsman) käsky ottaa rosvo (röfvare) kiinni! — Sinulle luvattiin antaa kirja palkinnoksi.*

Ytterligare exx. *Salli hänen ottaa kirja mukaansa! Päättäkäämme tehdä parannus (bättring)! Tulkaa ottamaan kuppi kahvia! Käyhän ottamassa kirves seinältä! Anna minulle lupa kirjoittaa hänelle kirje! Nimismiehen käskettiin ottaa varas kiinni. Mennään ottamaan pyssy pois tuolta mieheltä. Meille annettiin lupa pitää löydetty tavara omamme. Meillä ollaan aikeissa pitää pieni juhla.*

Det totala objektet till en infinitiv, hvars subjektsperson är angifven medels possessivsuffix, står vanligen i den längre formen, oberoende af det styrande verbet. Ex. *Minun täytyi mennä kaupunkiin saadakseni asian toimeen. Tule lähemmäksi nähdäkseni sormuksen (ring) sormessasi. Sotamiesten täytyi paeta (fly) kuullessaan vihollisten sotahuudon.*

Likaså står objektet till ett i aktiv (personlig form) stående particip alltid i den längre formen. Ex. *Meidän tulee myöntää (medgifva) hänen tehneen työn suurella taidolla. Sano hänen jo löytäneen tytön. Pojan sanottiin vieneen kirveen kotiin.*

Detsamma är fallet vid II partic. pass. part. såsom temporalkonstruktion. Ex. *Heti postimiehen tuotua kirjeen minun oli pitkälle matkalle valmistauminen. Tämän työn suoritettua minun täytyi lähteä toisaalle.*

Anm. 1. De personliga pronomina hafva egendommiga ackusativformer: *minut, sinut, hänet, meidät, teidät, heidät*, hvilka användas som totalt objekt, oberoende af det styrande verbets form. Ex. *Minä vien teidät kotiin. Vie*

hänet kotiin! Hänet vietiin kouluun (vanligare likväl: hän vietiin kouluun). Minun tuli viedä hänet kouluun. Käske isän panna hänet kouluun!

2. Grundtalen *kaksi, kolme* o. s. v. och det indefinita räkneordet *pari* (ofta *puoli*) hafva samma former för totalt, objekt och subjekt; sålunda användas *kaksi, kolme, neljä* o. s. v., *kahdeksan, yhdeksän, kymmenen, tuhat* eller *tuhannen, pari, puoli* eller *puolen* både som subjekt och som objekt. Ex. *Ostin pari, kolme kirjaa. Osta minulta pari kirjaa! Anna minulle lainaksi kahdeksan markkaa! Minulle luvattiin antaa puoli l. puolen, kymmenen markkaa.*

Yksi och *miljona* användas enligt vanliga objektsregler. Ex. *Sain yhden markan, miljonan markkaa. Anna minulle yksi markka, miljona markkaa.*

§ 27. Det partiella objektets kasus är partitiven. Ex. *Poika syö kalaa ja leipää. Mies löi hevostansa. Kävimme ostamassa viikatteita (liar).*

§ 28. Objektet är antingen totalt eller partiellt beroende af

a) Objektets egen beskaffenhet. Med afseende därå är objektet totalt, om verbets handling träffar objektets hela omfång, men partiellt, om den träffar endast en del däraf. Ex. *Mies tappoi koiran. Mies löi koiraa. — Mies ampui linnun. Mies ampui lintua pyrstöön (stjärt). — Mene ottamaan ruoka pöydältä! Mene ottamaan ruokaa pöydältä!*

b) Satsens nekande eller jakande innehåll. Om satsen är nekande, uppfattas objektet alltid partiellt. Ex. *Tyttö ei ole lakaissut lattiat* flickan har icke sopat golfvat (alls icke, ej ens en del däraf, eller: icke helt och hållet). *En saanut kirjettäsi. Isäntä ei tapa pahaa koiraansa. Älä mene viemään pois hevostasi.* — Objektet är ofta partiellt i satser, som uttrycka tvifvel, äfven om deras form är jakande. Ex. *Tuskin hän*

siitä kahta markkaa maksoi. Myytkö hevostasi? Mitä varten poikaasi ulos jätit?

Anm. Det totala objektet kan således stå endast i jakande satser.

c) Handlingens beskaffenhet hos det verb, som styr objektet. Om verbet betecknar en fortfarande och således ofulländad handling, uppfattas objektet alltid partiellt, men om man vill framställa handlingen som fulländad (i närvarande, tillkommande eller förfluten tid), är objektet totalt. Ex. *Isä veistää kirvesvartta* får taljer ett yxskaf (nu som bäst; handlingens verkan har icke ännu träffat objektet i dess helhet, utan träffar för hvarje tidsmoment endast en del däraf). *Isä veistää kirvesvarren päivässä* får taljer ett yxskaf (färdigt) på en dag. *Kyllä isä veistää kirvesvarren* (framdeles). — *Tyttö lakaisi paraillaan* (som bäst) *pihaa, kun veräjän* (port) *avasin*. *Tytöt lakaisivat* (ovat, olivat *lakaisseet*) *pihan*. — *Hän näytteli minulle paraillaan kirkon kalleuksia* (dyrbarheter). *H. n. m. kirkon kalleudet*. — *Poika oli iloinen lauhua kuullessaan*. *Poika tuli iloiseksi kuullessaan laulun äänen*. — *Menin juuri kirjettä noutamaan, kun hän tuli vastaani*. *Puhuttuani hänen kanssaan menin noutamaan kirjeen postista*.

Andra exx. *Kaisa kutoo hyvää kangasta* (nu som bäst). *Kaisa kutoo hyvän kankaan* (i allmänhet). *K. kutoo kankaan* (i framtiden). — *Tämän tehdessään hän teki suuren tuhmouden* (härmed gjorde han o. s. v.). *Tätä tehdessään h. t. s. t.* (under det l. medan han gjorde detta o. s. v.). — *Minä olin hevosta tuomassa, kun tapasin hänet*. *Minä olin tuomassa hevosen kotiin*. — *Mene sinä tuomaan hevonen!*

Anm. 1. De verbformer, hvilka på grund af denna regel oftast förenas med partiellt objekt, äro presens (då det uttrycker en som bäst pågående handling), imperfekt (då det uttrycker en handling, som fortgick, under det något annat skedde), II infinitiv (då den uttrycker en handling, under

hvars fortgång något sker) samt III infinitiv och I particip. Exx. se längre fram i kap. III.

2. Verb, som betyda försöka, vilja, åsyfta, förenas oftast med partiellt objekt; totalt objekt förekommer i sådana fall endast, då det särskildt framhålles att det åsyftade uppnåts. Ex. *Minä hain, etsin häntä* jag sökte honom (*minä hain, etsin hänet* jag sökte upp, sökte och fann honom). *Seurakunta koetti saada pappiansa viralta. Hän vaati minua* (jfr *minut*) *kaksintaisteluun. Sitä minä tarkoitin.* *Hän tähtäsi, ampui lintua* (jfr *ampui linnun*). Sådana verb äro: *koettaa, yrittää* försöka, *pyytää* begära, fånga, *käskää* befalla, *tahtoa* vilja, *haastaa* utmana, *stäm-mä, tavoittaa* gripa efter, *tarkoittaa* åsyfta, *tähdätä* sikta, *ampua* skjuta, *tarjota, kaupata* bjuda, *utbjuda* o. s. v.

3. Med objekt i partitiv konstrueras impersonella (oftast kausativa) verb, som uttrycka en fortfarande känsla. Ex. *Minua janottaa* jag känner mig törstig. *Minua kauhistutti* jag fasade. *Poikaa väsyttää, unettaa* gossen känner sig trött, sömnig. *Häntä pyörryttää* han har svindel. *Päätäni on pakottanut* (värka) *koko päivän.* Det finska objektet motsvarar ett subjekt i svenskan (*minua janottaa* eg. det gör mig törstig).

4. Objektet står alltid i partitiv, om det styrande verbet uttrycker en känsla, sinnesstämning eller ytt-ring däraf. Ex. *Rakastatko minua? Opettaja torui oppi-lastä. Minä pelkään häntä. Kunnioita isääsi ja äitiäsi. Armahda meitä!*

Sådana verb, hvilka ursprungligen, åtminstone till en del, synas ha varit intransitiva, liksom ofta de motsvarande i svenskan, äro: *rakastaa* älska, *vihata* hata, *kadehtia* afundas, *armahtaa* förbarma sig öfver, *sääliä* känna medlidande med, *haluta* önska, *ikävoidä* längta efter, *kaivata* sakna, *toivoa* hoppas, *murehtia* l. *surra* sörja öfver, *peljätä* frukta, *halveksia* förakta, *kammoa* känna fasa för, *moittia* klandra, *soimata* förebrå, *paeta* fly. Jfr § 55, allm. anm. 1.

§ 29. I finskan står verbet ofta i så nära förbindelse med sitt adverbial, att de bilda ett gemensamt begrepp; objektet bör då uppfattas som bestämning till detta. Så-lunda kan i förening med ett abverbial

a) Ett verb, som annars skulle förenas med ett partiellt objekt, konstrueras med objekt i akkusativ. Ex. *Hevonen potkaisi lapsen kuoliaaksi* hästen sparkade ihjäl barnet (men: *h. p. lasta*). *Lapset repelivät kirjan rikki* (men: *l. r. kirjaa*).

b) Ett transitivt verb förenas med ett sådant objekt, som det icke i och för sig kunde få. Ex. *Poika luki itsensä papiksi*. *Hän kantoi lippaan* (skrin) *rahoja täyteen*.

c) Ett intransitivt verb blifva transitivt och konstrueras med objekt. Ex. *Hän juoksi itsensä kuoliaaksi*. *Lintu lensi päänsä puhki seinään* fågeln flög mot väggen och slog hål i hufvudet. *Hän istui rintansa kipeäksi* han satt (så länge), att han fick ondt i bröstet. *Poika meni päänsä kiveen* gossen slog sitt hufvud mot en sten.

Märk talesätten: *käydä sotaa, kauppa, koulua* föra krig, idka handel, gå i skola, *istua oikeutta* skipa rätt.

§ 30. Objektskasus användas som innehållsbestämningar till intransitiva verb. Substantiv, som sålunda användas, äro till sin betydelse (ofta också till sin härledning) nära besläktade med det intransitiva verbet och vanligen försedda med attribut. Ex. *Hän elää rietasta elämää* han lefver ett liderligt lif. *Lintu kuolin liian surman* jag, (stackars) fågel, dog en förtidig död. *Hän on hyvän kilvoituksen kilvoitellut* han har kämpat en god kamp.

§ 31. Med objektskasus svaras på frågorna: huru lång väg, huru länge, huru många gånger, hvilken gång i ordningen. Ex. *Kuljimme peninkulman ja viisi virstaa*. *Päivä viivytettiin matkalla*. *Kaksi kertaa kävin hänen luonansa eilen ja tänään kolmannen, mutta neljättä en mene*.

Andra exx. *Aion viipyä ulkomailla vuoden, ehkä kaksikin vuotta*. *Isä ajatteli asiata koko päivän*. *Kerran kurki* (trana) *puuhun, silloinkin jalka poikki!* — *Viivy meillä hetkinen!* *Nyt ajettiin virsta väärää*. *Hänen täytyi olla kokonainen vuosi poissa kotoansa*. — *Tässä talossa minä olen*

yötä. *En ole kuukauttakaan vielä ollut matkalla. Kauanko viisi miestä virstaa kulkee! Ensi kertaa hän nyt oli kotonaan käymässä det var första gången han nu besökte sitt hem.*

Anm. Af ordet *kerta*, då det står utan attribut, användas akkusativformerna *kerran* och *kerta* om hvarandra. Ex. *Jo se kerran laitettiin. Tuleppas kerrankin meille! — Kerta joulukuussa. Kun sen kerta tein, niin se on tehty.*

Adverbial.

§ 32. **Adverbial** kallas hvarje bestämning till ett verb, som icke är objekt, samt hvarje bestämning till ett adjektiv eller adverb.

Adverbialet angifver särskilda omständigheter, såsom rum, tid, orsak, medel, sätt, riktning, förhållande o. s. v.

Adverbialet kan vara:

1) Ett adverb. Ex. *Hän tulee tänne. Tule jo! Ovi meni auki.*

2) Ett substantiv med eller utan postposition (preposition). Ex. *Hän tuli isänsä kanssa. Talvella pojat laskevat mäkeä. Hän viipyi poissa vuoden.*

3) Ett adjektiv i lokalkasus såsom predikativ-adverbial (se nedan). Ex. *Ukko kävelee suorana. Poika kääntyi kipeäksi.*

4) En infinitiv. Ex. *Kalastaja menee verkkojansa kokemaan fiskaren begifver sig att vittja sina nät. Mies työskenteli hyräillen* (småsjungande).

§ 33. Bland adverbialen må särskildt framhållas:

a) Dativ-adverbialet, som betecknar det föremål, åt eller för hvilket något sker. Ex. *Anna kirja minulle. Kerro asia minullekin! Minä lupasin sen hänelle. Joka on julma juhdallensa, se on valju vaimollensa* den som är grym mot sitt öf, är ovänlig mot sin hustru.

b) Predikativ-adverbialiet, som uttrycker ett verkligt eller tänkt tillstånd hos någon (subjektet eller objektet). Härvid användes essiv om det tillstånd, hvori någon befinner sig, och translativ om det tillstånd, hvori någon råkar. Ex. *Huoneet ovat kylminä* rummen äro kalla (för tillfället, d. v. s. oeldade). *Hän on pappina Tampereella* han är (för tillfället) präst i Tammerfors. — *Isä on jo tullut vanhaksi*. *Hän pääsi papiksi* han blef präst. — *Mitä olet käyttänyt lähteinä?* *Olen pitänyt häntä kunnon miehenä*. — *Toimikunta* (komité) *valitsi veljeni puhujaksi*. *He luulivat häntä hyväksikin mieheksi*.

An m. 1. Skillnaden mellan predikativ-adverbialiet och predikatsfyllnaden består däri, att predikativ-adverbialiet alltid antyder, att en förändring har inträffat i föremålets tillstånd, hvaremot predikatsfyllnaden icke innehåller någon sådan bibetydelse. Jfr. t. ex. *Hän on tuomari*. *Hän on tuomarina* (nu för tillfället). — *Huoneet ovat kylmät* (kylmiä). *Huoneet ovat kylminä*. *Puuro tuli mustaa* (gröten var svart, då den blef färdig). *Puuro tuli mustaksi noesta* (af sot). — *Hän veisti puikon liian lyhyen* (han täljde en pinne som var för kort, då den blef färdig). *H. v. p. l. lyhyeksi* (han täljde pinnen, som förut varit längre, så att den blef för kort). Både predikatsfyllnaden och predikativ-adverbialiet motsvaras i svenskan oftast af predikatsfyllnad.

2. I enlighet med föregående regler användes ett predikativ-adverbial i essiv i st. f. predikatsfyllnad, i synnerhet om predikatet är bestämdt genom ett tids- eller rum-adverbial. Ex. *Äitini on jo kauan ollut sairaana*. *Hän on täällä kirkkoherrana*. *Antti setä on opettajana Helsingissä*.

3. Verbet *tulen* användes i enlighet med föregående regler oftast med predikativ-adverbial i translativ. Jfr ofvan anm. 1.

4. Ett tänkt tillstånd hos objektet uttryckes genom essiv endast vid verbet *pidän*. Annars uttryckes det alltid

genom translativ i förening med sådana verb som *sanon*, *luulen*, *katson*, *osoitan*, *kuvittelen* o. s. v. Ex. *Pidän häntä sopivana*. — *Sanon*, *katson*, *luulen häntä sopivaksi*. *Hän osoitti itsensä kunnolliseksi* han visade sig vara duglig. *Olin kuvitellut häntä kookkaaksi mieheksi* jag hade föreställt mig, att han var en reslig man. Jfr § 56, I.

5. Predikativ-adverbiallet står ibland i ablativ (eller allativ) för att beteckna intryck, som erfaras genom något af de yttre sinnena. Ex. *Talo näyttää kauniilta*. *Sinun äänesi kuuluu rumalta*. *Ruoka maistui hyvältä*. *Vesi haisee tervalta* (luktar tjära), *maistuu sokurilta*. *Täällä tuntuu kylmältä*. *Vesi tulee* (luktar, smakar) *tervalle*. Jfr § 62, VIII; § 63, II.

6. Predikativ-adverbiallet rättar sig oftast i numerus efter det substantiv, hvarpå det har afseende. Undantag förekomma dock. Ex. *Elukat* (kreatur) *ovat märkinä*. *He ovat veljellensä opetettavana*. *Jalat käyvät kankeaksi* (styf). *Juutalaiset laittavat vanhoja vaatteita uudeksi*. *Olen kotimichinä, jään kotimiehiksi* (bland de hemmavarande, bland de hemmablifna). *En tahdo olla teidän vaivoinanne* (besvär).

Attribut.

§ 34. **Attribut** kallas den bestämning, som omedelbart (utan tillhjälp af ett verb) tillägges ett substantiv.

Attributet utgöres af:

A) Ett adjektiv (adjektiv-pronomen, räkneord, particip) i samma numerus och kasus som hufvudordet, s. k. adjektiv-attribut. Ex. *Nämät köyhät nuorukaiset ovat hyviä oppilaita*.

Anm. 1. Några sammansatta substantiv, hvilkas förre led är ett adjektiv, följa samma regel. Ex. *Tämä on oman tunnon asia*. *Helsinki on Uudenmaan läänissä*. *Viime kesänä kävin Isossa-Kyrössä*.

2. Vissa adjektiv, som stå på gränsen till substantiv, såsom *aika* duktig, *ensi* första, *nästkommande*, *eri* särskild, *joka* hvarje, *kelpo* duglig, *koko* hel, *nyky* närvarande, *pikku*

liten, viime sistliden, stå oböjda framför sitt hufvudord.
Ex. *En tunne koko miestä. Hän on viime aikoina käynyt harvapuheiseksi (fåordig). Ensi viikolla lähden kaupunkiin.*

3. Sådana ord som *raukka, raiska, rukka, parka, paha stackars, vainaja* afiden, *kulta* kär, föregås af det substantiv, med hvilket de äro förenade, hvarvid detta substantiv står oböjdt i nominativ. Ex. *Me annoimme ruokaa tyttö raukalle. Isä vainajallani oli asiasta toinen ajatus kuin sinulla. Tämän annan omalle äiti kullalleni.* Af substantiv på *-nen* användes i detta fall konsonantstammen på *-s* (och orden sammanskrifvas), t. ex. *Voi tuota ihmis-parkaa!*

B) Ett substantiv (substantiv-pronomen) antingen i samma kasus som hufvudordet eller stående oböjligt invid detsamma, s. k. substantiv-attribut.

1) Om substantiv-attributet till ett nomen proprium själfvt har attribut eller suffix (eller ock bestämmes af en bisats), kan det stå såväl framför som efter sitt hufvudord och böjes i samma kasus. Ex. *Helsinki, Suomen pääkaupunki, perustettiin Kustaa Vaasan, Ruotsin mainion kuninkaan aikana Helsingfors, Finlands hufvudstad, grundlades under Gustaf Wasa, den ryktbara svenska konungen. Sain kirjeen pitäjän lautamieheltä (nämndeman) Häkkiseltä. Jalon runoilijan Runebergin nimi on kuolematon. Suurimmassa kaupungissa Lontoossa on kuusi miljonaa asujanta. Eepostamme Kalevalaa on paljon kiitetty. Hampurissa, kaupungissa, jossa viime vuonna kävin, on suuri eläintarha.*

Samma konstruktion användes, om hufvudordet utgöres af ett appellativ, t. ex. *Tässä kaupungissa, vilkkaan tehdasliikkeen keskuksessa* (medelpunkten för en liflig fabriksrörelse), *asuu paljo väkeä.*

Anm. 1. Samma regel tillämpas vanligen, om attributet utgöres af ett sammansatt ord eller ändas på *-nen*. Ex. *Pääkaupungissa Helsingissä on varsin kauniita rakennuksia. Kirjoitin*

kirjeen tilalliselle (hemmansägare) *Marttilalle*. På samma sätt: *Vastaajan Hoskasen vaatimuksesta kanne hylättiin* på grund af svaranden Hoskanens yrkande förkastades käromålet. *Alustajan* (referent) *maisteri K:n sanat herättivät huomiota*.

2. Attributet till ett orsnamn i yttre eller allmän lokalkasus står i motsvarande inre lokalkasus, emedan den yttre eller allmänna lokalkasus i dylika fall uttrycker samma begrepp som inre lokalkasus. Ex. *Aion lähteä Suomen vilkkaimpaan tehdaskaupunkiin Tampereelle*. *Veljeni asui Lahdentakana, pitäjän rikkaimmassa talossa*.

2) Om nomen proprium är förenadt med ett appellativ, som icke har bestämning (attribut, suffix, bisats), står nomen proprium oböjdt i nominativ framför appellativet. Ex. *Tuomas piispan hankkeet eivät onnistuneet* biskop Thomas' företag lyckades icke. *Kalle pojan kävi huonosti*. *Musti koiralle annettiin ruokaa*. *Matkustelin Aura laivalla*. *Elbe virran rannikot ovat paikoin varsin kauniit*. *Karpat vuorten toisella puolella on Unkari*.

Samma regel tillämpas, om i stället för nomen proprium står ett appellativ. Ex. *Raha sanalla on alkuaan ollut toinen merkitys*. *Suomenkielisessä kirjoituksessa ei eng äänteellä ole omaa merkkiä*.

 Denna regel kan tillämpas äfven vid personnamn (se exx.). I det nuvarande språket står likväl titeln alltid oböjdt framför personnamnet. Ex. *Minä kirjoitan kirjeen pastori Häniselle*. *Tämä talo on tuomari Tuomosen oma*.

Detta gäller äfven titlar, som utgöras af sammansatta ord. Ex. *Esittelijäsihteeri* (referendariesekreterare) *Nillä on kaunis huvila*. *Hän esitti pyyntönsä valtioneuvos Tille* han framställde sin begäran till statsrådet T.

Då förnamn förekomma vid tillnamn eller flera förnamn stå tillsammans, förblifva de likaså alla utom det sista ordet oböjda. Ex. *Tämä on Yrjö Lehtosen* (Yrjö Väinö Lehtosen) *kirja*. *Kustaa Aadolfin nimi on meille rakas*. Äfvenså: *Margareta*

Parmalaisen nimen tunnemme historiasta. Aleksanteri toisen muistopatsas on pystytetty Helsinkiin. Tämä seikka mainitaan Olavi Pyhän sadussa. Kaarle kahdennentoista kuolema. (Däremot: Pyhän Olavin sadussa; kahdennentoista Kaarlen kuolema, emedan pyhä och kahdestoista i detta fall äro adjektivattribut).

Anm. 1. Märk! Jesuksen Kristuksen armo. Kunnia olkoon Herralle Jumalalle. — Kustaa toisen Aadolfin nimi. Kaarle kymmenennen Kustaan sotaretket.

2. Om appellativet står i pluralis samt hör till ett nomen proprium, tillämpas mom. 2) af hufvudregeln, t. ex. *Grimm veljesten kotisadut ovat meilläkin tunnetut.*

3. Om ett appellativ i pluralis hör till flera nomina propria, böjes appellativet i samma kasus som dessa senare, t. ex. *Herrojen Tuomosen ja Heikkisen asia oli tänään oikeudessa esillä.*

Äfven vid ortsnamn, som höra till den fysiska geografin, kan hufvudregeln 2) tillämpas (se exx. ofvan). Ortsnamnen stå dock vanligen, och alltid om de benämna kulturorter (bebyggda orter), i genetiv (jfr. C). Ex. *Nykyjään asun Leipzigin kaupungissa. Porin kaupunki on Turun läänissä. Me kuljimme Saimaan kanavaa alas. Samma konstruktion användes ibland, om ett appellativ står i stället för nomen proprium. Ex. Sotilaan nimi oli hänestä rakas. Oikeudenkäsite (rättsbegrepp) on eri kansoilla erilainen.*

Anm. 1. I alla dessa under 2) omtalade fall bilda appellativet och propriet ett sammansatt uttryck, som kan bestämmas genom attribut, suffix eller bisats. Ex. *Suomen historia puhuu kuuluisan Tuomas piispan ajoista. Talo on nuoren tuomari Tuomosen oma. Kirje on menevä herra pastori Hänniselle. Mahtavassa Pariisin kaupungissa on monta vallankumousta (revolution) tapahtunut. Isä antoi rahaa Kalle pojallensa. Kirje tuli tuomari Tuomoselle, joka eilen saapui kaupunkiin. Om däremot bestämningarna hänföra sig endast till appellativet, tillämpas regeln 1).*

Ex. *Historia puhuu kuuluisasta piispasta Tuomaasta. Talo on kihlakunnan (härad) uuden tuomarin Tuomosen oma* (jfr exx. under 1).

2. Om det nomen proprium, som efter regeln 2) föregår appellativet, ej är ett personnamn, betecknas orden ofta i skrift som sammansatta ord, t. ex. *Elbe-virta, Karpat-vuoret, Aura-laiva, Suomi-kirja* o. s. v.

C) Ett substantiv i genetiv, stundom äfven i någon annan kasus, s. k. attributiv. Ex. *Järven laineet loiskivat. Tämä puoli pitäjää on autiota* (öde). *Osa väestä hukkui. Pese kannut korvinensa, tuopit uurtelhuisinensa* (Kalev.) tvätta kannorna jämte deras handtag, stoppen jämte deras refflor. *Jää hyvästi, järven rannat, kaikki mäntyset mäellä, puut pitkät petäjäkössä* (furuskog)! (Kalev.)

I likhet härmed kan en infinitiv stå som attribut, t. ex. *Minulla on lupa lähteä.*

Anm. 1. Ett substantiv-attribut i samma kasus som hufvudordet eller stående oböjdt invid detsamma betecknar samma föremål som hufvudordet; ett attributiv betecknar åter, då det står i genetiv, vanligen ägaren till hufvudordet, och då det står i partitiv, det hela, hvaraf hufvudordet tänkes utgöra en del.

2. Användandet af lokalkasus som attribut till substantiv, hvilka ej stå i subjekts- eller objektskasus, bör så vidt möjligt undvikas. Så t. ex. *Hän tarttui pientaren syrjässä oleviin ruohoihin kiinni*, icke gärna: *Hän tarttui kiinni ruohoihin pientaren syrjässä*. Hellre äfven: *Helsingin yliopisto*, än: *yliopisto Helsingissä*.

Apposition.

§ 35. **Apposition** kallas den bestämning, som tillägges ett substantiv och ett verb gemensamt och företräder en bisats.

Appositionen, hvars kasus är essiv, kan vara:

a) Ett substantiv. Ex. *Jo poikana minä hänet tunsin. Kansalaisena (medborgare) minun tulee sotaan lähteä.*

b) Ett adjektiv, t. ex. *Jo nuorena hänessä oli rintataudin oireita (symptom).*

Appositionen angifver

a) Tidsförhållanden eller andra omständigheter vid handlingens inträffande, t. ex. *Nuorena hän oli iloinen veitikka.*

b) Skälet eller villkoret för handlingen. Ex. *Lakimiehenä (jurist) minä en voi asiata toisin arvostella (bedöma). Päivän puuhista uupuneena (utmattad) hän kuitenkin vielä valvoi koko yön sairassuuteen ääressä. Nuorempana olet velvollinen kunnioittamaan häntä vanhempnasi.*

Anm. 1. Appositionen är i finskan egentligen ett adverbial, som på samma gång hör till ett verb och till ett substantiv och företräder en bisats, t. ex. *Leskenä (i änkeståndet = leskenä ollen, kun hän oli leskenä) hänellä oli suuria vaikeuksia.*

2. Appositionen kan gemensamt bestämma å ena sidan verbet och å andra sidan subjektet, objektet till passiv form, subjektspersonen vid impersonella verb och nominalformer samt adessiv och inessiv (i betydelsen af ägare) med verbet olla. Ex. *Isänmaan-ystävänä häntä koko tällä seudulla kunnioitetaan. Kansalaisena minun tulee lähteä, on lähteminen sotaan. Luulen hänen kansalaisena katsovan velvollisuudekseen lähteä sotaan. Jo lapsena hänellä oli samantapaisia aikeita (liknande planer).*

Såsom bestämning till öfriga satsdelar bör appositionen endast sparsamt användas. Ex. *Minä kunnioitan häntä jalona kansalaisena. Mitä arvelette hänestä tuomarina?*

§ 36. Ett substantiv i nominativ eller partitiv i förening med en lokalkasus, vanligen inessiv, adessiv eller essiv, användes ofta som bestämning till ett substantiv och verb gemensamt (nominativus eller partitivus absolutus). Ex. *Ei kukaan synny kirves*

kädessä. *Ukko vielä vanhoillaankin astelee pää pystyssä, niska kenossa (tillbakaböjd). Pojat seisovat kädet lan-teilla (höft). Mies makaa pää paljaana. Herrat ajavat kello aisassa, rahoja taskussa. Puu kaadettiin latva jär-veen. Jfr sv. Sitter i högen högättad höfding, slagsvärd vid sidan, skölden på arm.*

Anm. 1. Nom. och part. abs. kunna gemensamt be-stämma ett verb och subjektet, objektet till passiv form samt subjektspersonen vid impersonella verb och nominal-former. Ex. *Ei ketään kukkaro kaulassa hirtetä* ingen blir hängd med penningpungen om halsen. *Minä näen hänen astuvan niska kenossa. Kiellä häntä tulemasta lakki päässä huoneeseen. Älä anna hänen mennä verta kasvoissa papin luokse. Hänen täytyi istua käsi-varsi sidottuna huoneessa.* — I poesi: *Laittoi miehet miekka vyölle* utrustade männen med svärd vid sidan.

2. Jfr härmed nom. och part. med sitten sedan och taka-perin tillbaka. Ex. *Tulin kotiin viikko sitten, viikko takaperin. Jo vuosia sitten on se tapahtunut.*

3. Hit hör äfven: *Tulin tänne kello kuusi.*

Enkel och sammansatt sats.

§ 37. En sats, i hvilken finnes ett enda finit verb, kallas **enkel** sats.

Anm. En enkel sats kan innehålla flera subjekt, t. ex. *Isä ja äiti tulevat kotiin.*

§ 38. **Sammansatt** sats är en förening af två eller flera enkla satser.

De enkla satser, som bilda en sammansatt sats, äro i sitt förhållande till hvarandra antingen **samordnade** eller **öfver-** och **underordnade**.

§ 39. Samordnade (koordinerade) kallas de satser, som äro själfständiga i sitt förhållande till hvar-andra och förenas genom en samordnande (koordi-nerande) konjunktion, t. ex. *Elämä on lyhyt, mutta katumus (ånger) on pitkä.*

Alltefter konjunktionens beskaffenhet är förbindel-sen mellan samordnade satser:

- 1) Kopulativ, t. ex. *Ikävä on aika, ja päivä on pitkä.*
- 2) Disjunktiv, t. ex. *Joko jousi murtuu, taikka jänne katkeaa* antingen brister bågen, eller går strängen af.
- 3) Adversativ, t. ex. *Mene, mutta palaa pian.*
- 4) Konklusiv, t. ex. *Kello on jo kymmenen, on siis jo aika panna levolle.*
- 5) Explanativ, t. ex. *En tahtonut lähteä, sillä en ollut oikein terve.*

Anm. 1. Stundom kunna samordnade satser förenas med hvarandra utan (kopulativ eller adversativ) konjunktion, t. ex. *Ihminen päättää, Jumala säättää* (bestämmer, råder).

2. Stundom hafva de samordnade satserna samma subjekt eller predikat. Ex. *Äiti kehrää* (spinner) *sekä kertoo satuja lapselleen.* *Isä kuoli ensiksi, ja äiti pian sen jälkeen.*

§ 40. Om de enkla satser, af hvilka en sammanfatt sats består, stå i ett sådant förhållande till hvarandra, att den ena närmare bestämmer den andra, kallas den sats, som bestämmes af den andra, öfverordnad sats, hvaremot den bestämmande satsen kallas underordnad sats.

En sats, som är fullkomligt själfständig, kallas **hufvudsats**; en sats, som bestämmer en annan, kallas **bisats**. Följaktligen äro alla underordnade satser bisatser; en öfverordnad sats kan vara antingen hufvud eller bisats.

Anm. 1. Samordnade sinsemellan kunna såväl hufvudsatser som likartade bisatser vara, t. ex. *Se mies, joka panee alttiiksi* (prisgifver) *kaiken tavaransa, vieläpä uhraa henkensäkin, kun isänmaa on vaarassa, täyttää ainoastaan velvollisuutensa.*

2. En öfverordnad sats kallas styrande, en underordnad åter styrd.

§ 41. Bisatser äro med afseende å det ord, som inleder dem (fögeordet), antingen **relativsatser**, **konjunktionssatser** eller **indirekta frågesatser**.

A) Relativsatser kallas de bisatser, som inledas af ett relativt pronomen eller adverb. Ex. *Se mies, jota äsken tervehdin, on naapurini.* *Missä minä olen,*

siellä pitää teidänkin oleman. Hän pyrkii (sträfvar) samaan paikkaan, jonne sinäkin aiot.

B) Konjunktionssatser kallas de bisatser, som inledas af en underordnande konjunktion, t. ex. *Isä sanoo, että hänen pojastansa tulee pappi.*

Konjunktionssatserna äro alltefter den inledande konjunktionens beskaffenhet:

1) Allmänna (explokativa) att-satser, t. ex. *Olen tullut siihen päätökseen, että työ on wudestaan tehtävä.*

2) Konsekutiva, t. ex. *Oletko niin sairas, ett et jaksa nousta?*

3) Finala, t. ex. *Kunnioita isääsi ja äitiäsi, että menestyisit ja kauan eläisit maan päällä.*

4) Kausala, t. ex. *Koska kadut, niin mielelläni annan anteeksi.*

5) Temporala, t. ex. *Kun syksy tulee, niin muuttolinnut lähtevät.*

6) Konditionala, t. ex. *Jos tulet luokseni, niin olen iloinen.*

7) Koncessiva, t. ex. *Vaikka voimat ovat vähät, ansaitsee kuitenkin hyvä tahto kiitosta.*

8) Komparativa, t. ex. *Niinkuin olet kylvänyt, niin saat niittää (uppskåra).*

C) Indirekta frågesatser kallas de bisatser, som inledas af frågande pronomina (pronominal) eller partiklar. Ex. *Tiedätkö, kuka minä olen? Minä kysyin häneltä, mitä kirjaa hän luki. En tiennyt, tokko hän oli kotona.*

§ 42. Bisatser äro med afseende å den satsdel, som de företräda:

1) Subjektssatser, t. ex. *Ihme oli, että sinä pääsit papiksi.*

2) Objektssatser, t. ex. *En tietänyt, että jo olet niin vanha.*

3) Adverbialsatser, t. ex. *Koska elämä on niin lyhyt, ei pitäisi hetkeäkään hukata* (förslösa).

4) Attributssatser, t. ex. *Pojat, jotka tuolla juoksevat, ovat iloisia*.

§ 43. Direkt och indirekt anföring. Ett ytt-
rande kan anföras antingen i form af hufvudsats eller
sammansatt sats (oratio directa, direkt anföring)
eller som bestämning (bisats, infinitiv, eller participial-
konstruktion) till ett anföringsverb (oratio obliqua,
indirekt anföring). Ex. *Hän sanoi: „nyt minä menen
levolle“*. *Hän sanoi: „nyt minä menen levolle, koska olen
väsynyt“*. *Hän sanoi että hän meni levolle (menevänsä
levolle, lupasi mennä levolle)*.

Anm. S. k. dold oratio obliqua styres icke af ett an-
föringsord, utan blott antydes genom verbformen eller ett annat
ord i satsen, eller ock framgår den indirekta anföringen endast
ur satssammanhanget. Ex. *Hän oli tullut eilen kotia* (skall, berät-
tas hafva kommit). *Hän muka* (enligt egen uppgift) *oli kipeä
eikä siis voinut tulla*. Jfr §§ 99, 122.

§ 44. Ofta användas i stället för bisatser verbets
infinita former med eller utan ett substantiv (pronomen,
suffix); sådana konstruktioner äro:

a) Participial-konstruktioner, t. ex. *Näen po-
jan tulevan*.

b) Temporal-konstruktioner, t. ex. *Päivän las-
kettua tuli kylmä*.

c) Final-konstruktioner, t. ex. *Hän tekee työtä
elättääkseen itseänsä*.

Anm. Sådana konstruktioner kallas äfven ofta satsför-
kortningar; denna benämning får likväl icke uppfattas sålunda,
att en „förkortning“ verkligen skulle hafva inträffat, utan så, att
en dylik konstruktion kortare uttrycker detsamma, som kan ut-
tryckas genom en bisats.

§ 45. Ofullständiga satser, utan finit verb, använ-
das ofta i frågor och svar samt i vissa talesätt, såsom häls-
ningar, utrop, uppmaningar, önsksningar, ordspråk m. m.

Ex. *Minne matka? Turkuun. — Hyvää päivää! Pois pojat pussista! Riennä, riennä, sanoi äitini, ja minäkös juoksemaan! Terä (bett) veitsen, järki (förstånd) miehen kunnia.*

Anm. Sådana satser kallas äfven elliptiska satser, ehuru de ej uppkommit genom en verklig ellips eller uteslutning. — Märk det elliptiska talesättet: *Hän käypi täällä harva se päivä* (sc. *jona hän ei käy*) han kommer hit nästan hvarje dag.

II kapitlet.

Nomens användning i satsen.

Numerus.

§ 46. Vid bruket af numerus i finskan märkas några egenheter, af hvilka de viktigaste i det följande anföras.

§ 47. Singularis användes i finskan i fråga om flera än ett föremål:

a) Af kardinala räkneord från och med *kaksi* och af substantiv, som användas tillsammans med dessa. Ex. *Seitsemällä markalla sain kymmenen naulaa voita. Tuoli on rikki kahdesta kohdasta* (ställe). Se § 73.

Anm. 1. Samma regel gäller äfven det indefinita räkneordet *pari*, t. ex. *Parilla hyvällä sanalla sain miehen myöntymään* (gifva efter).

På samma sätt användes singularis af andra ord, som uttrycka ett obestämdt antal, såsom af det indefinita pronominet *moni* och ofta af orden *usea*, *muutama*, *harva*, samt af de substantiv, som stå jämte dem. Ex. *Moni mies on sitä työtä yrittänyt, harva on onnistunut. Monta on mutkaa matkassa* (ordspr. = det är många krokare i långdansen). *Useasta seikasta* (omständig-

het) olen eri mieltä kanssasi. Näin matkallani useamman kuin yhden kaupungin. Annoin hänelle muutaman markan.

2. Singularis användes i finskan ofta i fråga om något, som ännu växer på sin plats. Ex. *Ruis kasvaa hyvästi. Tuolla niityllä kasvaa huonoa heinää. Kaksi on kaunista kesällä: lehti puussa, ruoho maassa* (ordspr.). *Lampaissa on pitkä villa.* Af samma ord användes däremot pluralis, om de beteckna föremål, som blifvit lösryckta från sin plats. Ex. *Rukiit puitiin* (tröskades). *Lehmä syö heiniä ja lammaset syö lehtiä. Villoista kehrättiin lankaa. Märk! Oraat ovat hyvät. Naapuriseurakunnassa rukiit ovat paremmat kuin täällä.* (Pluralis, emedan det är fråga om säd, som växer på flere åkrar.)

b) Af namn på kroppsdelar, som förekomma parvis, då det är fråga om deras beklädnad. Ex. *Michellä on pitkävariset saappaat jalassa. Neiti riisui* (drog af) *sormikkaat kädestänsä. Minä panen kintaat* (lädervantar, handskar) *käteeni.*

c) Ofta, då det är fråga om föremål, af hvilka flera ägare enhvar ha blott ett. Ex. *Sotamiehet istuivat hevosten selässä. Hänen sanansa painuivat kaikkien sydämeen* (äfven: *sydämiin*). *Hän ei osannut olla ihmisten mielen mukana. Likasä: Hän kirjoitti kirjoituksensa suomen ja ruotsin kielellä. Veljeni kävi Ranskan ja Saksan maalla.*

§ 48. Pluralis användes i fråga om ett föremål:

a) Vid uppräknandet af skilda föremål, isynnerhet i skrytsamt tal. Ex. *Siellä oli Pekat ja Paavot. Meidän poika on lukenut kreikat ja latinat. Hän on nähnyt Helsingit ja Pietarit.*

b) Af många ord, som användas endast i pluralis och hvilka vanligtvis beteckna gästbud eller annan folksamling, eller ock benämna föremål, som bestå af två (eller flera) likadana delar. Ex. *Onko sinua kutsuttu häihin? Olin estettynä menemästä ystäväni hautajaisiin. Kävitkö Hämeenlinnan markkinoilla? Keräjät* (ting) *alkoivat eilen. Keritsimet* (färsax), *sakset ovat tylsät. Näitä housuja en voi käyttää. Pidä ohjaket kireällä* (tyglarna stramt). — Märk äfven några ord,

som beteckna tillstånd och hvilka användas endast i inre eller yttre lokalkasus. Ex. *Poika on nukuksissa, väsyksissä. Äiti on valveilla, hereillä.*

Anm. 1. Märk! Komitativens singular- och pluralformer äro lika (komitativ-ändelsen alltid *-ine*), t. ex. *Mies läksi vaimoineen pois.* Se § 66.

2. Instruktiv användes oftast i pluralis, äfven då det är fråga om ett föremål. Ex. *Poika oli koulusta poissa omin lupinsa. Tyttö seiso i hymysuin* (leende, eg. med leende mun). Märk: *Hän veti kaksin käsin* (äfven: *kahden käden*). Se § 67, I, anm.

Kasus.

Nominativ.

§ 49. Nominativen användes såsom

I. Det totala subjektets kasus. Ex. *Maa viheriöpi. Pojat ovat iloiset.* Se § 7.

II. Den totala predikatsfyllnadens kasus, t. ex. *Varpunen on lintu.* Se § 18.

III. Kasus för oböjdt substantiv-attribut, t. ex. *Suomen historia puhuu Tuomas piispasta l. piispa Tuomaasta.* Se § 34, B), 2).

IV. Vokativ vid tilltal och vid utrop utan interjektion. Ex. *Oi Ukko ylijumala! Mies hoi! Niinkö arvelette, herra tohtori? Voi veliveikkoset, mikäs nyt auttaa? — Mies parka!*

V. Absolut, i förening med lokalkasus (nominativus absolutus), t. ex. *Mies tuli hattu päässä huoneeseen.* Se § 36.

Genetiv.

§ 50. Genetiven i finskan användes såsom attribut (eller predikatsfyllnad) i 1) possessiv, 2)

subjektiv, 3) objektiv och 4) definitiv betydelse, samt såsom adverbial i 4) definitiv och 5) dativ betydelse.

I. Possessiv genetiv uttrycker den person eller sak, hvilken något tillhör. Ex. *Tämä on pojan kirja. Tämä kirja on pojan.*

II. Subjektiv genetiv (äfven kallad genetivus auctoris) uttrycker den person eller sak, ifrån hvilken en verkamhet utgår. Ex. *Leivon laulu on kauris* (jfr *leivo laulaa*). *Jäiden lähtö* (jfr *jäät lähtevät*) *oli tänä vuonna myöhäinen* (sentida).

Anm. Subjektiv genetiv kallar man ofta med ett gemensamt namn den possessiva genetiven och genetivus auctoris.

III. Objektiv genetiv uttrycker föremålet för en verksamhet eller känsla. Ex. *Kaupungin valloittaminen* (eröfring) *ei onnistunut sotamiehille* (jfr *sotamiehet valloittivat kaupungin*). *Isänmaan rakkaus* (fosterlandskärlek) *on ihmisen pyhimpiä tunteita. Jumalan pelko* (fruktan för Gud, gudsfruktan) *on viisauden alku. Rahan himo* (begär efter penningar) *on ihmisissä hyvin yleinen.*

Anm. 1. Dessa genetiver förekomma ofta i sammansättningar, t. ex. *päivännousu, rahanpuute, pilanteko* (skämt) o. s. v. Om ett substantiv bestämmes af två genetiver, bildar den objektiva genetiven med hufvudordet ett sammansatt ord, t. ex. *kansalaisen isänmaan-rakkaus, ahneen* (girig) *rahanhimo.*

2. I stället för den objektiva genetiven kan äfven användas någon annan kasus eller en postposition med sin kasus. Ex. *Kansalaisen rakkaus isänmaata kohtaan on kunnioitettava. Viha naapurikansoja vastaan yltyi. Isän toiveet pojasta (poikansa suhteen) olivat liikanaiset* (öfverdrifna).

IV. Definitiv genetiv användes

a) Vid appellativa, som beteckna ort, för att angifva ortens namn. Ex. *Helsingin kaupunki on Suomen suuriruhtinaanmaan pääkaupunki. Mies on kotoisin Kokemäen pitäjästä, Turun ja Porin läänistä. Imatran*

koski on maailmankuulu. Likaså: Sotilaan nimi oli hänelle rakas. Se § 34, 2) ➡ ➡

➡ I finskan användes ofta genetiv af orsnamn, där svenskan vanligare använder adjektiv, för att beteckna något, som hör till orten. Ex. *Rooman kansa oli mahtava* det romerska folket var mäktigt. *Tanskan kuningas* (den danska konungen = Danmarks konung, konungen af Danmark) *on iäkäs*. Men: *Kreikassa hallitsee tanskalainen kuningas* (en konung af dansk härkomst). *Suomen kansa* (det finska folket, Finlands folk) *asuu Suomen maassa, mutta suomalaista* (finsktalande) *kansaa tavataan Ruotsissa, Norjassa ja Venäjälläkin. Viime kesänä kävin Venäjän rajalla* (vid ryska gränsen). *Venäjän sanomalehdistöön* (till den ryska pressen) *kuuluu venäläisiä, saksalaisia y. m. lehtiä. Suomen ja ruotsin kieli ovat Suomenmaan viralliset kielet. Likaså: Ikosen murha* Ikonenska mordet. *Armfeltin valtiorikosjuttu* Armfeltska högmålsprocessen. — *Nuoruuden into* ungdomlig ifver (ungdomsifver), *miehen itsetunto* manlig (mannens) själfkänsla.

b) Som bestämning (adverbial) till adjektiv på -inen, hvilka äro afleda af substantiv med betydelsen mått, ålder eller egenskap. Ex. *Huone on kuuden kyynärän korkuinen, yhdentoista kyynärän pituinen ja yhdeksän kyynärän levyinen. Lapsi on kuukauden ikäinen. Poika on aivan isänsä muotoinen, mutta äitinsä luontoinen. Ei luulo ole tiedon vertainen* förmodan är icke jämngod med kunskap. — *Kahdentoista vuotisena poika kuoli.*

Om genetiven är ett adjektiv, pronomen eller ett enkelt räkneord, står den förenad med hufvudordet till ett sammansatt ord. Ex. *Poika on hyvänluontoinen, pahanluontoinen; mimmoinen* (min-moinen), *sellainen* (senlainen); *kahdenvuotinen, kolmenlainen.*

Anm. 1. Denna genetiv är egentligen bestämning till ett

substantiv, hvaraf adjektivet på *-inen* är afledt, ss. *kuukauden ikä*, *kuuden kyynärän korkeus*, *hyvän* (sc. *ihmisen*) *luonto*.

2. I stället för genetiv användes ofta i sammansättningar nominativen eller stammen af räkneord och adjektiv i förening med ifrågavarande adjektiv. Ex. *kaksivuotinen* (*kaksi vuotta*), *kolmi-*, *neli-*, *seitsen-*, *kymmen-*, *tuhat-*, *kolmikymmen-vuotinen*: *hyväluontoinen* (*hyvä luonto*), *pahatapainen*.

Märk! *Kolmen vuoden vanha*.

☛ Man säger icke: *Asia on suuresta arvosta*, utan: *suurenarvoinen* (eller genom omskrifning: *asialla on suuri arvo*, *asia on arvoltansa suuri* o. s. v.).

c) Genetiv sing. af adjektiv användes för att närmare bestämma positivformen af adjektiv och adverb. Ex. *tavattoman huono* oerhördt dålig, *kauhean iso* förfärligt stor, *vaalean vihreä* ljusgrön, *suuren suuri* oerhördt stor, *tuhman ylpeä* dumdryg. *Hän ajoi kiu-soittavan hitaasti* han åkte förargligt långsamt.

V. Dativ genetiv användes:

a) Såsom dativ-adverbial. Ex. *Mitä hän sinun teki?* *Jumalan kiitos!* *Anna kättä köyhän miehen*, *köyhällä on lämmiin koura* (hand). Här användes i det nuvarande språket vanligen allativ.

b) Vid de impersonella verben *pitää*, *täytyy*, *tarvitsee*, *tulee*, *sopii*, *kelpaa*, *käskää*, *onnistuu* samt vid verbet *olla*, då det användes impersonellt med ett adjektiv eller en infinit verbform. Ex. *Pojan täytyy mennä kouluun*. *Kyllä hävyttömän* (oförskämnd) *elää kelpaa*. *Sopiiko sinun niin tehdä?* *Minun on mahdoton kaikkea tietää*. *Hyvä on taitavan laulaa*. *Pojan on kouluun meneminen* l. *mentävä*.

c) För att beteckna den person, som erfar en känsla eller hos hvilken en möjlighet, skyldighet att göra något förefinnes (således ägaren, jfr lat. *mihi est*). Ex. *Minun on nälkä* (*jano*, *vilu*, *kiire*, *kylmä*, *ikävä*). *Mikä sinun on?* hvad fattas dig? *Minun on paha olla*. *Minun on lupa*, *velvollisuus tää tehdä*. —

Minun tulee nälkä. Pojan tuli heti hyvä olla, kun hän tämän kuuli. I dessa fall användas dialektvis adessiv och allativ.

d) Vid I infinitiven för att uttrycka den person, hvilken det ålägges eller tillåtes att utföra en handling. Ex. *Minä käskin hänen mennä. Minä en anna, en salli sinun lähteä.* Se § 111, V, a) .

Ackusativ.

§ 51. De tvenne formerna af ackusativen användas såsom

I. Det totala objektets kasus. Ex. *Annan kirjan sinulle. Anna kirja tänne!* Se § 26.

II. Adverbial (med objektet besläktad bestämning) för att svara på frågorna huru lång väg, huru länge, huru många gånger, hvilken gång i ordningen. Se § 31.

III. Total objektiv predikatsfyllnad, t. ex. *Räätäli teki takin liian lyhyen.* Se § 21, 2).

Lokalkasus.

§ 52. Lokalkasus äro af tre slag: allmänna, inre och yttre. Subjektets verksamhet i förhållande till rummet är äfven af tre slag: ett varande på något ställe (kasus, som svara på frågan hvar), ett aflägsnande från något ställe (kasus, som svara på frågan hvarifrån) och en rörelse till något ställe (kasus, som svara på frågan hvart). Antalet lokalkasus är sålunda nio: tre allmänna, tre inre, tre yttre.

Allmänna lokalkasus:

Essiv, partitiv, translativ.

§ 53. Af de allmänna lokalkasus, **essiv, partitiv, translativ**, svarar essiv på frågan hvar, partitiv på frågan hvarifrån, translativ på frågan hvart. Deras ur-

sprungliga användning såsom lokalkasus är numera skönjbar endast i en del partiklar. Ex. *Olin ulkona. Kävin hänen luonansa. Kaukana, takana, kotona, läsnä* (närvarande), *sisempänä* (belägen mera mot det inre), *rannempana* (närmare stranden). *Tulen ulkoa. Kaukaa, luota, takaa, kotoa, lästä, sisempää, rannempaa. Menkää sisemmäksi, rannemmäksi!*

Anm. 1. Af komparativformerna af substantiv, hvilka beteckna rum, användas ofta allmänna lokalkasus, ehuru motsvarande positivformer stå i inre eller yttre lokalkasus. Ex. *Rannempana, rannempaa, rannemmäksi* (rannalla, -lta, -lle); *perempänä* (mera bakut belägen), *perempää, peremmäksi* (perällä o. s. v.); *edempänä* (belägen längre bort — *edessä* l. *edellä* o. s. v.); *sisempänä* (sisässä l. *sisällä* o. s. v.).

2. Translativ betecknar jämförelsevis sällan stället, till hvilket en rörelse sker; i dess ställe användas lativformer, hvilka ändas på -s eller aspiration, och hvilka förekomma endast såsom partiklar, t. ex. *ulos, kauas, lähes, edes, ylös*; — *luo, taa, lähemmä, ulomma, rannemma*.

§ 54. Essiv användes:

I. Såsom tidsbestämning för att beteckna den närmare angifna tiden

a) När något sker. Ex. *Eräänä päivänä kävin setäini tervehtimässä. Tänä päivänä olen huonovointinen* (illamående). *Huomenna tulen luoksesi. Mennytvuonna kävin ulkomailla. Keskiviikkona saimme vieraita. Tule elokuun viidentenä päivänä! Nuoruutensa aikoina ihminen on toisenlainen kuin vanhuutensa päivinä. Olitko jouluna kirkossa?*

b) Under hvars förlopp en handling slutföres. Ex. *Kahtena päivänä ajoin* (uträtta) *kaupunginasiani. Kolmena vuotena kirkko rakennettiin.* Jfr § 57, II.

Anm. 1. Essiv såsom tidsbestämning har vanligen attribut eller utgöres af ett sammansatt ord, ss. *torstai-iltana, pyhäamuna, nimipäivänä* o. s. v. Endast ord, som beteckna vecko- eller högtids- och namnsdagar, stå, äfven då de äro utan bestämningar, i essiv, t. ex. *maanantaina, loppiaisena, Mattina*.

2. En tidsbestämning, hvars attribut är det oböjliga *joka*, står alltid i nominativ, t. ex. *Hän käy täällä joka aamu, joka ilta, joka vuosi, joka kolmas vuosi.*

II. Såsom predikativ-adverbial för att beteckna det tillstånd, hvari någon (subjektet eller objektet) befinner sig. Ex. *Isä on pappina. Äiti on jo kaksi viikkoa ollut sairaana. Onhan talonkin tyttäriä piikoina. Hän oli minulla apuna. Kirja oli minulla lainana. Me elämme onnellisina. Hän lähti iloisena matkalle. Poika palasi alakuloisena (nedslagen) koulusta. Ukko kävelee suorana. — Mitä olet käyttänyt lähteinä? Jumala pitää toiset rikkaampina ja toiset köyhempinä.* Se § 33, b).

Märk! Det objektiva predikativ-adverbial, som betecknar ett tänkt tillstånd hos objektet, står vid ordet *pidän* i essiv, t. ex. *Olen sinua pitänyt kunnon miehenä.* Se § 33, b), anm. 4.

III. Såsom apposition. Ex. *Poikana hän oli kokonaan toisenlainen. Kansalaisena minun on sotaan lähteminen.* Se ofvan § 35.

§ 55. Partitiv.

I. Partitiv betecknar för närvarande i allmänhet det obestämda hela, hvaraf en del är i fråga.

Anm. Partitiv uttrycker stundom äfven det bestämda hela, isynnerhet då ordet står i singularis och betecknar rum eller tid, t. ex. *kappale Suomea, tämä puoli pitäjätä, aamupuoli yötä; — neljäs painos kirjaa.*

A) Delen kan särskildt uttryckas med ett s. k. partial-ord, till hvilket det i partitiv stående ordet (total-ordet) är attribut, t. ex. *Joukko* (partialord) *ihmisiä* (totalord) *on pihalla.*

Partialord äro nomen, hvilka beteckna mängd, mått, vikt, antal (nomina quantitatibus), nämligen:

1) Substantiv, såsom *joukko, parvi, hop, kasa, hög, osa, del, peninkulma, mil, virsta, verst, syli, famn,*

kyynärä aln, *leiviskä* lispund, *tynnynri*, kappa, kilometri, metri, kilogramma l. kilo, *hehtolitra* l. hehto, litra o. a. samt de med ändelsen *-linen* bildade, hvilka beteckna ett fullt mått. Ex. *Torilla oli iso joukko väkeä. Ostin parin saappaita. Niin vähästä en myö leiviskäkään heiniä. Ostin kannullisen maitoa. Tänään on viimeinen päivä elokuuta. — Minä sain markan naulasta voita, naapurini vain puolentoista markkaa kahdesta. Hehdosta hyvää viljaa sain kaksitoista markkaa. Minä olen tyytyväinen kahteenkin kappaan rukiita (råg), mutta jos ohria (korn) annatte, niin vaadin kolme. Janoni ei poistu (förgår) tuopillisesta vettä.*

Anm. 1. Ofta och nästan alltid, då partialordet icke står i subjekts- eller objektskasus, användes någon annan konstruktion, nämligen:

a) Totalordet och partialordet bilda ett sammansatt ord, ifall totalordet icke har attribut. Ex. *Voikilo maksaa kaksi markkaa. Ruishehdosta saatiin kaksitoista markkaa. Likväl alltid t. ex. virsta, peninkulma, kilometri tietä, osa taloa.*

b) Totalordet och partialordet äro oberoende af hvarandra och stå hvardera i den form, som satsställningen fordrar. Ex. *Voi maksaa 2 markkaa kilo. Rukiit maksavat markan kappa. Voista maksettiin 2 markkaa kilosta l. kilolta. Hyvään sahtiin (svagdricka) menee kolme kappaa maltaita (malt) tynnyriin. Hyvästä voista leiviskästä sain 20 markkaa. Juustomaidolle luetaan yiisi grammaa suoloja kahdelle litralle man beräknar 5 gram salt på 2 liter ystad mjölk. — Märk! Suuren osan taivaan yli vetäytyi mustia pilviä.*

2. I stället för partitiv användes stundom äfven genetiv. Ex. *Hän palvelee Suomen kaartin toisessa komppaniassa = toisessa komppaniassa Suomen kaarttia. Tänään on elokuun viimeinen päivä = viimeinen päivä elokuuta.*

2) Adjektiv (adjektivpronomen), hvilka användas substantivt. Ex. *Tämän talon isännällä on paljo ra-*

haa. *Sinä sait paljon maitoa, mutta minulle annettiin enempi voita. Minä tahdon saada enemmän rahaa. Aion viipyä kylässä kaiken päivää (hela dagen). Naapuri oli ison aikaa luonani. Hevonen juoksi pitkän matkaa. Kun menet pienen matkaa eteenpäin, niin näet hänen talonsa. Hän oli täällä sen aikaa, kuin minä kävin kylässä. Tällä kertaa en ehdi. Sill' aikaa kuin olin kotoa poissa, oli onnettomuus tapahtunut. Millä tapaa olet aikonut menetellä (gå till väga)? Jääköön asia toiseksi kertaa. Minne menet siksi aikaa, kuin olen poissa? Tule tänne vähäksi aikaa!*

Anm. De flesta af dessa ord kunna användas substantivt jämte kasus partitivus endast i subjekts- eller objektskasus i singularis (såsom *paljo, vähä, enempi* o. s. v.), några endast i akkusativ, stundom translativ sing. (såsom *iso, pitkä, pieni, kaikki*); i andra fall stå de såsom adjektivattribut till totalordet, t. ex. *Mitä minä teen niin paljon rahalla? En huoli enemmästä maidosta.* — Stundom konstrueras med partitiv en del pronomen (såsom *mikä, se, tämä, tuo, sama, toinen*), som stå substantivt i någon lokalkasus, vanligen adessiv eller translativ, någongång äfven i akkusativ, men i andra fall äro de adjektivattribut (t. ex. *sillä aikaa, siksi aikaa, sen aikaa*, men: *siihen aikaan, siitä ajasta* m. m.).

3) Kardinala räkneord och med ändelsen *-nnes* bildade bråktal äfvensom *puoli*, hvilka stå i subjekts- eller objektskasus. Ex. *Tuolla tulee seitsemän poikaa ja kolme tyttöä. Kuljimme neljänneksen (fjärndel) peninkulmaa.* Se § 73.

Anm. Då det kardinala räkneordet eller bråktalet står i någon annan kasus, betraktas det såsom adjektivattribut till totalordet och böjes i enlighet med detsamma. Ex. *Ostin rohtoja (medicin) viidelläkymmenellä pennillä. En tyydy neljänneksen leipään.* — Bråktalen kunna dock stundom äfven i andra kasus användas substantivt jämte ett attribut i partitiv (eller genetiv). Ex. *En ollut ravittu*

(mättad) *yhdestä neljänneksestä leipää* (l. *leivän neljänneksestä*). Se § 73.

B) Utan partialord står partitiven för att uttrycka det obestämda hela:

1) Såsom partiellt subjekt, t. ex. *Lihaa on pöydällä*. Se § 8.

2) Såsom partiellt objekt, t. ex. *Emäntä leikkasi lapsille lihaa. En anna sinulle kirjaa*. Se § 27.

3) Såsom adverbial (med objektet besläktad bestämning), t. ex. *Hän ei viipynyt päivääkään matkalla*. Se § 31.

4) Såsom partiell predikatsfyllnad, t. ex. *Hän on maamme oppineimpia miehiä. Pojat ovat iloisia*. Se § 19.

5) Såsom partitivus absolutus, t. ex. *Hän tuli sisään verta kasvoissa*. Se § 36.

Anm. Partitiv singularis af ordningstalen (vanligen 2—10) står såsom attribut till kvantitets-substantiv för att angifva ett något större mått än det, som betecknas med närmast lägre kardinaltal. Ex. *Riihestä tuli kouroja kuudetta hektoa* (mer än 5 hektoliter, öfver 5 hektoliter, egentligen = på 6:tte hektolitern). *Saatiinhan niitä toista kappaa*. Äfven räkneorden *kymmenen, sata, tuhat* o. s. v. kunna vid dessa ordningstal utgöra det substantiv, som betecknar mängd. Ex. *Siellä oli toista sataa henkeä. Maassa on asukkaita kolmatta miljonaa*. Partialordet kan också vara utsatt. Ex. *Hänellä oli kymmenen penniä toista markkaa* (= 1 mk. 10 p.). *Riihestä saatiin kappa neljättä tynnyriä* (= 3 tr och 1 kp.). Hit höra äfven sådana räkneord som: *yksi-toista* (sc. *kymmentä*), *kolmekolmatta* (sc. *kymmentä*), *puolitoista*, *puolikolmatta* o. s. v.

Om en sådan konstruktion utgöres af en annan satsdel än subjekt, objekt eller predikatsfyllnad, böjes både totalordet och partialordet, ifall ett sådant finnes, men ordningstalet står alltid i kasus partitivus, t. ex. *Minä ostin viljaa kolmatta sadalla markalla*. På samma sätt: *Kahdelletoistakymmenelle, puolellatoista kapalla*.

II. Jämförelsens partitiv (partitivus comparationis). Partitiv användes ofta vid en kompara-

tiv i stället för ordet *kuin* och en jämte detsamma stående nominativ för att uttrycka det, hvarmed något jämföres. Partitiven står då vanligen framför komparativen. Ex. *Minä olen häntä vanhempi* (= *vanhempi kuin hän*). *Ei Paavo Pekkaa pahempi. Minä kasvan sinua pitemmäksi.*

Anm. Partitiv användes icke, om tvetydighet skulle uppstå eller om konstruktionen blefve för tung. Ex. *En ole nähnyt pitempää miestä kuin tämä on* (jfr *tätä pitempää miestä*). *Tämä kirja on kuutta sivua pitempi kuin tuo toinen* (ej: *tuota toista kuutta sivua pitempi*).

III. Måttets partitiv (partitivus mensuræ) svarar i finskan på frågorna:

a) Huru lång, bred, hög, djup, tjock. Ex. *Tie on kilometriä pitkä. Huone on kuutta kyynärää korkea, kahtatoista kyynärää pitkä ja yhdeksää kyynärää leveä. Tuo lahti on kolmeasataa metriä syvä. Viittä korttelia* (kvarter) *paksu.*

Anm. 1. I dessa fall användas äfven adjektiven *pituinen, levyinen, korkuinen, syvyinen, paksuinen* jämte genetiv, t. ex. *virstan pituinen, sylen levyinen, kolmen sormen paksuinen* (se § 50, IV, b). — Äfven säges: *kaksi kyynärää pitkä, kolme sylvä syvä, kuusi tuumaa paksu.*

2. Af detta slag äro några adverbliella bestämningar, hvilka svara på frågan i hvilken mån, ss. *enintänsä, vähintänsä, viimeistänsä, aikaisintansa* (tidigast), t. ex. *Enintänsä saat kolme markkaa du får högst tre mark.*

b) I huru mycket högre grad. Ex. *Minä olen päättäni sinua pitempi, vaikka sinä olet paljoa vanhempi kuin minä. Mitä enemmän luet, sitä paremmin opit. Mitä korkeammalle laulu kohosi, sitä voimakkaammaksi kävi riemu ju högre sången steg, desto starkare blef jublet. Jota koulu kovempi, sitä pappi parempi.* Likaså användes partitiv med prepositionerna *ennen* och *jälkeen*. Ex. *Se tapahtui sataa* (äfven *sata*) *vuotta ennen Kristuksen syntymää. Kirkko rakennettiin vuotta jälkeen suuren tulvan* (öfversvämning).

Anm. Märk äfven sådana talesätt som: *Vähän parempi, sen pahempi. Jonka useampi kokki, sen vetelämpi velli.*

IV. Partitiv användes i utrop efter interjektion. Ex. *Ah kullaista (dyra) kotia! Voi voitetuita! Ai sydäntäni!* Stundom äfven utan interjektion, t. ex. *Sitä komeutta!* hvilken prakt!

Särskilda anmärkningar om användningen af partitiv.

Stundom begagnas partitiv för att uttrycka:

1. Orsaken, isynnerhet orsaken till eller föremålet för en känsla, sinnesstämning eller en ytt-
ring däraf (partitivus causae et objectivus). Ex. *Ilkeyttänsä* (af elakhet) *poika itkee. Köyhyyttänsä* (för sin fattigdoms skull) *hän käy repaleissa. Mitä minä sinne menen?* hvarför skall jag gå dit? *Terve tultuasi!* *Minun tulee ikävä, sääli* (medlidande) *häntä. Jänis juoksi koiria pakoon, piiloon* haren flydde, gömde sig för hundarne. Hit hör ursprungligen och åtminstone till en del den partitiv, som står vid verb betecknande en känsla o. s. v. Ex. *Minä murehdin* (sörjer) *hänen kuolemaansa. Veljeni ikävöitsä isäänsä* (jfr *Veljeni on, tulee ikävä isäänsä*). *Äiti sääli poika rukkaa* (jfr *Äidin tuli sääli poika rukkaa*). *Minä en pakene sinua* (jfr *Minä en mene sinua pakoon*). Se § 28, c), anm. 4.

2. Vägen, längs hvilken man färdas. Ex. *He kulkivat tätä tietä. Minä kuljin kirkon takaa. Hän tuli vuorta ylös. Minä menen siltaa, pientä polkua, maantietä.*

Partitiv svarar äfven på frågorna:

3. I hvilket afseende (partitivus respectus). Ex. *Takki on takaa levedämpi kuin edestä. Hän on syntyänsä* (till sin härkomst), *sukuansa Suomalainen. Raha sanalla on alkuansa ollut toinen merkitys kuin nykyään.* — Hit hör användningen af partitiven för att uttrycka öfverflöd eller brist (partitivus copiae

et inopiae). Adjektivet *täysi* konstrueras med en sådan partitiv. Ex. *Astia on vettä täysi* l. *täynnä*. Likaså: *rahoja vailla* utan pengar. Jfr § 58, V.

4. a) Efter hvilken tid. Ex. *Kevään tultua muuttolinnut palaavat*. — b) När. Ex. *Tätä nykyä* för närvarande, *tuota pikaa* på ögonblicket, *nykyään* för närvarande, *yhtä aikaa* samtidigt, *yhtä haavaa* på samma gång.

5. På hvilket sätt. Ex. *Laiva meni täyttä vauhtia* (fart), *hyvää vauhtia*. *Poika juoksi aika kyytiä* (fart). *Suoraa päätä* direkt. *Puhu kovaa*.

§ 56. Translativ användes:

I. Såsom predikativ-adverbial för att beteckna det tillstånd, hvari någon (subjektet eller objektet) försattes eller tänkes bli försatt. Ex. *Isä on jo tullut vanhaksi*. *Hän pääsi papiksi*. *Niilo rupesi* (blef) *sotamieheksi*. *Hänen täytyi ruveta lukkariksi*. *Hän jäi tunnottomaksi* förblef afsvimmad. *Hän meni t. svimmade*. *Tulin sanoneeksi* råkade säga. *Sain s. hann* just säga. *Hieno sumu tekeypi* (förvandlas) *ylempänä ilmassa pilveksi*. *Hän tuli minulle avuksi*. — *He valitsivat hänet puhujaksi*. *Hän antoi minulle kirjan lainaksi, lahjaksi*. *Hän veisti kirvesvarren kauniiksi*. *Kylät tehtiin kauppalloiksi* (köping). — *Matiksiko poikanne nimititte?* *Hän sanoi, syytti* (beskylla) *sinua varkaaksi* (tjuf). *He luulivat häntä hyväksikin mieheksi*. *Tämän katson hyväksi*. *Hän osoitti itsensä kunnolliseksi*.

Anm. Med objekt och ett i translativ stående predikativ-adverbial konstrueras sådana verb som *sanon*, *luulen*, *katson*, *osoitan* o. s. v., t. ex. *Minä katson tätä sopivaksi*. Se § 33, b), anm. 4.

II. Såsom ändamålets translativ för att beteckna:

a) Hvertill någon duger, är lämplig. Ex. *Hän kelpaa papiksi*. *Hän on sopiva puhujaksi*. *Otetaan tämä lauta pöydäksi ja nuo pölkyt* (stockända) *tuoleiksi*. (Jfr *Tuo koivuinen lauta käytetään pöytään*).

b) Hvertill något länder. Ex. *Se on hänelle häpeäksi. Olkoon tämä teille opiksi. Kuumeheksi kuun kehikkö ring kring månen bådar hetta.*

c) För hvilket ändamål verbets handling utföres. Ex. *Juon maljan onneksesi. Emäntä teki valmistuksia jouluksi. Miksi tämän teit? — Likaså: Sen tein häntä auttaakseni* (se § 112, I).

III. Såsom tidsbestämning

a) För att uttrycka den tid, till hvilken en handling uppskjutes. Ex. *Poika heitti lukunsa toistaiseksi* (till en annan gång). *Kokous lykättiin huomiseksi. Jätettäköön tämä toiseksi aikaa* (äfven: *toiseen aikaan, huomiseen*).

b) För att beteckna den tid, före hvilken en handling slutföres. Ex. *Tämän kirjan toivomme ensi syksyksi valmistuvan. Teos ilmestyi jouluksi.*

c) För att svara på frågan: för hvilken tid. Ex. *Minä lainaan tämän kirjan sinulle lupa-ajaksi. Hän lähti kesäksi ulkomaille. Hän jäi viikoksi kotiin.*

Anm. Den translativ, som omnämnes i mom. c), står i förening med verb, hvilka konstrueras med kasus svarande på frågan hvart. Motsvarande verb, hvilka stå tillsammans med en kasus, som svarar på frågan hvar, konstrueras med objekts-kasus (se § 31), t. ex. *Hän meni, tuli, jäi kotiin viikoksi*, men: *Hän oli, viipyi siellä viikon.*

Särskilda anmärkningar om användningen af translativ.

Translativ användes dessutom i vissa uttryck för att beteckna:

1. Sättet. En sådan translativ användes för att beteckna språket, på hvilket något uttryckes. Ex. *Lausu nämät sanat saksaksi* (men: *saksan kielellä*). *Kirjoita kirjeesi suomeksi äläkä ruotsiksi.* På samma sätt: *Hän elää herroiksi* (= *herrojen tavalla*). *Ole ihmisiksi!*

2. Omständigheten, med afseende hvarpå något fram-

ställes såsom oväntadt (translativus respectus). Ex. *Hän on hyvin voimakas iüksensä* l. *ikäiseksensä*. Näin varhaiseksi (med afseende därå, att det är så tidigt) *on paljo väkeä torilla*. *Hän on hyvin lukenut mies talonpoikaisiksi miehiksi* jfr § 33, anm. 6). — Likaså: *luullakseni, tietäükseni*, se § 112, II.

3. De punkter eller moment, i hvilka ett ämnes behandling sönderfaller. Ex. *ensiksi* (ensimäiseksi), *toiseksi*, *lopuksi*, *viimeksi*.

Inre lokalkasus:

Inessiv, elativ, illativ.

§ 57. Inre lokalkasus äro **inessiv** (svarar på frågan hvar), **elativ** (svarar på frågan hvarifrån), **illativ** (svarar på frågan hvart).

Dessa beteckna:

I. Det inre af ett begränsadt rum äfvensom detsammes gränser. Ex. *Poika istuu huoneessa*. *Parempi kala suussa kuin haava päässä*. *Lampaat ovat pellossa* (hafva kommit inom åkerns gränser). — *Poika lähti huoneesta*. *Ota kala suustasi!* *Miehet palasivat metsästä*. — *Poika meni pirttiin*. *Eilen tulín kaupunkiin*. *Isäntä lähti riiheen*. — — *Vene on rannassa*. *Hämeenlinnan kaupungista on Idänpään kylään kaksi kilometriä*. *Sinü olet minusta viidentoista askeleen päässä*.

Anm. 1. Af ortsnamn står en del i inre, en del i yttre lokalkasus, och någon allmän lag för deras bruk kan ej uppställas. — Några regler må dock nämnas:

a) Alla namn, som ändas på *-la*, stå i inre lokalkasus. Ex. *Janakkalassa, Urjalassa, Pietilässä*.

b) Namn på länder och för finskan främmande ortsnamn stå i inre lokalkasus. Ex. *Suomessa, Saksassa, Ranskassa, Lapp-träskissä, Bayonnessa, New-Yorkissa*. Däremot står ordet *Venäjä* (Ryssland) i yttre lokalkasus: *Venäjäällä, -ltä, -lle*. Märk! (med adj. -attr.) *Laajassa Venäjänmaassa*.

c) Om ortsnamnet är sammansatt med *-maa*, står det i yttre lokalkasus, utom då frågan gäller något, som tillhör det ifrågavarande landet, i hvilket fall ortsnamnet står i inre lokal-

kasus. Ex. *Saksanmaalla kävi paljo ihmisiä. Men: Saksanmaassa on komeita kaupunkeja, vuoria, virtoja, paljo väkeä. Likväl: Vihollinen ryntäsi Puolanmaahan. Ordet Suomenmaa står alltid i inre, Uusimaa, Pohjanmaa, Ahvenanmaa däremot i yttre lokalkasus.*

d) Namn, som ändas på *-taka*, stå i allmänna lokalkasus. Ex. *Joentakana, Lahdentakaa, Suontaa'*. Märk! *Komeassa Vuorentaan kartanossa.*

2. Direkt härledd ur grundbetydelsen är användningen af lokalkasus, då de uttrycka:

a) Kollektiva begrepp. Ex. *Nisussa on ohdaketta* (tistel). — *Kootkaa ohdakkeet nisusta.* — *Rukiiseen on ilmaantunut rikkaruohoa* (ogräs). — *Lapsi ei ole ollut ihmisissä* (bland folk). *Tyttö läksi talonpojista herrasväkeen palvelemaan.*

b) Tillfälle. Ex. *Kävin pidoissa, häissä, vieraissa.* — *Mies palasi sodasta, vieraista.* — *Mies meni peijaisiin* (begrafning).

c) Väderlek, för hvars inverkan någon är utsatt. Ex. *Olin ulkona tuulessa ja sateessa. Riensin kotiin pyrstä* (yrväder) *ja tuiskusta* (snöyra). *Älä lähde myrskyyn ja sateeseen!*

 Genom utvidgning af lokalbegreppet beteckna inre lokalkasus äfven

a) Tillstånd, isynnerhet en lefvande varelse's andliga eller kroppsliga tillstånd. Ex. *Hän on eksesyksissä* (vilsegången), *tainnoksissa* (afsvimmad), *väsyksissä*, *suutuksissa*, *vihoissaan*, *iloissaan*, *murheissaan* (sorgsen), *päissänsä* (drucken), *raivoissansa* (rasande). *Poika on nälissänsä ja janoissansa. Mies on taudissa, yskässä, kuumeessa* mannen är angripen af sjukdom, hosta, feber. *Sotamiehet ovat näkyvissä, näkymättömissä, pääsemättömissä* soldaterna äro inom synhåll, utom synhåll, i trångmål. *Talo on hyvässä kunnossa, ruokossa, korjuussa* gården är i godt skick. *Istu suorassa!* *Ruista on tässä hyvin taajassa* (tät). *Kivi on niin lujassa* (hårdt fast), *ettei sitä pois saa.* — *Poika on paimenessa* (i vall). — — *Tyttö tointui* (hämta sig) *tainnoksista. Kansa alkoi toipua* (repa sig) *kurjuudestaan. Hän pääsi pulasta* (trångmål). *Veljeni parani kuumeestansa. Hän meni pois näkyvistä.* — *Poika*

palasi paimenesta. — Hän joutui eksyksiin, meni tainnoksiin, sairastui kuumeeseen. Tule näkyviin! Sinä olet kylvänyt rukiin liian tiheään (tätt). Pane se lujaan! Poika lupasi Vetehiselle (sjörä) kelata (vefva) järven kuiviin.

b) Personer eller saker, hvilkas inre egenskap eller tillstånd angifves. Ex. Hänessä on jaloutta (han är ädel). veitikkaa (skälmen sitter i honom), laulajaa (han har sångröst). Sinussapa jo onkin koko mies. Sinussa ei ole tämän tekijää du är icke den, som kan utföra detta. Hänessä on mieltä han har förstånd. Onpa siinä kirjassa kokoa den boken har omfång. Hänessä on nuha, vilutauti, kuume han har snufva, frossa, feber. — Joko on miehestä laiskuus lähtenyt? Työnteko karkoittaa pahat himot (fördrifver onda lustar) ihmisestä. Rohdot poistivat hänestä vilutuksen läkemedlen förjagade frossbrytningarna. — Laiskuus tuopi ihmiseen pahoja taipumuksia (böjelse). Koskahan sinuun mieltä karttuu? när manne ditt förstånd skall tillväxa? Häneen tuli hammastauti.

c) Utförande af ett arbete. Det ord, som be-tecknar handlingen, är därvid ofta ett af verb härledt substantiv. Ex. Hän on työssä, toimessa (verksamhet). Olin marjan poiminnassa. Hän on työtä tekemässä (se § 114, I, II, III). Hän on laulamassa. — Hän tuli pois työn teosta. Hän palasi kirjan viennistä, herkesi (upphöra) lukemasta. Hän läksi vitsan taitantaan gick att bryta kvistar, meni laulamaan.

Stundom uttryckes själfva föremålet, som anskaffas, hämtas, medels inre lokalkasus. Ex. Hän on kalassa, marjassa, mansikassa, lehdessä (på löftäkt), heinässä, elossa (på sädesskörd), karjassa (i vall), luidaksessa (att hämta kvastris). — Hän tuli kalasta m. m. — Hän meni marjaan, vastakseen (att hämta badkvastris).

II. Den begränsade tiden, inom hvilken något sker, äfvensom själfva gränserna för densamma. Ex. *Ei päivässä paljoa tehdä. Tämän valmistan viidessä viikossa. Joka on nopsa (flink) nuoruudessaan, se on virkku (liffig) vanhuudessaan. Kerran päivässä käyn naapurini luona. Hän kuoli seitsemänkymmenen vuoden iässä. På samma sätt II infinitivens inessiv, t. ex. Hänet näin tullessani (se § 113, I). Elativ och illativ såsom tidsbestämning angifva alltid gränserna för en tid. Ex. *Pääsiäisestä (påsk) on seitsemän viikkoa heluntaihin (pingst). Kuu kiurusta (lärka) kesään. Ihmiset elivät huolettomina päivästä päivään.**

III. Omedelbar anslutning till det föremål eller (figurligt) till den person eller det abstrakta begrepp, som uttryckes genom lokalkasus. Ex. 1. (Inessiv: vara fäst vid): *Huivi on kaulassa, saappaat jalassa (jfr § 47, b), lakki päässä. Veitsi on seinässä. Poika on hevosen selässä. — Pysykää kiinni toisissanne. Hän on kiinni riettauden loassa (i orenlighetens dy). — 2. (Elativ: lösgöras från): Ota sormikkaat kädestäsi. Lakki putosi pojan päästä. — Hän luopui, erosi meikäläisistä han skiljde sig från de våra. Kylään hän minusta jäi han skiljdes från mig i byn. Itku ei estä kuolemasta, parku (klagan) päivistä pahoista. Varjele meitä nälästä ja kalliista ajasta! Tuomari varoitti todistajia valapatosta domaren varnade vittnena för mened. Talo on veroista vapaa gården är fri från utskylder. Hän on erillensä (skild) vaimostansa. — 3. (Illativ: blifva fäst vid): Pane lakki päähäsi! Poika hyppäsi hevosen selkään. Löin veitsen seinään. Hän tarttui sinun käteesi. Mies on oleva vaimoonsa sidottu. Kehoit lapsiasi ahkeruuteen, mutta älä yllytä (uppegga) heitä vihaan.*

Sålunda användes illativ äfven för att beteckna den del af objektet, som omedelbart träffas af en hand-

ling. Ex. *Pekka löi hevosta selkään. Poika pisti häntä silmään.*

Likaså uttrycker illativ föremålet för en känsla, i hvilket fall denna kasus står tillsammans med verb, som ändas på *-un, -yn*, eller med ord, som äro afleda från dem. Ex. *Minä miellyin häneen. Taipumus pahaan on synnynnäinen* (medfödd). *Hän ihastui lauluun. Minä vihastun, suutun, kyllästyn koko asiaan.*

 Hit hör äfven användningen af inre lokalkasus för att beteckna ämnet, hvarmed något är besudladt, betäckt, uppfylldt. Ex. *Nuttu on savessa, tervassa. Nenä on veressä, otsa hiessä* (svett). *Järvi on jäässä, taivas pilvessä. Leipä on homeessa* (mögel). — *Pese nenäsi savesta. Järvet lähtivät jäältä. Puhdista liha madoista.* — *Nuttu tuli tervaan. Järvet ovat menneet jäähän.*

§ 58. **Elativ** användes för öfrigt för att beteckna

I. Ämnet, hvaraf något göres, eller ursprunget, hvarur något utvecklas, hvarifrån något härstammar o. s. v. (elativus materiae et originis). Ex. *Tyhjästä loi Jumala taivaan ja maan. Saappaat tehtiin nahasta ja vaatteet verasta* (kläde). *Lapsesta mies tulevi, penikasta kunnon koiran. Hän on syntynyt* (l. *syntyisin, kotoisin, peräisin*) *suuresta suvusta. Tuosta tytöstä sukeupi* (blifva, utvecklas) *kelpo työntekijä. Hän teki pojastaan papin.*

Anm. Elativ jämte verbet *olla* i nekande satser eller i satser, som uttrycka tvifvel, betecknar den person eller sak, som anses oduglig till något (se § 56, II och § 59, I), t. ex. *Mitä sinusta olisi papiksi. Hänestä ei ole mihinkään* han duger till intet.

II. Orsaken, hvarför något sker, eller föremålet för en känsla, tanke (elativus causae et objectivus). Ex. *Minä en suutu vähistä. Älä kerskaa* (skryta) *taidostasi. Herra tunnetaan hatusta, kypärästään* (hjälm) *kuningas. Hän teki sen pelosta, pakosta* (nödtvång),

omasta halustansa. *Mies kuoli myrkystä (gift), ruuan puutteesta.* — *Sinusta meillä ei ole suurta iloa. Se on minun ajatukseni asiasta. Siitä ei ole lukua det behöfver man ej fästa sig vid. Sinusta en ajattele (tiedä, usko, huule) muuta kuin hyvää. Hän kertoi minulle paljo sinusta. Hän puhuu viime sodasta. En huoli hänestä. Mitä siitä suret, tahdot? hvarför sörjer du däröfver, hvad vill du därmed? Jfr § 55, särsk. anm. 1.*

III. Det bestämda hela, hvaraf en del är i fråga (elat. partitivus). Partialordet utgöres därvid vanligen af en komparativ, en superlativ eller ett nomen qvantitatis (jfr § 55, I, A). *Ex. Vanhempi veljistä on laiskempi. Nuorin pojista on sairaana. Joulu juhlista jaloin, pappi paras vierahista. Puolet jyvistä annan sinulle. Kolme veljeksistä hukkuu mereen. Isä antoi omenan kullekin lapsistansa. Jokainen heistä sai markan. Muutamat heistä sairastuivat. Kuka teistä jou-taa? Kaksi kauppiasta on täällä (tvenne af köpmän-nen, jfr kaksi kauppiasta = två köpmän). Saat pala-sen juustosta (jfr palasen juustoa). Hän antoi rahaa kolmelle veljistäni. Oulujoen koskista mainittakoon Pyhä-koski ja Niskakoski. Jfr ofvan § 55, I.*

Anm. 1. I stället för elativ användes stundom partitiv för att beteckna det bestämda hela, isynnerhet om ordet står i singularis och uttrycker rum eller tid, t. ex. *Alussa vuotta 1840.* Se § 55 I, anm.

2. Elativus partitivus kan icke stå såsom bestämning till en genetiv. *Ex. Kolmen veljeni (icke: veljistäni) lapset. Katselkaamme kummankin noiden talojen sekä sisällisiä että ulkonaisia asioita erikseen (Päivärinta).*

IV. Vägen, och isynnerhet öppningen, genom hvilken en rörelse i någon riktning sker, ifall utgångspunkten icke är angifven. *Ex. Juoksin ovesta ulos, mutta ikkunasta tulin jälleen sisään. Kapeimmasta kohdasta*

(ställe) *uin virran poikki. Kuljin sillasta joen yli. Menkäämme tästä (= tätä tietä)!*

Anm. Medels elativen angifves, att vägen helt och hållet tillryggalägges. Jfr ex. *Laiva kulkee, kulki Saimaan kanavasta alas fartyget passerar, passerade Saima kanal (i hela dess längd). Laiva kulkee Saimaan kanavaa alas fartyget far utför Saima kanal.*

V. Den del af ett föremål, i afseende hvarå något utsäges om föremålet, eller det föremål, i hvilket man håller (elativus respectus). Ex. *Takki on karluksesta (krage) rikki. Poika on kipeä silmistään. — Älä, velikulta, nipistä nenästäni. Vedä häntä tukasta! Minä pidän kiinni käsipuista (ledstång), etten kaatuisi. Sanasta miestä, sarvesta härkää.*

Anm. Med elativ uttryckes äfven den person, enligt hvilkens åsikt en sak förhåller sig på ett eller annat sätt. Ex. *Minusta (enligt min uppfattning) tämä paikka on hyvin kaunis. Hänestä tämä juttu tuntuu vähän ikävältä. Märk! Minun mielestäni et ole oikeassa.*

 Hit hör äfven elativus copiae et inopiae, som betecknar ämnet, hvarpå öfverflöd eller brist förefinnes. Ex. *Mies on rikas rahasta, mutta köyhä ystäivistä. Astia täyttyi vedestä. Maa on köyhtynyt väestä, tyhjä viljasta. Oli puute tavarasta.*

Angående ordet *täysi* se § 55, särsk. anm. 3.

VI. Föremålet, för hvilket, i hvars ställe något erhålles eller betalas, det, för hvilket något gäller o. s. v. Ex. *Sain markan voinaulasta. Talosta hän maksoi tuhannen markkaa. Lehmästä pyydettiin 50 markkaa. Kiitos lainasta! Tuossa on markka vaivasta. Annatko minulle kiven leivästä (i stället för bröd)? Hän käy (går för) herrasta maalla. Sigli käy seitsemästä ja puolesta obolista. Kuningas antoi hänelle tyttärensä palloista.*

 Likaså betecknar elativ en varas försäljningspris. Ex. *Möin kirjani kahdesta markasta. En myö viljaa kalliimmasta kuin muutkaan.*

VII. Tiden, då någonting inträffar. Ex. *Alkuvii-kosta hän kävi usein täällä. Loppu- l. syyssevesta oli kovin sateista. Hän heräsi aamuyöstä. Tidsordet är i detta fall nästan alltid ett sammansatt ord, hvars första led utgöres af alku-, loppu-, aamu-, ehtoo-, syys-, kevät-, o. a.*

§ 59. **Illativ** betecknar för öfrigt

I. Ändamålet, för hvilket något användes, eller det, hvartill något duger, är lämpligt. Ex. *Minä en kuluta rahojani turhuuteen* (flärd), *vaan käytän niitä hyviin tarkoituksiin. Hän kelpaa, kykenee siihen virkaan. Hän on tähän ammattiin kykenemätön* (oförmögen), *sopimaton. Hän ei siihen kelpaa.* Jfr § 56, II.

II. Det, som får makt öfver någon, för hvars inverkan någon är utsatt. Ex. *Mies kuoli nälkään, veteen, tautiin. Poika uupui vaivoihinsa* gossen dignade under sina mödor. *Sotilas sortui* (föll) *sotaan. He purskahtivat itkuun* de brusto ut i gråt. *Lapsi nukkui äitinsä lauluun. Heräsin soittoon* (jfr *soitosta*).

III. Det belopp, hvartill ett antal eller pris stiger eller sjunker. Ex. *Miesten luku nousi kahteen-sataan. Siellä oli lapsia viiteenkymmeneen. Voikilon hinta kohosi kolmeen markkaan. Ruistynnyrin hinta on alentunut yhdeksääntoista markkaan.*

IV. Den person eller det föremål, som någon eller något liknar, motsvarar eller kan jämföras med, (vid sådana verb som *olla, tulla, verrata* jämföra, *vaihtaa* utbyta m. m.). Ex. *Lapsi on isänsä barnet* liknar sin far. *Hän on sukuunsa. Hän tulee, vivahtaa sinuun* han brås på, påminner om dig. *Juhlapuhuja vertasi valtiota perheeseen* (familj). *Sinä olet verrattava tuhlaajapoikaan* (den förlorade sonen). *Dörfling vaihetti neulan miekkaan.*

☛ På samma sätt i fråga om pris: *Talo myötiin halpaan hintaan. Siihen hintaan sen annoin. Sain, huusin* (inropade) *talon tuhanteen markkaan.*

V. Tiden, under hvars fortgång handlingen icke en enda gång har inträffat. Ex. *En ole nähnyt sinua moneen, muutamaan vuoteen. En ole käynyt kotonani isoon, pitkään, hyvään aikaan, koko viikkokauteen. Vuoden aikaan en ole käynyt hänen luonsa. Miesmuistiin (i mannaminne) ei ole niin paljoa lunta satanut. En ole vuosikauteen kirjoittanut kotiini.* Märk: Oletko kolmeen viikkoon ollut kaupungissa? Denna illativ användes vanligen endast i det fall, att tidsbestämningen har såsom attribut *moni, muutama, iso, pitkä, koko, hyvä*, ett kardinaltal eller en genetiv eller ock utgöres af ett sammansatt ord (*-puoli, -kausi* m. m.).

 För att beteckna den närmelsevis angifna tiden, då något sker eller har skett, användas illativerna *aikaan, aikoihin* samt *-puoleen*. Ex. *Siihen aikaan sanoi Jesus opetuslapsillensa. Näihin aikoihin alkaa turmelus (sedefördärf) levitä moneen maahan. Joulun aikaan, kevätpuoleen.*

VI. Sättet, på hvilket en handling utföres. Ex. Talesätt: *Kerro omaan tapaasi. Kaikki huusivat yhteen ääneen. Siihen tapaan, lajiin* på det sättet, *suuntaan* i den riktningen. — Adverb: *varmaan* säkert, *tarkkaan* noggrant, *kovaan* hårdt, *högt*, *turhaan* förgäfvess.

Yttre lokalkasus:

Adessiv, ablativ, allativ.

§ 60. Yttre lokalkasus äro **adessiv** (svarar på frågan *hvar*), **ablativ** (svarar på frågan *hvarifrån*) och **allativ** (svarar på frågan *hvar*).

Dessa beteckna:

I. Ytan, närheten af ett ställe eller föremål, då man icke fäster afseende vid ställets gränser. Ex. *Poika seisoo pöydällä. Kyyhkynen (dufva) istui katolla. Hevonen on kirkolla, koululla, kunnanhuoneella, uudella*

rakennuksella. *Tikapuut ovat tuvan seinällä. Huivi on kaulalla* (näml. löst). *Lapsi lepii äitinsä povella* (barm). *Mies oli ojalla* (gräfd e dike). *Tyttö kävi lähteellä* (källä), *kaivolla, haudalla. Jo eilen hän tuli kaupunkiin, mutta ei ole vielä ensinkään käynyt kaupungilla* (endast för att komma in i staden måste han träda inom dess gränser). — *Lapsi putosi ikkunalta. Mies palasi mereltä. Hän meni maalta kaupunkiin. Tyttö tuli kaivolta. Ukko uunilta urahti* (brumma till). *Rankaiseva ilme* (det bestraffande uttrycket) *oli kadonnut hänen kasvoiltaan.* — *Lapsi putosi lattialle. Tyttö lähti lähteelle. Työväki meni pellolle, riihelle* (vid gränserna fästes ej afseende, jfr *Siat pääsivät peltoon*, d. ä. in på ett kringgårdadt område; jfr § 57, I). *Mies meni merille.*

Anm. Närhet angifva de yttre lokalkasus vanligen endast, då de användas af ord, som beteckna en byggnad eller grop (ss. *kirkolla, koululla, kaivolla, lähteellä, haudalla* o. a.). Eljes användas vanligen postpositioner. Ex. *Istun veljeni rinnalla, vieressä. Miehet seisovat koivun tykönä. Istun isäni viereen.*

2. Märk! *Olin riihellä = riihtä puimassa* (tröska). *Olin ojalla = ojaa luomassa* (dika). *Olin nurkalla = nurkkaa hakkaamassa* (timra knut). I lokalbegreppet ingår här betydelsen af sysselsättning. Jfr § 57, I, c).

 Genom utvidgning af lokalbegreppet beteckna de yttre lokalkasus:

a) Yttre tillstånd. Ex. *Kivi on korkealla ilmassa. Lehti on hiirenkorvalla* (nyss utsprucket). *Teos on alkeilla* (påbörjadt), *tekeillä* (under arbete), (*alkeella, tekeellä*). *Oletko hereillä, valveilla?* *Ukko on hyvällä, pahalla tuulella* l. *mielellä, hyvillänsä, pahoillansa, nyreillänsä* gubben är vid godt, dåligt lynne, nöjd, ledsen, nedstämd. *Olen seisoalla, istualla, saapuvilla* (närvarande). *Silloin lintu laihimmillaan* (allra magrast), *milloin pojat pienimmillään. Hän on kyljellään,*

selällään, mahallaan han är på sida, på rygg, på mage. *Pikku poika oli paitasillaan, sukkasillaan* (i blotta skjortan, i strumpfötterna). — Ablativen användes mindre ofta: *Kivi putosi korkealta maahan. Lintu nousi matalalta ylemmäksi. Sotilaat kääntyivät pakosalta* (flykt) *taisteluun. Istualta on hyvä lähteä. Äfven: Näytti siltä, kuin hän olisi tahtonut jonkun hengiltä* (ihjäl) *kuristaa* (strypa). — *Lintu lensi korkealle. Ruis tulee oraalle. Koska saatte työnne alkeille? Kangas pantiin kuteille väfven sattes upp. Hän tuli hyvälle tuulelle, hyvillensä. Suomen kielen ystävät pääsivät voitolle. Hätä tuli suurimmilleen. Asia tuli selville* saken blef utredd.

b) Utförande af en lek. Ex. *Lapset ovat sokkosilla, koppisilla, kuninkaisilla* barnen leka blindbock, slå boll, leka kungsleken. *Me lakkasimme pallosilta.* — *Ruvetaanko keilasille?* skola vi begynna slå kâgel? *Ritari vaati häntä miekkasille* riddaren utmanade honom till tvekamp (med svärd).

c) Användande af ett fångstredskap. Ex. *Olen ongella, nuotalla, velalla* jag metar, drar not, lägger ut (vittjar) långref. — *Lapset tulivat ongelta.* — *Mennäänkö verkoille* (att vittja näten)? Jfr I. anm. 2.

d) Intagande af en måltid. Ex. *Isäntä on ruualla, suuruksella, illallisella, eineellä* husbonden spisar, äter frukost, kvällsvard, (första) frukost. *Talon väki on päivällisellä.* — *Väki pääsi illalliselta.* — *Käydäänkö kahville?*

II. Någons familj, vård eller delaktighet i något. Ex. *Käivtkö eilen Kalisella? Tyttö palvelee meillä.* — *Pojalla on kirja. Kyllä on työtä tekijällä, vettä viljoin* (rikligen) *soutajalla. Tytöllä on* (ej: ovat, se § 13, anm. 2) *mustat silmät, kauniit kädet* (ej: mustia silmiä, kauniita käsiä, se § 9, a) anm. 2). *Ukolla on harmaat hiukset* (ukolla on harmaita hiuksia = gubben har några

grå hårstrån). *Säädyillä ei aikaisemmin ollut esitysoikeutta* ständerna hade tidigare icke motionsrätt. — — *Vieraat lähtivät Lehtoselta, teiltä.* — *Veitkö minulta lakin?* *Minulta hukkui, katosi kirja.* *Kukolta katkesi kaula tuppen bröt halsen af sig.* *Pojalta kuoli isä.* *Koira puri pojalta sormen poikki.* *Minulta unohtui, jäi kirja kouluun.* *Minulta puuttuu varoja* jag saknar tillgångar. På samma sätt betecknar ablativen ett lefvande väsen (figurl. äfven ett abstrakt begrepp), för hvilket något skyddas, bevaras, hvilket man nekar något, för hvilket något undanhålles: *Minä varjelen taloni varkailta.* *Lihaa pitää säilyttää madoilta.* *Jumala on meitä suojellut onnettomuudelta* (jfr *varkaista, pahasta, onnettomuudesta*, § 57, III, 2) — *En kiellä sinulta mitään.* *Sinä salaat minulta jotakin* (se § 62, I). — Besläktad härmed är ablativens användning för att beteckna personen, af hvilken någonting erhålles: *Veljeni sai rahaa isännältä* (se § 62, II). — — *Menemmekö tänä iltana Kopposelle?* *Meille, teille tuli vieraita.* — *Hän toi makeisia lapsille.* *Isä antoi kirjan pojallensa.* *Rahansa poika vei äidillensä.* *Päällikkyyys uskottiin Klingsporille.* En utvidgning af detta bruk är allativens användning som dativ-adverbial, se härom § 63, I.

III. Ålder. Det ord, som betecknar ålder, har, då det står i yttre lokalkasus, till attribut ett ordningstal, hvarmed afses, att åldern öfverstiger den ålder, som betecknas med närmast föregående kardinaltal (jfr § 55, I, B), anm.). Ex. *Lapsi on toisella viikolla, toisella vuodella, kolmannella vuodella* l. *kolmannella, neljännellä (vuodella).* *Mies on neljännelläkymmenennellä (vuodella)* mannen är öfver 39 år gammal (på 40:nde året). *Mies on neljännellä kymmenellä* (emellan 30 och 40 år gammal, går på 40-talet). *Tämä rakennus on jo toisella sadalla.* *Hän on jo kolme vuotta kolmannella kymmenellä.* — *Jo viidenneltä ikävuodeltansa*

ruveten hän on taitanut lukea. — Ukko on jo kääntynyt kahdeksannelle kymmenelle.

§ 61. **Adessiv** betecknar för öfrigt:

I. Den obegränsade tiden, då något sker. Ex. *Päivällä työskentelen, yöllä etsin lepoa. Illalla isä palasi kaupungista. Älä lähde sateella kävelemään! Tuulella ei ole hyvä lähteä kalastamaan. Milloin laiska työn tekee: talvella ei tarkene (uthärda köld), kesällä ei kerkii, syksyllä on suuret tuulet, keväällä vettä paljon? Alkupuolella, loppupuolella, lopulla maaliskuuta olin sairaana.* — Märk: *Ajallansa, sillä aikaa; tällä, samalla aikaa, samalla.*

Anm. 1. Den tidsbestämning, som står i adessiv, kan hafva attribut endast, då tidsbestämningen utgöres af orden *kuu, viikko, hetki, tunti, -kausi, -luku, -sata, -kymmen, puolisko, kerta*. Ex. *tällä kuulla; nousevalla, menneellä viikolla; sillä hetkellä; saksan tunnilla; kuudennellatoista vuosisadalla eli viidennellätöista sataluvulla; viimeisellä vuosikymmenellä; Ludvig XIV:n aikakaudella; tämän vuosisadan edellisellä puoliskolla; ensi, viime kerralla.* Äfven: *Syksyllä (vuonna) 1851. — Sillä ajalla, kalliilla ajalla.* — Märkas bör, att äfven i ofvannämnda fall tiden uttryckes obestämdt. Om tiden noggrant bestämmes genom ett attribut (t. ex. ett kardinaltal), användes essiv. Således t. ex. *kahtena viikkona, kolmena ensimmäisenä vuosisatana.* Jfr § 54, I.

2. I pluralis användes: a) I stället för själfva tidsordet vanligen adessiv af ett ifrån detsamma afledt ord på *-nen*, t. ex. *Iltaisilla loistelee tuhansia tähtiä. Aamuisilla käyn kävelemässä.* b) Instruktiv både af grundordet och det med ändelsen *-nen* härledda ordet, t. ex. *öin, päivin, illoin, aamuin; öisin, päivisin, iltaisin, aamuisin, suvisin, kesäisin.*

II. Medlet, hvarmed något utföres (adessivus instrumenti). Ex. *Kielellänsä lintukin laulaa. Näinhän sen omilla silmilläni. Osallansa (andel) mies elävi, koira toisen kohtalolla (lott). Öillä päivät jatketaan, petäjällä*

(här: tallbark till bröd) *pellon siemen*. *Teetin pöydän puusepällä, saappaat suutarilla*. — Likaså: *Lukemalla oppii* (se § 114, IV, a).

 Samma adessiv betecknar inköpspris. Ex. *Sen ostin viidellä markalla*. *Talon hän sai tuhannella markalla*.

III. Sättet, på hvilket en handling utföres (adessivus modi). Ex. *Armeliäs (barmhärtig) auttaa ilolla*. *Hän katsoi minuun erinomaisella (egendomlig) tavalla*. *Puhu kovalla äänellä*. *Kirjansa hän kirjoitti saksan kielellä*. — *Sen tein mielelläni, ehdollani* (frivilligt, med berådadt mod), *tahallani* (med afsikt).

§ 62. **Ablativ** betecknar för öfrigt:

I. Det lefvande väsen, från hvilket något aflägsnas, för hvilket något undanhålles, hvilket man nekar något o. s. v. Ex. *Minulta huikeni* (bländades) *merellä silmät*. *Häneltä kuoli äiti*. *Sen minä kiellän sinulta*. *Älä salaa (hemlighålla) minulta mitään*. *Äiti kätki (gömma) avaimet lapsilta*. *Minulta puuttuu (sakna) rahojä*. Jfr § 60, II.

II. Personen, från hvilken något kommer, utgår, af hvilken någonting erhålles. Ex. *Käsky tuli keisarilta*. *Minä sain ystäväiltäni kirjeen*. *Tämän taidon olen sinulta oppinut*. *Sen kuulin isältäni*. — *Työ menestyi, sujui minulta* mitt arbete lyckades, skred framåt. *Lukeminen ei käy pojalta*. *Työ ei valmistu minulta*. Jfr § 60, II.

 Ablativen bör icke användas som agent. Således: Bordet är gjordt af snickaren *Pöytä on puusepän tekemä* (eller: *Pöydän on puuseppä tehnyt*).

III. Omständigheten, i afseende å hvilken en egenskap utsäges (ablativus respectus). Ex. *Hän on hyvä tavoiltansa*. *Moni on kaunis katsannolta, äsken tyly työn teolta* mången är skön till utseendet, men ganska ogin till arbete. — Märk! *Poika oli Matti nimeltä*. Ar-

violta (enligt ungefärlig uppskattning) *oli siellä viisikymmentä henkeä. Heitä oli luvultansa viisikymmentä.*

IV. Enheten, hvarefter hela priset, lönen m. m. beräknas. Ex. *Ostin viisi metriä verkaa ja maksoin kymmenen markkaa metriltä. Velasta (skuld) maksetaan korkoa (räntä) viisi sadalta. Renki saa kaksisataa markkaa vuodelta.*

V. Vägen, som man färdas. Ex. *Kuljin kirkon puolelta. Nyt lasketaan tältä puolen saaren. Detta bruk är sällsynt. Jfr § 58, IV (ovesta ulos) och 55, särsk. anm. 2 (saaren takaa).*

VI. Tid:

a) Tiden, från hvilken något härstammar. Ex. *Tämä kapine on rautakaudelta (från järnåldern). Kirkko on viime vuosisadalta. 1863 vuoden kieliasetus on elokuun ensimmäiseltä päivästä. Men: Vuonna 1863 elokuun 1 päivänä annettu kieliasetus (enl. § 54, I, a).*

b) Klockslaget eller timmen, då något sker. Ex. *Kello viideltä nousin ja kello kymmeneltä panin illalla maata. Kello kuudelta lähdemme.*

c) Tidsmoment, hvilka omedelbart följa på hvarandra, hvarvid tidsbestämningen uttryckes först med nominativ och sedan med ablativ af samma tidsord. Ex. *Vuosi vuodelta (äfven vuodesta vuoteen) suomen kieli pääsee yhä laajemmissa piireissä valtaan. Päivä päivästä (äfven: päivästä päivään) sairas huononee.*

VII. Ett hinder. Ex. *Lieneekö hän päässyt tulemaan jäliltä? Minäkin itkisin, mutt' en saata naurutani. Lauluttasi en saa nukutuksi.*

VIII. Det intryck ett föremål gör på våra sinnen eller vår känsla. Ex. *Talo näyttää kauniilta. Laulu kuului rumalta. Kala maistuu pahalta. Vesi haisi tervalta, maistuu sokurilta. Huone tuntui kylmältä. Jo tuntuu tilani (tillstånd) paremmalta. Olo alkoi tuntua kovin tukalalta (tryckande). Jfr § 63, II.*

IX. Tillstånd, i vissa uttryckssätt. Ex. *Kissa nieli hiiren*

elivältä. Söin silakan tuoreeltaan (d. ä. alldeles osaltad). *Hän pureskeli leipää kuivaltaan* (d. ä. utan sofvel).

X. Mått, mängd; i denna betydelse användes ablativ af adjektiv nästan adverbialt och svarar på frågan: i huru stor mängd, i hvilken mån. Sådana uttryck äro *paljolta, kosolta* mycket, *laajalta, avaralta* vidt och bredt, *niukalta* litet, knappt. Ex. *Siellä oli kosolta, paljolta väkeä. Karjanruokaa on ollut niukalta. Hän puhui laajalta kohtaloistaan* (om sina öden).

§ 63. **Allativ** betecknar ännu:

I. Dativ-adverbial. Ex. *Poika toi kirjan minulle* (till mig, åt mig). *Puhu minulle surusi. Sinä teit minulle hyvän työn. Herttua lähetti lahjan kuninkaalle* (jfr *lähetti lähettäit* [sändebud] *kuninkaan luo*). — *Tämä olkoon sinulle varoitukseksi* (varning). *Tämä ei kelpaa minulle. Semmoiset työt eivät sovi kunnan miehelle. Tämä on minulle vahingollinen* (skadlig). *Työ on ukolle liian raskasta. Ole armelias köyhille, hellä sorretuille* var barmhärtig mot de fattiga, öm mot de förtryckta. Se § 33, a); § 60, II.

II. Det intryck ett föremål gör på våra sinnen (jfr § 62, VII). Ex. *Vesi tulee* (luktar, smakar) *tervalle. Ruoka maistuu, haisee pahalle*.

III. Omständigheten, i afseende å hvilken en egenkap utsäges, på samma sätt som ablativen (se § 62, III), men mindre ofta. Ex. *Tyttö on hyvä taidollensa* (förmåga), *paha taivoillensa* (i afseende å sina seder).

IV. Sättet, i vissa adverbiala uttryck. Ex. *He kulkivat verkalleen, hiljalleen* (långsamt). *Tee kaikki sääntillensä* (precis).

§ 64. Allmänna anmärkningar om lokalkasus.

1. Verbet *käyn* och likaså *käväisen* gå som hastigast, *poikkean* vika in, *pistäyn* sticka sig in, *pyörähdän* dets. m. fl. stå i förening med kasus, hvilka svara på frågan hvart, då de beteckna, att man beger sig någonstädes, men med kasus, hvilka svara på frågan hvar, då de uttrycka, att man besöker ett ställe, men beger sig vidare därifrån.

Ex. *Käytkö kotiin? Käyn (käväisen, pistäyn, pyörähdän) kotona (= jag går hem för att vara där en tid och beger mig efter besöket vidare därifrån). Laiva poikkeaa (lägger till) meidän rannassa. Hän ajoi Tampereella. — Käykää katsomassa! — Likaså: Hän on jo monta kertaa käyttänyt lääkäriä luonansa.*

2. Verb, som beteckna ett sökande, finnande, stå med de kasus, hvilka svara på frågan hvarifrån, då man vill angifva stället, hvarest det sökta eller funna föremålet antages befinna sig, när det sökes o. s. v., men med kasus, hvilka svara på frågan hvar, då man vill angifva stället, hvarest den, som söker eller finner, själf befinner sig. Ex. *Minä haän, etsin sitä joka paikasta (jfr joka paikassa). Mistä hänet löysit? (jfr Missä hänet löysit? = hvar var du, när du fann honom?). Tyttö poimii marjoja metsästä. Ostin lakin Helsingistä. — Minä tapasin hänet lukemasta.*

3. Vid många verb, isynnerhet vid dem, som betyda se eller synas, höra eller höras, tala, användas de kasus, hvilka svara på frågan hvarifrån, för att angifva stället, hvarest subjektet till dessa verb befinner sig, då verbets handling utföres och träffar något utom stället befintligt föremål, men de kasus, hvilka svara på frågan hvar, om handlingen träffar ett föremål, som befinner sig på samma ställe. Ex. *Minä katselin häntä huoneestani (jfr huoneessani). Minä kuuntelin salista laulajia, jotka pihalla lauloivat. Likaså: Kaikki kuuntelivat puhetta seisoaltansa. Hän huusi rengille porstuasta. Pappi puhui alttarilta. Sairas puhui sängystä lapsensa kanssa (jfr s. p. sängyssä l. k.). Hän huusi jo kaukaa. Sotamiehiä näkyy kaukaa. Tykkien jyske (kanondunder) kuului taistelutanterelta. Poika löi toveriansa portailta gossen stod på trappan och slog sin kamrat (som icke stod på trappan).*

4. Vid många verb användas de kasus, hvilka svara på frågan hvar, om man endast vill beteckna stället,

där handlingen sker, men de kasus, hvilka svara på frågan hvart, ifall man vill beteckna stället, till hvilket genom handlingen något nytt kommer. Ex. *Isä tekee ovea tuvassa. Isä teki oven tupaan. — Väki kokoontui salissa. Väki kokoontui saliin. Pojat kaivavat kuoppaa puutarhassa. Pojat kaivoivat kuopan puutarhaan. Venäläiset rakensivat paraita linnoitusta Ahvenanmaalla. Venäläiset rakensivat Ahvenanmaalle Bomarsundin linnoituksen.*

5. Verben *jään* och *jätän* stå i förening med de kasus, hvilka svara på frågan hvart, då man vill uttrycka stället, hvarest någon stannar, hvarest man lämnar något; någongång stå de likväl i förening med de kasus, hvilka svara på frågan hvar, då man vill beteckna stället, hvarest någon blir efter, lämnas efter, likväl utan att stanna där. Ex. *Hän jäi kotiin. Tyttö jäi liikkumattomaksi flickan förblef orörlig. Hän jäi kävelemään. Minä jätin hänet kotiin. — Jo kirkolla hän meistä jäi i kyrkbyn blef han efter oss. Hän jäi meistä kirkolle han skiljdes från oss och stannade i kyrkbyn. Siellä hän meidät jätti. På samma sätt konstrueras *pysähdyn* stanna, *seisahdun* dets., *uppoan* sjunka, *hukun* drunkna, *vaijun* digna, *päätyn* sluta *lopun* dets., m. fl. och ofta *kuolen*, *näännyn* förgås. Ex. *Hevonen pysähtyi pihaan* (jfr *pihassa*). *Hän kuoli maantielle* han dog (och blef liggande) på landsvägen.*

§ 65. Öfversikt af lokalkasus.

I. De kasus, hvilka svara på frågan hvar, beteckna:

1. Stället, hvarest: ess. (*kaukana*) jiness. (*kirkossa*) § 57, I.
§ 53. (adess. (*kirkolla*) § 60, I.
2. Tiden: { under hvars förlopp: ess. (*kahtena päivänä*) § 54,
I, b) — iness. (*päivässä*) § 57, II.
när: ess. (*eräänä päivänä*) § 54, I, a) — adess.
(*päivällä*) § 61, I.

3. **Tillstånd:** ess. (*pappina*) jiness. (*eksyksissä*) § 57, I ☞ a).
§ 54, II \adess. (*valveilla*) § 60, I ☞ a).

II. **De kasus,** hvilka svara på frågan **hvarifrån,** beteckna:

1. **Stället, hvarifrån:** part. (*kaukaa*) (elat. (*kirkosta*) § 57, I.
§ 53 \ablat. (*kirkolta*) § 60, I.
2. **Vägen:** part. (*tätä tietä*) § 55, (elat. (*ovesta*) § 58, IV.
särsk. anm. 2 \ablat. (*tältä puolen*) § 62, V.
3. **Tiden:**

{	ifrån hvilken: part. (<i>tehtyä</i>) § 55, särsk. anm. 4 a)	{	elat. <i>tästä päi- västä</i>) § 57, II. abl. (<i>rautakau- delta</i> § 62, VI, a).
{	när: part. (<i>nykyään</i>) § 55, särsk. anm. 4 b)	{	elat. (<i>alkuviikos- ta</i>) § 58, VII. abl. (<i>kello vii- deltä</i> § 62, VI b).
4. **Tillstånd:** { elat. (*tainnoksista*) § 57, I ☞ a).
abl. (*korkealta*) § 60, I ☞ a).
5. **Orsak:** part. (*ilkeyttänsä*) § 55, (elat. (*pakosta*) § 58, II.
särsk. anm. 1 \ablat. (*jäiltä*) § 62, VII.
6. **Afseende:** part. (*alkuansa*) (elat. (*kipeä silmistään*) § 58, V.
§ 55, särsk. anm. 3 \ablat. (*hyvä tavoittansa*) § 62, III.
7. **Öfverflöd eller brist:** part. (*vettä täysi*) § 55, särsk.
anm. 3 — elat. (*rikas rahasta*) § 58, V ☞.
8. **Mått:** part. (*virstaa pitkä, vuotta vanhempi*) § 55, III
— abl. (*kosolta*) § 62, X.

III. **De kasus,** hvilka svara på frågan **hvar,** be-
teckna:

1. **Stället, hvarthän:** transl. (illat. (*kirkkoon*) § 57, I.
(*kauemmaksi*) § 53 \allat. (*kirkolle*) § 60, I.
2. **Tiden, till** hvilken: transl. (*jouluksi*) § 56, III — illat.
(*joulun*) § 57, II.
3. **Tillstånd:** transl. (*papiksi*) (illat. (*eksyksiin*) § 57, I ☞ a).
§ 56, I \allat. (*valveille*) § 60, I ☞ a).

4. **Sätt:** transl. (*suomeksi*) { illat. (*siihen tapaan*) § 59, VI.
§ 56, särsk. anm. 1 } allat. (*hiljalleen*) § 63, IV.

IV. Bestämmande af **tid**.

1. Tiden, **när:** **Adessiv** (den obestämda tiden: *päivällä*) se § 61, I.

Essiv (den närmare angifna tiden: *eräänä päivänä*) se § 54, I, a).

Partitiv (*tätä nykyä*) se § 55, särsk. anm. 4 b).

Elativ (*alkuviikosta*) se § 58, VII.

Ablativ (*kello viideltä*) se § 62, VI, b).

Illativ (den närmelsevis angifna tiden: *siihen aikaan*) se § 59, V.

2. Tiden, **inom** hvilken: **Inessiv** (*kahdessa päivässä*) se § 57, II.

Essiv (*kahtena päivänä*) se § 54, I, b).

Illativ (tiden, under hvars förlopp handlingen icke en enda gång egt rum: *ei kolmeen viikkoon*) se § 59, V.

Translativ (svarar på frågan: för hvilken tid: *läksi kolmeksi viikoksi*) se § 56, III, c).

3. Tidsgräns: **Elativ** (hvarifrån: *joulusta*) se § 57, II.

Illativ (hvert: *joulun*) se § 57, II.

Translativ (före hvilken tid: *jouluksi*) se § 56, III, b).

4. Tiden, **ifrån** hvilken: **Partitiv** (tiden, efter hvilken: *tehtyä*) se § 55, särsk. anm. 4, a).

Ablativ (*rautakaudelta*) se § 62, VI, a).

5. Tidsmoment: **nominativ** och **ablativ** eller **elativ** och **illativ** af samma ord (*päivä päivältä, päivästä päivään*) se § 62, VI, c).

6. **Ålder: Yttre lokalkasus** (*toisella vuodella o. s. v.*) se § 60, III. Märk: *vuoden vanha* (§ 50, IV).

V. Afseende.

1. **Ablativ** eller **allativ** (*hyvä tavoittansa, tavoillensa*) se § 62, III; § 63, III.
2. **Elativ** (*kipeä silmistänsä, vedän häntä tukasta o. s. v.*) se § 58, V.
3. **Partitiv** (*takaa leveämpi, alkuansa*) se § 55, särsk. anm. 3.
4. **Translativ** (*voimakas iäksensä*) se § 56, särsk. anm. 2.

VI. Bestämmande af pris.

a) Priset betecknas med:

1. **Elativ** (försäljningspris: *kahdesta markasta*) se § 58, VI ☞.
2. **Illativ** (priset, till hvilket något säljes: *kahteen markkaan*) se § 59, IV ☞.
3. **Adessiv** (inköpspris: *kahdella markalla*) se § 61, II ☞.
4. **Illativ** (det belopp, hvartill varans pris stiger eller sjunker: *hinta nousi kahteen markkaan*) se § 59, III.

b) Varan, för hvilken ett pris erlägges, betecknas med:

1. **Elativ** (*voikilosta*) se § 58, VI.
2. **Ablativ** (prisenheten: *maksoi markan kilolta*) se § 62, IV.

Komitativ.

§ 66. Komitativen betecknar det, som åtföljer något. Singularformen af denna kasus är alltid lik pluralformen. Ett substantiv i komitativ står alltid med possessivsuffix, men utan suffix är däremot det adjektiv eller pronomen, hvilket står såsom attribut till substantivet i komitativ. Ex. *Lähde emäntinesi ja lapsinesi!* far med din hustru och ditt l. dina barn! *Ukko meni akkoinensa kaupunkiin. Nieli miehen mickkoinensa* sväljde mannen jämte hans svärd. *Talo myö-*

tiin kaluineen päivineen. *Mies lähti kaikkine kaluineen matkalle. Näin isännän tulevan poikinensa. Miehen tyytyi vaimoineen lähteä talosta.*

Anm. Komitativen och dess possessivsuffix hänföra sig till satsens subjekt eller objekt, till subjektspersonen vid en nominalform eller till personen, som vid ett operonligt verb är uttryckt med dativ genetiv.

Instruktiv.

§ 67. Instruktiven betecknar:

1. Medlet, hvarmed något utföres. Ex. *Lapset juoksevat pihalla paljain jaloin. Mies veti kaksin käsin. Juopunut ryömi nelin jaloin* den druckne kröp på alla fyra. *Näinhän sen omin silmin. Akka puhui lipein kielin* (med hal tunga).

Anm. 1. I prosa användes nästan alltid instruktivens pluralform, också då det är fråga om endast ett föremål; likaså användes instr. plural. af kardinala räkneord och jämte dem stående substantiv, t. ex. *paljain päin, hymysuin; kaksin käsin, nelin jaloin* o. s. v.

Singularis användes tämligen sällan, vanligen endast af kardinala räkneord och jämte dem stående substantiv. Ex. *Metsää kasvoi kahden puolen tietä. Karhu kävelee neljän jalan. Hän veti kahden käden. Ei ollut sitä metsässä jalan neljän juoksevata* (Kalev.). *Me astuimme jalan* (= jalkaisin). Jfr § 48, anm. 2.

2. Instruktiven står vanligen utan suffix. Suffix förekommer dock stundom, isynnerhet då *oma* är attribut till instruktiven. Ex. *Hän teki sen omin lupinsa, omin päinsä* (på eget bevåg, på egen hand). *Hän teki työtä kaikin voiminsa.*

II. Sättet, på hvilket en handling sker (oftast adverbialt). Ex. *Hän vei kirjani varkain* (i smyg) *pois. Hän kääntyi minuun selin* han vände mig ryggen. *Kun*

on nuttu nurin puolin, niin on onni oikein puolin när rocken är afvig, är lyckan rät. *Rinnan rikkahat ajavat, käsityksin köyhät käyvät* de rika åka i bredd, de fattiga gå hand i hand.

Af adjektiv användes instruktiv pluralis af komparativ och superlativ adverbieellt såsom bestämning till verb. Ex. *Puhu kovemmin, nopeammin. Hän juoksi vikkelimmin* (snabbare) *kuin sinä, mutta minä juoksin kaikkein nopeimmin.* — Instruktiv pluralis af positiv användes blott sällan adverbieellt ss. *hyvin, pahoin, väärin, nurin, oikein.*

Anm. Stundom står instruktiv pluralis i förening med ett adjektiv i någon lokalkasus, isynnerhet adessiv, t. ex. *näillä tienoin* i dessa trakter, *omilla silmin, pystyssä korvin* med spetsade öron.

III. Mängd. Instruktiven svarar då på frågorna:

a) Huru mycket i sänder (distributiv instr.). Ex. *Viinaa ei saatu myydä puolin tuopin, vaan ainoasti viisin kannuin. Minä en ole kulkenut tietäni pitkin matkoin, vaan vähin erin* (litet i sänder). Egentliga distributiva ändelser äro *-ttain* och *-tellen*, t. ex. *kannuttain* (stundom *kannuttaisin*) l. *kannutellen* en kanna i sänder, *kapoittain* en kappe i s., *tuopittain* ett stop i s., *kaksittain, kaksitellen* två i s., *yksitellen* en i. s.

b) Huru många tillsammans. Ex. *Minne te nyt kahden miehen menette? He kuolivat molemmin.*

IV. Den obegränsade och obestämda tiden; instruktiv användes vanligen i stället för adessiv pluralis (se § 61, I, anm. 2). Ex. *illoin, aamuin, öin, päivin, harvoin; — öisin, päivisin, aamuisin.*

Abessiv.

§ 68. Abessiven angifver brist på något (uttrycker sättet, medlet, orsaken negativt). Ex. *Ei maa miehittä, eikä kylä koiritta. Joka syyttä suuttuu, se lahjatta leppyy* (blidkas). *Rahatta ei tule toimeen. Joka*

*kuritta (aga) kasvaa, se kunniaatta kuolee. — Työtä teke-
mättä et saavuta ravintoasi (föda) (se § 114, V). Etkö
saata olla nauramatta?*

Anm. Säsom förstärkning till abessiv användes ordet
ilman. Ex. *Silloin ilman syyttä itkin, ilman vaivoitta vali-
tin, kun itkin isän sylissä, paruin äitini parmoilla* (gret vid
min moders barm). *Tee työsi ilman pitkittä puheitta!* —
Vanligare står likväl *ilman* jämte partitiv, isynnerhet om
ordet har attribut. Ex. *Ilman rahoja et tule aikaan* (till
rätta). *Ilman suuria kustannuksia emme saa juhlaa toimeen.*

Om substantiv och adjektiv.

§ 69. **Substantivet** står i satsen säsom:

a) Subjekt, t. ex. *Poika lukee*. Se §§ 4—11.

b) Predikatsfyllnad, t. ex. *Varpunen on lintu*.
Se §§ 15—20, 23.

c) Objekt, t. ex. *Poika tappoi koiran*. Se §§
24—29.

d) Adverbial, t. ex. *Toissa päivänä kävelin ran-
nalla*. Se §§ 32, 33.

e) Attribut. Ex. *Keisari Aleksanteri on Suomen
suuriruhtinas. Pojan kirja on rikki*. Se § 34.

f) Apposition, t. ex. *Tuomarina hänellä on paljo
työtä*. Se § 35.

§ 70. **Adjektivet** står i satsen säsom:

a) Predikatsfyllnad, t. ex. *Isäni on vanha*. Se
§§ 15—19, 22.

b) Attribut, t. ex. *Tuossa pienessä mökissä asuu
vanha akka*. Se § 34, A).

c) Apposition, t. ex. *Jo nuorena hänellä oli tai-
pumusta soittantoon* (anlag för musik). Se § 35.

d) Predikativ-adverbial. Ex. *Isä on jo tullut
vanhaksi. Ruoka maistui hyvältä*. Se §§ 32, 33.

Adjektivet användes ofta substantivt. Ex. *Niin vanha elää, kuin märkä palaa. Hän on kovia kokenut. Vesi juoksi kuiviin. Pilvet ovat matalalla.*

§ 71. **Komparativen** i finskan angifver, att en egenskap förekommer hos ett föremål i högre grad än hos ett annat. Ex. *Veljeni on minua ahkerampi l. ahkerampi kuin minä.*

 Komparativ kan icke användas för att uttrycka, att en egenskap hos någon förefinnes i tämligen hög grad. Ex. *Vähäinen (icke: vähempi) rahasumma (en mindre penningesumma) on kadonnut. Hän kirjoitti minulle pitkänlaisen l. pitkänpuolisen (icke: pidemmän) kirjeen (ett längre bref).*

§ 72. **Superlativ** angifver, att en egenskap hos något af de ifrågavarande föremålen förekommer i högsta grad. Ex. *Nuorin veljistä on ahkerin.*

 Superlativ kan icke ensam användas för att uttrycka, att en egenskap hos något föremål förefinnes i mycket hög grad, utan i detta fall användes antingen *mitä* jämte superlativ eller ock positiv jämte något förstärkningsord. Ex. *Kansanrunous on mitä tärkein l. erittäin tärkeä (af största vikt) kansan luonnetta arvosteltaessa. Hänen täytyi matkoillaan tyytyä mitä kurjimpaan (den uslaste) ruokaan. Isänmaankavaltaja ansaitsee mitä suurimman rangaistuksen.*

Om räkneord

samt om angifvande af årtal, datum och timme.

§ 73. Efter ett kardinalt räkneord (eller ett bråktal på *-nes*), som står i subjekts- eller objekts-kasus i singularis, står substantivet i partitiv singularis. Ex. *Miehellä on kaksi poikaa. Kymmenen*

miestä lähti karhunjahtiin. Hän toi viisikymmentä markkaa kotiin. Anna minulle neljännes leipää. Tepä olette kolme iloista veitikkaa. I andra fall böjas räkneordet och substantivet i samma kasus, och stå äfven härvid alltid i singularis. Ex. *Kahdessakymmenessä markassa on hintaa liiaksi. Hän möi talonsa sadasta markasta. Minä tyydyn kolmanneksen taloon.* Jfr ofvan § 47, a); § 55, I, A), 3).

Anm. 1. Det indefinita räkneordet *pari* samt *puoli* konstrueras enligt ofvanstående regel. *Yksi* däremot konstrueras såsom ett vanligt adjektiv-attribut, samt utsättes endast då det har tonvikt.

2. Af kardinala räkneord begagnas pluralis, då de stå såsom attribut till substantiv, hvilka förekomma endast i pluralis (se ofvan § 48, b), eller då de utgöra bestämning till namn på parvis förekommande föremål. Ex. *Tänä vuonna olen ollut ainoastaan yksissä häissä. Hämeenlinnassa pidetään vuosittain kahdet markkinat. Seurakunnassa on kahdettoista lukusijä (läsförhör). Minulle tehtiin kolmet saappaat ja yhdet kintaat. Minulla on kahdet sormikkaat.* Komitativ singularis af kardinala räkneord och jämte dem stående substantiv är alltid lik pluralformen, t. ex. *Ukko läksi pois viisine lapsineen.* Se § 66. — Instruktiven af kardinala räkneord och jämte dem stående substantiv är oftast i pluralis, t. ex. *Minä vedin kaksin käsin* (äfven: *kahden käden*). Se § 67, I, anm. 1.

3. Af orden *kymmenen, sata, tuhat, miljona* o. s. v. användes pluralis (i synn. partitiv) för att uttrycka en större mängd i allmänhet. Ex. *Tuhansia ihmisiä, satoja kynttilöitä. Huone oli valaistu sadoilla kynttilöillä. Tuhannet kuulijat innostuivat puhujan sanoista.*

4. Om ett pronomen, ett ordningstal, ett adjektiv (helst i komparativ eller superlativ) hänför sig till ett räkneord och ett jämte detsamma stående substantiv gemensamt, står det i pluralis. Ex. *Nämät viisi miestä jaksavat tuon kiven nostaa. Noista kolmesta lurjuksesta ei ole mihinkään.*

Edellämainitut l. puheenaolevat kolme teosta ovat jotenkin ala-arvoisia. Miten nimitetään joulunjälkeisiä kolmea päivää? Talon nuoremmat l. nuorimmat kolme poikaa (de tre yngre l. yngsta sönerna) läksivät kaupunkiin. Jfr Talon kolme nuorempaa poikaa (tre af de yngre sönerna). Valmiiksi painetut kolme arkkia (de tre färdigtryckta arken). Jfr Kolme valmiiksi painettua arkkia (tre färdigtryckta ark). — Ett relativt pronomen, som hänför sig till ett vid ett räkneord stående substantiv, står likaledes i pluralis, t. ex. Kolme poikaa, jotka tuolla tulevat, ovat talon isännän.

5. Om substantivet står före räkneordet, står det vanligen i pluralis, t. ex. *Lapsia on talossa viisi.*

6. Bråktal bildade med ordet *osa* följa regeln § 55, I, A), 1). Ex. *Kahteen viideteentoista osaan l. viidestoista osaan taloa saat olla tyytyväinen.* I stället för partitiv förekommer ofta genetiv, t. ex. *Talon viidestoista osa.* På samma sätt konstrueras stundom bråktal på *-nes*, t. ex. *Saat tyytyä kahteen kolmannekseen taloa* (l. *talon kahteen kolmannekseen*). Se § 55, I, A), 3), anm.

§ 74. Årtal betecknas i finskan med ordet *vuosi* och ett påföljande kardinaltal. Årtalet böjes, då det står efter genetiven af *vuosi*, men förblir oböjdt, då det står före genetiven och i allmänhet, då det står med andra kasus (jfr ofvan § 34, B), 2). Ex. *Vuoden kuudentoistasadan viidenkymmenenkahden (äfven kuusitoistasataa viisikymmentäkahden) vaiheilla l. kuusitoistasataa viisikymmentäkaksi vuoden vaiheilla. Kahdeksantoistasataa kahdeksan vuoden sota on historiassamme merkittävä. Isoisäni on syntynyt vuonna tuhat seitsemäsataa yhdeksänkymmentäviisi (v. 1795). Sotaa käytiin vuosina tuhat kahdeksansataa kahdeksan ja yhdeksän (vv. 1808—09). Kaarle suuri hallitsi vuodesta seitsemäsataa kuusikymmentäkahdeksan vuoteen kahdeksansataa neljätoista (vv. 768—814).*

§ 75. Datum betecknas i finskan på tvenne sätt:

a) Det ordningstal, som betecknar dagen i månaden, går förut, och därpå följer månadens namn i partitiv eller inessiv (jfr § 55, I, A), 1). Ex. *Hämeenlinnassa kolmantena päivänä helmikuuta 1880* (3 p. helmik. 1880). *Kirje on kolmannelta päivästä toukokuuta. Viidentenätoista päivänä elokuussa aion matkustaa pois.*

b) Månadens namn i genetiv går förut, och därpå följer det ordningstal, som betecknar dagen i månaden, t. ex. *Helsingissä v. 1883 heinäkuun toisena päivänä* (1883 heinäk. 2 p.).

§ 76. Timmen angifves genom ett kardinalt räkneord, hvarvid ordet *kello* förblir oböjdt, äfven om kardinaltalet böjes. Ex. *Kello on yksi, viisi, kuusi. Kello tulee kohta kolme. Kello on puoli* 1. *puolivälissä kaksitoista. Kello on viittä minuuttia vailla kolme. Kello on neljänneksen yli viiden. Kello kuudelta* 1. *kello kuusi nousin. Laiva ei lähde ennen kello yhtä, luullakseni vasta jälkeen (kello) viiden.* — Vid ordet *käydä* användas räkneorden 1, 2, 11, 12 såsom kardinaltal och 3–10 såsom ordningstal. Ex. *Kello käy yhtä, kahta, kahtatoista, kolmatta, viidettä, seitsemättä.*

Om pronomina.

§ 77. Pronomina äro antingen substantiva eller adjektiva och hafva samma ställning i satsen som substantiv och adjektiv.

§ 78. **Personliga pronomina** äro *minä, sinä, hän*, plur. *me, te, he*. De angifva antingen den talande (1:sta personen), den tilltalade (2:dra personen) eller den omtalade (3:dje personen). De personliga pronomina äro alla substantiva.

§ 79. Plur. *Te* användes icke blott då man talar till flere personer, utan äfven när man tilltalar en mindre be-

kant eller äldre person. Ex. *Minä odotan teitä. Te olette liian hyvä. Tekö olitte käynyt luonani?*

§ 80. 1:sta eller 2:dra personens pronomen såsom subjekt behöfver icke utsättas, om det icke har tonvikt. Ex. *Jos tulet minua tervehtimään, niin olen kiitollinen. Minä en sitä tehnyt, vaan sinä.* 3:dje personens pronomen utsättes nästan alltid. Ex. *Kun hän näki veljensä, niin hän tuli iloiseksi.* Jfr ofvan §§ 10, 11.

Anm. Om samma 1:sta eller 2:dra personens pronomen utgör subjekt både i hufvudsatsen och bisatsen, utsättes det icke i den sats, som följer efter. Ex. *Jos minä sen saan, olen iloinen. Sinä saat sen, jos tahdot.*

§ 81. I stället för *hän* användes såsom 3:dje personens pronomen *se*, då det icke är fråga om människor. Ex. *„Tiedättekö, missä koirani on?“ „En tiedä, missä se lie-nee.“ — Moni ihminen ei käytä aikaansa hyvin, vaan hukkaa sen joutaviin.*

§ 82. Då samma person, som är satsens subjekt, tillika står såsom bestämningsord i satsen, användes såsom reflexivt pronomen i stället för de personliga pronomina ordet *itse* med possessivsuffix i alla kasus utom i nominativen. Ex. *Hän ilmoitti itsensä oppilaaksi. Sain rauhan itselleni. Tämä mies puhuu aina itsestänsä. Tahdotteko olla itseksenne (för er själfva)? He tekivät sen itsestänsä.*

Anm. 1. Det reflexiva pronominet som objekt till ett transitivt verb kan användas endast, då man vill särskildt framhålla, att handlingen är afsiktlig eller planlagd. I andra fall användas intransitiva verb. Ex. *Naapuri oli viime kesänä laihduttanut itseänsä kylvyillä (bad). Sairautensa aikana hän oli suuresti laihttunut. — Poika pudotti itsensä tikapuilta maahan. Poika putosi tikapuilta. — Mies syöksi itsensä epätoivoissaan (i förtviflan) mereen. Mies kuuli hätähuutoja kadulta ja syöksi kiireesti huoneesta ulos. — Hän oli niin sairas, ettei hän jaksanut kääntää itseänsä. Tuuli kääntyi, veneen kokka (förstäf) kääntyi.*

2. I stället för transitiva verb med reflexivt pronomen som objekt användas ofta i finskan reflexiva verb. Ex. *Hän*

ilmoittautui (= ilmoitti itsensä) *oppilaaksi*. *Mies sulkeutui* (= sulki itsensä) *huoneeseensa*.

§ 83. Dels i stället för genetiven af personliga pronomina, dels jämte en sådan genetiv begagnas possessivsuffix, hvilka angifva ägaren. Då suffixet afser en annan person eller ett annat föremål än satsens subjekt, utsättes genetiven af 3:dje personens pronomen alltid, men genetiven af 1:sta eller 2:dra personens pronomen kan utebli, om den icke har tonvikt. Ex. *Isäntä ratsasti edellä yhdellä hevosellansa, ja rengit toivat hänen muut hevosensa perästä päin.* „*Seurakunta on valkeus* (ljus) *maailmassa*“, *niin Origenes sanoo, ja hänen sanansa ovat todet. Hänen mielessänsä vielä kiehuivat* (jäsa) *eilispäivän taistelut.* — *Ajuri tuo tavaramme kotiin. Tuossa on kirjasi.* — *Sinä et saa minun osaani, enkä minä sinun osaasi. En minä hänen tavaroistaan huoli. Hän ei ottanut hänen osaansa, vaan minun osani.*

Anm. 1. Om ett nomen bestämmes af flera genetiver, hvilka äro af olika person, beror användningen af suffix på den sista genetiven. Ex. *Minun ja sinun veneesi. Meidän, teidän ja heidän kirjansa. Matin ja minun veneeni. Minun ja Matin vene.*

2. Suffix fogas icke till substantiv, hvilka föregås af *meidän, teidän, heidän*, då dessa icke beteckna personligt ägande, utan personens familj eller boningsort. Ex. *Meidän isäntä ei ole kotona. Meidän vainiossa kasvaa ohraa. Meidän pitäjä, kylä, kirkko, pappi. Ovatko teidän pojat kotona? Miehet sanoivat, ettei heidän isäntä ole kotona.*

§ 84. Då suffixet afser satsens subjekt, utsättes aldrig genetiven af det personliga eller reflexiva pronomet. Ex. *Jo sain rahani. Otitko osasi? Me veimme tavaramme laivalle. Tässä saatte kirjanne.* — *Mies ei lyö hevostansa* (sin häst, men hänen hevostansa = hans d. v. s. någon annans häst). *Poika on jo saanut osansa.*

Anm. 1. Tredje personens suffix utan genetiv af pronomet kan afse, utom satsens subjekt, äfven den med adessiv (vid verbet *olla*) angifna ägaren, äfvensom den vid operson-

liga talesätt förekommande genetiven. Ex. *Hänellä on oma mielipiteensä asiasta. Ansiolla (förtjänst) on palkkansa. Hänen täytyi lausua ajatuksensa.*

Stundom kan tredje personens suffix afse ännu någon annan satsdel, isynnerhet objektet till ett passivt verb, ifall oklarhet icke uppstår. Ex. *Karhu ammuttiin pesänsä. Hän antoi hänelle markan palkaksensa. Akka lähti pois, kun miehensä tuli kotiin.* En sådan konstruktion bör dock så vidt möjligt undvikas.

2. Komitativens suffix afser komitativens hufvudord, oberoende af dess satsställning. Ex. *Nieli miehen miekkoinensa. Ostin talon kaluineen päivineen.* Se § 66, anm.

3. Då suffix är fogadt till ett ord, hvilket står såsom bestämning till en nominalform, afser suffixet alltid nominalformens person eller subjekt. Ex. *Mies sanoi isän myöneen talonsa* [fadrens gård, men: *Mies sanoi isän myöneen hänen* (mannens l. någon annans) *talonsa*]. *Käske häntä korjaamaan pois tavaransa!* bed honom skaffa bort sina saker! *Pojat pelkäsivät ankaruudestaan tunnettua opettajaa.*

4. Såsom förstärkning till suffixet användes ofta det possessiva adjektivet *oma*. Ex. *Tämä on oma kirjani. Hän otti oman osansa.*

5. Genetiven af *itse* användes endast i förening med postpositioner. Ex. *Tämän teen itseni tähden. Olette tuottaneet itsellenne turmion* (fördärf) *itsenne kautta.* — Stundom står suffix fogadt till postpositionen, i hvilket fall pronominet är oböjdt, t. ex. *itse tähteni, itse kauttanne.*

§ 85. Såsom reciprokt pronomina användes ordet *toinen* med pluralt possessivsuffix, antingen ensamt i pluralis eller ock upprepadt i singularis, hvarvid det först står oböjdt i nominativ utan suffix och derefter böjdt med suffix. Ex. *Rakastakaa toisianne* l. *toinen toistanne. He saattoivat toisillensa* l. *toinen toisellensa mielipahaa. Nämät kaksi puhuvat aina pahaa toisistansa* l. *toinen toisestansa.*

§ 86. **De demonstrativa pronomina** äro både adjektiva och substantiva.

1) *Tämä* denne, denna, detta angifver den närmaste eller nyssnämnda personen eller saken. Ex.

Kuka tämä poika on? Mitä arvelet tästä? Tässä on hyvä olla. — Aikomukseni on puhua teille vähän Henrik Gabriel Porthanista. Tämä suuri opettaja ja isänmaanystävä syntyi 9 p. marraskuuta v. 1739 . . .

2) *Tuo den, det, den där, det där angifver en af lägsnare, förutnämnd eller känd person eller sak. Ex. Kuka tuo poika on? Anna rahat tuolle miehelle. Mikä tuo on? Tuossa on rahasi! Kolmenkymmenen vuotisen sodan, tuon protestanttien suuren taistelun ihmishengen vapauden puolesta, alottivat Böhmiläiset. Hän oli yksi noita hiljaisia maassa, jotka vähän puhuvat ja paljon miettivät.*

3) *Se den, det har en svagare demonstrativ betydelse än tämä och tuo; detta pronomen hänvisar vanligen till något, som förut varit i fråga. Ex. Siinä se! Se ilo tuli odottamatta. — „Tiedätkö mitään Kohosen oikeusjutusta?“ „Siitä asiasta en tiedä mitään.“ Niin puhui se vanha miellyttävä rouva.*

Anm. Om *se* som personligt pronomen se § 81, som determinativt se § 87.

§ 87. De demonstrativa pronomina, isynnerhet *se*, användas äfven determinativt, d. v. s. hänvisande till en följande bestämning (vanligen en relativsats). Ex. *Se mies, joka ei pidä sanaansa, ei ansaitse miehen nimeä. Sepä oli hauskaa, että hän saattoi tulla. Tämä aika, josta olen teille kertonut, oli vaikea aika.*

Anm. Då korreleratet icke har tonvikt, använder man vanligen icke determinativpronomen. Ex. *Käsitätkö asian, josta sinulle kerroin? Likaså: Joka pelkää, menköön pois. Teitkö mitä käskin?*

§ 88. Interrogativa pronomina.

1) *Kuka* hvem är ett substantiv. Dess nominativ afser alltid personer, öfriga kasus användas vanligen såsom partiklar. Ex. *Kuka siellä on? Kuka tänne tulevat? Kuka hän on? — Kussa asut? Kusta tulet? Kuhun l. kunne kuljet?*

2) *Ken* hvem är äfven ett substantiv. Dess nominativ förekommer sällan i prosa, men dess öfriga kasus användas i stället för motsvarande kasus af ordet *kuka*. Det begagnas endast om personer. Ex. *Ken* (l. *kuka*) *siellä puhui?* *Kenen kirja tämä on?* *Keneltä sait tämän kirjan?* *Kenelle sen annat?* *Kenestä puhutte?*

3) *Mikä* hvilken, hvad användes adjektivt om personer, men både substantivt och adjektivt om saker. Ex. *Mistä herrasta on puhe?* *Mistä herroista on puhe?* *Mikä oppilaat siellä ovat?* *Mikä mies hän on?* *Minkä koulun oppilaita nuo ovat?* *Mikä kirja tämä on?* — *Mitä siellä on?* *Mitä tahdot?* *Missä asutte?* *Mistä tulette?* *Mihin l. minne menette?*

4) *Kumpi* l. *kumpainen* hvilkendera användes både substantivt och adjektivt i fråga om den ena (det ena) af två. Ex. *Kumpi siellä oli, Mikkoko vai Matti?* *Kummasta pojasta puhe on?* *Kumpaisella tavalla aiot tehdä?*

§ 89. **De relativa pronomina** syfta tillbaka på ett i en annan sats stående ord (korrelat), hvars person och numerus de följa, och inleda tillika en relativ bisats.

Relativpronomina, hvilka äro både substantiva och adjektiva, äro:

1) *Joka* hvilken, som. Ex. *Me, jotka olemme kokeneemat* (erfaren), *osaamme neuvua teitä, jotka olette aivan vähän mailmaa nähneet.* *Te, joka olette oppinut mies, osaatte varmaan ratkaista* (afgöra) *riitakysymyksemme.* *Pojat, jotka tuolla tulevat, ovat tämän talon isännän.* *Hän kävi matkoillaan Saksassa ja Ranskassa, jossa jälkimmäisessä maassa hän viipyi kokonaisen vuoden.*

2) *Jompi* hvilkendera, relat. sällsynt, användes i fråga om den ena af två, t. ex. *Ota asioista se, jomman tahdot.*

3) *Mikä, kuka, kumpi*, interrogativpronomina, hvilka användas som relativa, isynnerhet då korrelatet icke är utsatt, eller då den relativa bisatsen går före hufvudsatsen. Ex. *Sijan tiedät, kussa synnyit, paikan tiedät,*

*kussa kasvoit: se on paikka tietämätön, kussa kuolo koh-
toavi. Teitkö, mitä käskin? Ota astioista, kumman tahdot.
Missä minä olen, siellä pitää teidänkin oleman.*

§ 90. Indefinita pronomina.

I. Egentliga indefinita pronomina äro:

1) De af relativa och interrogativa pronomina sam-
mansatta *joku* någon och *jompikumpi* någondera, hvilka
användas om personer och saker både substantivt och
adjektivt, *joku* i fråga om en af flera och *jompikumpi*
i fråga om den ena af två. Ex. *Joku ainakin on, joka
puhuu totta. Anna tämä jollekulle köyhälle. Jonakuna
päivänä aion tulla luoksesi. — Jommankumman teen:
joko lähden tahi jään. Jompikumpi veljeni tulee mukaan.
Jommallakummalla tavalla sinun on tekeminen: joko myön-
täminen tai kieltäminen.*

2) De af relativa eller interrogativa pronomina
med anhangspartiklarna *-kin* och *-kaan* bildade *jokin*
någon, åtminstone någon, *kukin* hvar och en, *mikin*
hvar och en, *kumpikin* l. *kumpainenkin* hvardera, hvilka
stå i satser med jakande innehåll, och *kukaan, ken-
kään, mikään* någon alls, någon enda (latinets *quisquam*,
ullus), *kumpikaan, kumpainenkaan* någondera alls, hvilka
stå i satser med nekande innehåll (jfr § 124, V). De
äro både substantiva och adjektiva; särskildt märkes,
att *kukaan* användes blott i nominativ (någon gång
dock som partikel äfven i andra kasus), hvaremot *ken-
kään* användes i öfriga kasus. Ex. *Anna nyt jokin
neuvo! Tottahan kirjani jossakin on. — Kukin menköön
kotiansa. Kullekin tulee antaa omansa. Kullakin päi-
vällä on suru itsestään. Eikö kukin kansa ole oman on-
nensa seppä? — Hän koetteli, mihin milläkin avaimella
pääsisi han undersökte, hvart han med hvarje nyckel
(särskildt) kunde komma. Asiasta voipi ajatella, miten
mikin tahtoo hvar och en kan tänka om saken, hvad
han vill. — Te kumpikin (kumpainenkin) olette minulle*

rakkaat. Minä annoin ruokaa kummallekin pojalle. — Ei kukaan tiedä kuolinhetkeään. Suo siellä, vetelä (sank) täällä, ei kuivaa kussaan (ordspr.). Sitä ei kukaan ihmisen usko. — Sanoitko tätä kenellekään? Kenenkään näkemättä pääsin pakenemaan. Varoitamme ketään ryhtymästä semmoisiin puuhiin. Minä en huoli kenestäkään ihmisestä. — Ennenkuin mitään tähän asiaan teen, kysyn neuvoa isältäni. Sitä ei ole missään. Eikö sitä mistään löytynyt? En tahdo enää puuttua (befatta mig med) mihinkään uuteen asiaan.

3) Joka hvar, hvarje, hvar och en, jokainen dets., det förra adjektiv och oböjligt, det senare adjektiv och substantiv. Ex. Joka miehelle annettiin viisi markkaa. Jokaisessa talossa pitäisi olla raamattu. Minä annan jokaiselle teistä viisi markkaa.

Anm. Joka står icke som attribut till ett substantiv, om substantivet har något annat adjektiv-attribut, och vanligen icke heller, om substantivet utgöres af ett sammansatt ord; i dessa fall användes i stället jokainen. Ex. Jokaisella suurellakin miehellä on omat vikansa. Ulkomaanmatkallani kävin jokaisessa merkittävässä paikassa. Eilen kävin jokaisessa rautakaupassa, mutta löytämättä mitä etsin. Märk: joka toinen vuosi. — — Jfr kuvin med joka och jokainen i afs. å betydelsen: Jokaisella ihmisellä on vikoja hvarje människa har fel. — Kullakin on omat vikansa hvar och en har sina fel.

II. Interrogativa och relativa pronomina såsom indefinita.

1) Interrogativa pronomina eller partiklar stå såsom indefinita, då de upprepas i adversativa dubbelsatser, d. v. s. för att återgifva svenskans den ena — den andra, än — än. Ex. Kuka (den ena) antaa paremman, kuka (den andra) huonomman. Ken tuopi korren, ken kaksi den ena hämtar ett strå, den andra två. Hän elää milloin (än) yllisyydessä, milloin (än) köyhyydessä. Se kons' on aaltojen harjalla, kons' yltäkin käypi hyrsky än är den på vågtopparna, än åter går vågsvallet öfver den (Oksanen).

2) Interrogativa (och relativa) pronomina och partiklar användas som indefinita, om de motsvaras af *kukin*, *mikin*, *jokin*. Ex. *Vieraita tuli mikä mistäkin* (från alla möjliga håll). *He hankkivat rahoja ken milläkin keinolla* (den ena på ett, den andra på annat sätt). *Hän puhui konsa mitäkin* (än ett, än annat). Likaså: *Hän sanoi jos jotakin* (allt möjligt).

3) Interrogativa och relativa pronomina och partiklar begagnas som indefinita, då de stå i förening med *hyvänsä*, *tahtonsa*, *tahansa*, *ikänä(nsä)*, *ikinä(nsä)* — som helst (lat. -vis, -libet, -cumque). Ex. *Tulkoon kuka tahansa!* må hvem som helst komma! *Tapahtukoon mitä tahtonsa!* Ota noista kumpi hyvänsä! *En hänestä huoli, oli hän kuinka suuri herra hyvänsä!* Joka ikänänsä (hvem helst, som) tahtoo oppia — —. *Milloin ikinä* (närhelst) *katsahdan tähtitaivastaan, silloin ajattelen Jumalan kaikkivaltaa.*

4) Ett interrogativt pronomen står ofta indefinit i en koncessiv sats, som börjar med *vaikka*. Ex. *Sano minulle, vaikka sinulla olisi mitä asiaa* (hvad än du må hafva för ett ärende). *Et saa vilkaista* (blicka) *taaksesi, vaikka kuka perässäsi tulisi.* Likaså i andra slags koncessiva satser: *Maksoi mitä maksoi, kyllä minä sen ostan.* *Kävi kuinka kävi, menen minä.* Ofta är den af *vaikka* inledda satsen utan predikat. Ex. *Tulkoon vaikka kuka, ei tämä poika pelkää!* *Maksoi vaikka mitä, en minä siitä huoli!*

III. Indefinita adjektiv, hvilka äfven kunna användas substantivt.

1) *Eräs* en viss, en (= någon som man icke vill eller icke kan nämna; latinets *quidam*). Ex. *Eräällä miehellä oli kolme poikaa.* I samma betydelse begagnas *muutama* och *muudan* (det senare i nominativ sing.). Ex. *Muutamalla kuninkaalla oli tytär.* *Muudan mies varoitti minua.* *Muutama* i pluralis betecknar detsamma som *jotkut*, *harvat* några, få. Ex. *Muutamia vuosia olen matkustanut ulkomailla.* Någongång har ordet *muutama* äfven i singularis samma betydelse. Ex. *Annan sinulle muutaman markan* (= *muutamia*

markkoja, se ofvan § 47, a), anm. 1). I denna bemärkelse användas äfven någongång orden *monias* (gen. *moniaan*) och *moniahta*.

2) *Itse* själf, själfva ställes framför sitt hufvudord, om detta har tonvikt, i hvilket fall *itse* förblir oböjdt; men om *itse* har tonvikt, står det efter sitt hufvudord, böjes och har suffix. Ex. *Minä näin itse kuninkaan* l. *kuninkaan itsensä*. *Ei itse* (= edes ens) *kuninkaallakaan ole rahaa*, *saatikka* (desto mindre) *muilla*. *Ei kuninkaalla itselläänkään ole rahaa*, *saatikka muille antaa*. *Hän sanoo*, *että hänen täytyy sinne mennä itsensä*. *Hyvä on olla itsekin sammon suuren haltiana* (härskare).

Anm. 1. Stundom är *itse*, då det hänför sig till en ackusativ eller genetiv, oböjligt och utan suffix, äfven om det står efter hufvudordet. Ex. *Näin kuninkaan itse* (pro: *itsensä*). *Minun täytyy sinne itse mennä* (pro: *itseni*). — Stundom påträffas böjda former utan suffix. Ex. *Ei hänellä ole rahaa itselläkään*.

2. Genetiv af *itse* står icke såsom bestämning till ett nomen, utan i dess ställe användes possessivadjektivet *oma* (jfr ofvan § 84, anm. 4). Ex. *Tämä on minun oma kirjani* (aldrig: *minun itseni kirja*). *Ottiko hän sinun oman hevosesi?*

3) *Kaikki* alla, hel (latinets *omnis*, *totus*) betyder i singularis oftast hel. Ex. *Kaikki maa iloithohon*. *Hän vei kaiken* (l. *kaikki*) *hopean ja kultan pois*. Nominativ och ackusativ pluralis heter *kaiket* endast i denna betydelse, eljes alltid *kaikki* (= *alla*). Ex. *Hän oleskeli kaiket* (hela) *päivät kaduilla*. *Kaikki* (alla) *päivät kuluvat täällä samalla tavalla*.

4) *Moni* mången, flere står vanligen i singularis (se § 47, a), anm. 1). Ex. *Moni mies on jo tätä yrittänyt*. *Monelta puuttuu rohkeutta lausua ajatuksiansa*. Som subjekt eller som bestämning till subjektet användes vanligen partitivens *monta*, så framt predikatets beskaffenhet (se § 9, b) det tillåter. Ex. *Monta on sinne mennyt*. *Monta on mutkaa matkassa*. *Monta syytä on minua estämässä*. Men: *Monet syyt estävät minua*. Såsom objekt eller bestämning till

objektet står nästan alltid *monta*. Ex. *Hän on jo monta vaihetta (växling) kokenut*. Pluralis användes vanligen endast i betydelsen „talrika“, „mångahanda“. Ex. *Pohjanmaan monet virrat antavat tälle maakunnalle sen omituisen luonteen* Österbottens många floder gifva detta landskap dess säregna karaktär. *Minulla on monet työt tehtävänä*. *Hän on kokenut monet vaiheet l. monia vaiheita*. *Monilla hyvillä töillä hän on muistonsa ikuistanut*.

5) *Toinen* en annan begagnas vid motsatser, *muu* öfrig vid tillägg till och komplettering af det förutnämnda. Ex. *Amerikassa siirtolaiset saivat toisen (ett nytt) isänmaan*. *Athena ja muu (det öfriga) Kreikka*. *Armeijaa vastaan tuli toinen (en annan) sotajoukko*. *Armeijan keskustaa vastaan hyökkäsi petollisena muu (den öfriga) sotajoukko*.

Andra exx. *Kirkossa oli kolme pappia, yksi omasta seurakunnasta, toiset kaksi kaupungista*. *Kirkossa oli kirkkoherra ja muut papit*. *Isällä oli seitsemän poikaa: Matista tuli pappi, toisista (de andra däremot) maanmiehiä*. *Isällä oli seitsemän poikaa, Matista tuli pappi, kaikista muista maanmiehiä*. *Toisella tapaa*. *Muulla tavalla*. — *Oli kaksi veljestä, toinen rikas, toinen köyhä*. *Toiset menevät kirkkoon, toiset karjaan*.

§ 91. Pronominas kongruens.

Då pronomina användas substantivt och adjektivt, gälla för deras kongruens samma regler som för substantiv och adjektiv.

a) Ett substantivt pronomen böjes i samma numerus som det substantiv, i hvars ställe det står, men kasus beror af pronominets ställning i satsen. Ex. *Nuo miehet, joista oli puhe, eivät ole ystäviäni*.

b) Ett adjektivt pronomen, som står såsom attribut till ett substantiv, böjes i samma kasus och numerus som substantivet, enligt regeln för adjektivattribut. Ex. *Anna kirjasi tälle pojalle! Mihin paikkaan panit rahasi?* Se exx. i föreg. §§.

Anm. 1. Oböjliga framför sitt hufvudord stå de indefinita *joka* och *koko* (t. ex. *joka paikassa, koko päivänä*, se ofvan

§ 34, A), anm. 2), äfvensom *itse*, då det står framför sitt hufvudord (t. ex. *itse kuninkaalla*, se § 90, III, 2).

2. Om substantiv användning af vissa former af adjektiva pronomina (t. ex. *tällä kertaa*, *täksi kertaa*, *toisella tapaa*) se § 55, I, A), 2).

III kapitlet.

Verbets användning i satsen.

Verbets hufvudformer. Nekningsordet.

§ 92. Verbets **hufvudformer** äro **aktiv** eller **personlig form** och **passiv** eller **opersonlig form**.

1) Verbets aktiva eller personliga form framställer den handlande personen såsom bestämd. Ex. *Minä luen. Isä tulee.*

Anm. Vissa aktiva former användas likväl opersonligt, nämligen:

a) 3:dje person singularis. Ex. *Kyllä sen heti huomasi, että he olivat veljeksiä. Niinpä sitä luulisi. Ei häntä olisi luullut niin viisaaksi, kuin hän oli.* I 3:dje pers. sing. stå likaså alltid de egentliga opersonliga verben (ss. *pitää, täytyy* o. s. v.). Jfr ofvan § 12.

b) 2:dra person singularis. Ex. *Kun astut porstuaan, niin on kyökki oikealla ja kamari vasemmalla puolellasi. Kun toiselta puolen olit lämmennyt, käänsit valkeata kohti toisen kylkesi (sida), joka jo oli ehtinyt kylmetä. Hit hör ordet näet, som öfvergått till partikel, t. ex. Niinhän se näet on asia.*

2) Verbets passiva eller opersonliga form i finskan framställer den handlande personen såsom obestämd. Passiv har i hvarje tidsform blott en form, en obestämd person. Ex. *Käyden kylään päästään, juosten tielle jäädään. Kun ennen muinen saatiin karhu*

tapetuksi, niin pidettiin aina iloiset peijaiset (graföl). Kunhan saataisiin työ tehdyksi, niin kyllä kelpaisi. Olisihan se saatu valmiiksi, jollen olisi tullut sairaaksi.

Anm. 1. Finskans passiva form har således icke samma betydelse som denna form i de flesta andra språk. Den motsvarar likväl ofta andra språks personliga passiv, som icke förekommer i finskan; i detta fall motsvarar objektet i finskan subjektet i andra språk (se ofvan § 12, c), t. ex. *Minut* l. *minä pelastettiin* jag räddades. Det personliga passivet i andra språk motsvaras i finskan ofta af ett verb, som ändas på *-un, -yn*, dock med någon skiftning i betydelsen, t. ex. *Minä pelastuin* jag blef räddad (jfr *minut pelastettiin* man räddade mig, en obestämd person räddade mig). Jfr äfven *Veneen kokka kääntyi* och *Veneen kokka käännettiin*. *Sairas parantui* (tillfrisknade) och *Sairas parannettiin* (botades) *ihmeellisellä leikkauksella*. Märk ännu verb af följ. slag: *hajota, hajottaa; kohota, kohottaa; levitä, levittää*. Ex. *Kokous hajosi* (upplöstes). *K. hajotettiin* (upplöstes af en icke nämnd person). *Laulu kohosi* (höjde sig) *kohti taivasta*. *Silloin kohotettiin eläköönhuuto* då höjdes ett lefve. *Huhu levisi nopeasti* ryktet spred sig hastigt. *Tätä huhua levitettiin innokkaasti* detta rykte spriddes ifrigt. Se § 82, anm. 1.

2. En verklig passiv betydelse, i samma bemärkelse som i andra språk, kan i finskan förefinnas endast hos transitiva verbs passiva particip. Ex. *Kirjat ovat luetut*. *Kirja on luettavana* se §§ 117, 118.

3. Passiv form användes af alla verb, utom af sådana, hvilka redan i sig själfva äro opersonliga, ss. *täytyy, pitää, sataa*.

4. I talspråk användes passiv i vissa uttryckssätt personligt i aktiv betydelse. Indikativ presens passiv användes nämligen ofta i stället för 1:sta pers. pluralis imperativ aktiv. Ex. *Lähdetäänpä jo! Ei huolita siitä!* Äfven i några andra fall betecknar passiv 1:sta och t. o. m. 3:dje

pers. pluralis. Ex. *Joko nyt lähdetään?* — *Poika otti ukon matkaansa,* — *no, kuljetaan vähän aikaa yhtenä ja istutaan siitä lepäämään kivelle.*

§ 93. Finska språkets nekningssord har verbal böjning; sålunda uttrycka dess former person och numerus, delvis äfven modus (i imperativ). Ex. *Minä en ollut kotona eilen. Pojat eivät olleet viitsineet tehdä työtä.* „*Etkö mennytkään kaupunkiin?*“ „*En.*“ — „*Ettekö tulekkaan kotoa?*“ „*Emme.*“ — „*Etkö luekkaan Kalevalaa?*“ „*En Kalevalaa, vaan Kanteletarta.*“ — *Älä murehduta (bedröfva) isääsi äläkä äitiäsi.*

§ 94. Verbets former äro af tvenne hufvudslag:

1) **Finita former**, hvilka utsäga en handling om något föremål, t. ex. *sanon, sanoin, sanoisin.*

2) **Infinita former**, hvilka nämna en handling utan att utsäga den om något föremål, t. ex. *sanoa, sanova, sanottu.*

Verbets finita former.

§ 95. Verbets finita former stå som predikat i satsen. Se ofvan § 5.

I de finita formerna äro följande omständigheter bestämda:

1) Person och numerus, hvilka äro desamma som hos satsens subjekt. Se ofvan § 13.

2) Sättet för handlingen (verklig, möjlig, villkorlig, befalld handling); i detta afseende sönderfalla de finita formerna i **modi (indikativ, potential, konditional, imperativ).**

3) Handlingens beskaffenhet (ofullbordad och fullbordad handling) äfvensom tiden för densamma (icke förfluten och förfluten tid); i detta afseende sönderfalla de finita formerna i **tempora el-**

ler tidsformer (presens, imperfekt, perfekt, plusquamperfekt).

Indikativ.

§ 96. Genom indikativen framställes handlingen

a) Såsom verklig. Ex. *Jumala on. Hän kävi täällä. Isänmaa on vaarassa.*

b) Stundom såsom medgifven, koncessiv (oftast i 3:dje personen). Vanligast användes på detta sätt imperfekt, som ofta i detta fall icke betecknar förfluten tid. Ex. *Maksaa mitä maksaa. Ei sillä ole väliä, tekee kuinka hyvänsä. — Oli kuka oli, minä en siitä huolinut. Kyllä minä vielä sinulle kosten (hämnas), maksoi mitä maksoi. Oli miestä vaikka kymmenen, ei tämä poika pelkää! En huoli hänestä, oli hän lihava tai laiha. Jumala tiesi, Jussi kulta, minne miestä vietänehen! Kukatiesi, kentiesi.*

§ 97. De enkla tempora i indikativen.

1) **Presens** uttrycker att något sker, d. v. s. ofullbordad handling i icke förfluten tid. Handlingen kan således ske:

a) I närvarande tid, just då den utsäges. Ex. *Minä syön par'aikaa illallista. Tyttö lakaisee lattiaa. Isä tekee rekeä.*

b) Ofta, vanligen eller alltid. Ex. *Kaisa kutoo hyvän kankaan. Mies hakkaa sylen halkoja päivässä. Jumala pitää kaikki voimassa.*

c) I tillkommande tid (futur). Ex. *Huomenna saan työni valmiiksi.*

Anm. Vid liflig framställning användes stundom presens i fråga om en förfluten tids händelser, då de framställas såsom skeende inför våra ögon. Ex. *On ukko ja akka, elävät talossaan, niin heiltä portimo (hermelin) käy eloksia (lifs-medel) syömässä. Kun portimo ukon näkee kuolijana, niin ottaa hänet pyydyksestä (fälla) ja lähtee saalistaan kelkalla vetämään.* (Jfr latinet och svenskan.)

2) **Imperfekt** uttrycker att något skedde i förfluten tid. Med afseende å handlingens art kan imperfekt beteckna

a) En ofullbordad handling i förfluten tid (egentligt imperfekt), försiggående α) samtidigt med någon annan handling. Ex. *Tyttö lakaisi juuri lattiata, kun oven avasin. Isä teki rekeä, sillä aikaa kuin äiti kutoi kangasta.* — β) vanligen eller alltid. Ex. *Nuorempana mies hakkasi sylen halkoja päivässä. Ennen oli meillä tapana nousta aina kello viideltä. Ennen terveenä ollessaan hän teki hyvän työn.*

b) En försiggången (vanligen momentan) handling i förfluten tid (historiskt imperfekt, jfr grekiskans aorist, latinets historiska perfekt och franskans passé défini). Ex. *Juopunut löi oven kiinni ja piti kauheata menoa. Talonpoika otti vaimon itselleen. Tänään, eilen, tällä viikolla sain kirjeen. Joko sinä nyt söit? Oli ennen ukko ja akka.*

§ 98. De sammansatta tempora i indikativen.

1) **Perfekt** uttrycker att någonting har skett och nu är slutfördt, d. ä. fullbordad handling i icke förfluten tid. Handlingen kan således hafva försiggått:

a) I närvarande tid (en tid, som begynnande i det förflutna sträcker sig till närvarande tid). Ex. α) *Nyt olen saanut rekeni valmiiksi. Tyttö on lattian lakaissut. Jo olen työni tehnyt. Sairas on eilen ja tänään houraillut* (yra). *Näinä vuosina on ollut suuria tulvia* (öfversvämning). β) (Handlingen försiggår ofta, vanligen eller alltid). Ex. *Hänellä on ollut tapana käydä aamuisin kävelemässä. Hän on tavallisesti hakannut sylen halkoja päivässä. Hän on aina tehnyt työnsä kelvolista. Sitähän aina olen sanonut.*

b) I tillkommande tid. Ex. *Kun huomenna tulet luokseni, olen jo kirjoittanut kirjeeni valmiiksi.*

2) **Plusquamperfekt** betecknar, att någonting hade inträffat, förrän något annat skedde, d. ä. en handling, som i förhållande till en annan handling är full-

bordad i förfluten tid. Ex. *Tyttö oli juuri lakaissut lattian, kun astuin huoneeseen.*

Anm. 1. Det sammansatta presens uttrycker en ofullbordad handling såsom tillämnad i närvarande eller tillkommande tid. Ex. *Tämä kirje on menevä Helsinkiin. Aluksi olen asiata ajatteleva.*

2. Det sammansatta imperfektet uttrycker en ofullbordad handling såsom tillämnad i förfluten tid. Ex. *Tyttö oli sikopiaksi menevä. Tällä oli kuolema häntä kohtaava* här skulle döden möta honom.

§ 99. Indikativformer i direkt anföring (oratio directa) motsvaras äfven i indirekt anföring (oratio obliqua) af indikativformer. Därvid märkes dock, att då det styrande verbet står i förfluten tid, den närvarande tidens tempora i direkt anföring motsvaras af den förflutna tidens tempora i indirekt anföring, alltså presens af imperfekt (sammansatt presens af sammansatt imperfekt) och perfekt af plusqvamperfekt.

Ex. ur Ahlqvists tal till Lönnrots minne.

Direkt anföring
(oratio directa).

Luonnotar ei valitse lemmikkejänsä säätyyn katsoen, vaan on monesti pistänyt aatelikirjansa, oikean jalouden lahjakirjan, senkin lapsen kapaloihin, joka ensi uniansa makaillee matalassa mökissä, karstaisen kurkihirren alla. Tämän aateliston etevin tunnusmerkki on rakkaus.

Indirekt anföring
(oratio obliqua).
(Puhuja sanoi että:)

Luonnotar ei valinnut lemmikkejänsä säätyyn katsoen, vaan oli monesti pistänyt aatelikirjansa, oikean jalouden lahjakirjan, senkin lapsen kapaloihin, joka makaili ensi uniansa matalassa mökissä, karstaisen kurkihirren alla. Tämän aateliston etevin tunnusmerkki oli rakkaus.

Ytterligare exx. *Hän sanoi jo edeltäpäin, että häntä tällä matkalla onnettomuus oli kohtaava* (skulle träffa, or. dir. minua — — — on kohtaava). — *Poika sanoo, ettei hän aio mennä kouluun, kun muka on kipeä.*]

Perfekt och i synnerhet plusqvamperfekt indikativ angifva ofta ensamma för sig, att den ifrågavarande saken blifvit omtalad af en annan person (dold oratio obliqua). Ex. *On elänyt ukko ja akka* (= det berättas att o. s. v.). *Juopunut oli lyönyt*

oven kiinni ja pitänyt hirveätä melua (= det berättades att o. s. v.). Rukiit olivat maksaneet (= skola hafva kostat) kaksikymmentäviisi markkaa. Jfr § 43, anm.

Potential.

§ 100. Genom potentialen utsäges en handling såsom möjlig. Ex. *Ehkäpä hän sen sinulle sanonee.*

§ 101. Potentialen har följande tempora:

1) **Presens** angifver en ofullbordad handling i närvarande eller tillkommande tid. Ex. *Etköhän jo tosiaankin huomanne, että olet väärässä? Tietäenethän sen sanomattakin. Isä tehnee ehkä rekeä tuolla. Kaiketi hän satuja osannee. Kylläpä hän hakannee sylen halkoja päivässä. — Mihin ikänä sinut vienevätkin, minä seuraan sinua. Eiköhän se huomenna valmistune?*

Anm. Sammansatt presens, som är sällsynt, uttrycker en ofullbordad handling såsom tillämnad, t. ex. *Hänsköhän tänne lienee tuleva, vai kuka?*

2. **Perfekt** uttrycker en fullbordad handling i närvarande eller tillkommande tid; perfekt användes likväl äfven i fråga om en förfluten tids händelser (såsom allmänt preteritum i potential). Ex. *Mikä häntä lienee vaivannut, kun en ole häntä nähnyt moneen aikaan? Lieneekö karhua näillä seuduvin nähty? Toinen vei vuohen (get), mihin lienee vienyt. Kyllähän täällä ennen lienee usein nähty karhuja.*

§ 102. Potential användes hufvudsakligen i dubitativ bemärkelse:

a) I frågesatser, i hvilka frågan framställes tvekan, försiktigt. Ex. *Mikä sen tehnee? Miten lienen sanonut? Vieläköhän pojan isä elänee? Toisena päivänä hän meni askareillensa (göromål), minne lienee mennyt. En tiedä, mitä he tehnevät.*

b) I satser, i hvilka talaren framställer en förmodan (vanligen jämte *ehkä, kaiketi, kyllä, totta, -pa, -han*). Ex. *Niinpä ehkä asia lienee. Ette pahastune, jos kysyn.*

*Kaiketi hän sen tehnee. Kylläpä hän sen toimittanee. Et-
hän vaan pappi lienekkään!*

Konditional.

§ 103. Genom konditionalen utsäges en handling såsom villkorlig. Ex. *Kyllä hän sen sinulle sanoisi, jos kysyisit.* Konditionalen har följande tempora:

1) **Presens** uttrycker en ofullbordad handling i närvarande eller tillkommande tid. Ex. *Kyllä hän nytkin tekisi työtä, jos sinä häntä käskisit. Kyllä hakaisin sylen halkoja päivässä, ellei käteni olisi kipeä. — Poika lukee, että häntä kiitettäisiin. Huomenna tulisin, jos ehtisin.*

Anm. Sammansatt presens uttrycker en ofullbordad handling såsom tillämnad. Ex. *En tiedä, mitä hän olisi tekevä, jos tämän sanoisin.*

2) **Perfekt** uttrycker en fullbordad handling i närvarande eller tillkommande tid; det användes äfven i fråga om en förfluten tids händelser (såsom allmänt preteritum i konditional). Ex. *Nyt olisit jo työsi saanut valmiiksi, jos olisit enemmän ahkeroinut. Huomenna olisi työni varmaan jo valmistunut, kun sinä tulet luokseni, jollei viivytyksiä tulisi. Jos olisit täällä ollut, niin ei veljemme olisi kuollut. Vaikka olisitkin sen tehnyt, niin et kuitenkaan olisi siitä hyötynyt (hafva nytta). Jos olisit tullut eilen, niin olisit minut tavannut kotona.*

Anm. I finala bisatser, hvilkas predikat står i förfluten tid, användes presens och stundom äfven perfekt af konditionalen. Ex. *Poika luki, että häntä kiitettäisiin l. olisi kiitetty.*

§ 104. Konditional användes:

1) I hufvudsatser för att uttrycka

a) Följden af ett antagande, som icke är säkert eller sannolikt. Ex. *Jos hän niin sanoisi, niin hän valhettelisi. Jos olisit täällä ollut, niin ei veljemme olisi*

kuollut. Vaikka hän suutelisi jalkojani, en sitä sittenkään hänelle antaisi. Vaikka olisit mitä puhunut, ei se sinua olisi auttanut.

b) Önskan i utrop. Ex. *Jospa hän tulisi! Kunpa-han kerrankin saisimme olla rauhassa! Kunhan ei vain tuo eläin raukka kuolisi! Pääsisinpä kerrankin vapaaksi! Jospa olisin l. olisinpa saanut työni loppuun ennen hänen tuloansa!*

c) En underrättelse, begäran eller fråga i tve-kande, försiktig eller höflig form. Ex. *Minä luulisin, ettei ajatuksenne ole aivan oikea. Nyt ruoka olisi valmis. Olisi jo aika nousta. Pyytäisin sinulta selitystä. Toivoisin saavani teitä nähdä. Tänään haluaisin tulla luoksesi. Tekisittekö hyvin ja poikkeaisitte luokseni? Emmekö söisi päivällistä? Olisin pyytänyt teitä tulemaan meille päivällisille.*

2) I bisatser:

a) I konditionala satser, då villkoret icke är säkert eller sannolikt. Ex. *Jos minulla olisi varoja, niin lähtisin ulkomaille. Sinä olisit pysynyt terveenä, jos olisit elänyt kohtuullisemmin.*

b) I koncessiva satser, då medgifvandet icke är säkert eller sannolikt. Ex. *Vaikka hänellä olisi enkelin kieli, ei hän sittenkään saisi minua houkutelluksi (locka). Vaikka ihmiset jättäisivätkin, niin ei Jumala kuitenkaan hylkää (märk: följdens framställes såsom säker).*

c) I komparativa satser, då de innehålla en jämförelse, som icke är säker eller sannolik. Ex. *Hän puhuu, ikäänkuin hän olisi suurikin herra. Hän näytti laihtuneelta, ikäänkuin hän olisi kauan sairastanut. Minusta oli, ikäänkuin kuu olisi nykyäyttänyt päätä minulle.*

d) I finala satser. Ex. *Äiti laulaa l. lauloi, että lapsi nukkuisi. Valvokaa ja rukoilkaa, ettette kiisaukseen lankeisi.*

e) I relativsatser, då man om ett föremål utsäger en egenskap, som man önskar, att det skulle hafva (jfr ofvan d). Ex. *Hän lupasi tehdä sukset, jotka luistaisivat*

sulallakin maalla (som skulle löpa äfven på ofrusen mark). Minulla ei ole ketään, johon luottaisin.

f) I temporala satser, hvilka inledas med *kunnes*, *jahka*, *ennenkuin*, om handlingen skall betecknas såsom väntad och om hufvudsatsens predikat står i förfluten tid. Ex. *Me koimme häntä viivyttää, kunnes l. jahka (till dess) isä tulisi (men: me koemme . . . kunnes isä tulee). Emme tahtoneet lasta nukuttaa, ennenkuin (förrän) isä tulisi kotiin.*

g) I objektssatser efter verb, som beteckna vilja, i synnerhet då de stå i förfluten tid. Ex. *Morsian tahtoi, että pidettäisiin hiljaisia häitä. Isä käski, että antaisiin teille tämän kirjeen. Ystäväni pyysi erotessamme, että muistaisin häntä.*

h) I indirekt anföring i stället för en i direkt anföring förekommande imperativ, hvilken form icke kan användas i indirekt anföring. Ex. *Isä sanoi Matille, että hän lähtisi kylään (I. s. M.: „lähde kylään“). Ukko sanoi, että menisivät vaikka minne, kun hän vain saisi olla rauhassa.*

Imperativ.

§ 105. Imperativen utsäger en handling

a) Såsom befalld eller önskad. Ex. *Anna kirja minulle! Eläköön Suomi!*

b) Såsom medgifven (koncessiv), vanligen endast i tredje personen. Ex. *Olkoon kuinka onkin. Maksakoon vaikka mitä, kyllä sen ostan. Ajatelkoon maailma mitä hyvänsä, minä en siitä välitä. Ole mies mikä hyvänsä, kyllä ruokaa saat.*

§ 106. Den närvarande och den tillkommande tidens tempora äro:

1) **Presens.** Ex. *Mene tiehesi, äläkä enää tule silmieni eteen! Suokaa anteeksi! Käykäämme ulos! — Tulkoon valkeus! Menestykööt kaikki jalot pyrinnot! Olos sinä, kuollut kuva, muistona siitä miehestä, joka ru-*

noelmillaan on luonut joka miehen rintaan isänmaanrak-
kautta! Olkoon menneeksi! låt så vara! Låhteköön vain
minun puolestani! Kannelkoon (angifva, klaga), jos hän
tahtoo! Olkoon miestä vaikka kymmenen, kyllä tämä poika
voittaa! Asia riidelköön, ålkööt miehet riidelkö (ordspr.).

Anm. Sammansatt presens, som är mycket sällsynt, an-
vändes blott koncessivt. Ex. „Hän on saapa viisi markkaa.“ —
„Olkoon saapa vaikka kuusi.“

2) **Perfekt**, som är mycket sällsynt. Det användes endast
koncessivt. Ex. „Hän on kannellut.“ — „Olkoon kannellut, vähät
minä siitä huolin.“

§ 107. Den förflutna tidens tempora saknas
alldeles i imperativ.

Anm. Preteritum af imperativen uttryckes stundom a) i
poetiskt och talspråk med imperfekt indikativ af verbet *mahdan*
(handlingen önskad). Ex. *Mahdoit (mahdoitte) antaa hevoselleni
heiniä. Mahtoi hän (mahtoivat he) pitää suunsa kiinni.* — b) med
imperfekt indikativ (handlingen medgifven). Ex. *Maksoi mitä
maksoi, menin minä.* (Se § 96, b).

Verbets infinita former.

§ 108. Verbets infinita former äro **nominalformer**,
som äro afledde af verb; de äro antingen substan-
tiva: **infinitiver**, eller adjektiva: **particip**. Dessa for-
mers verbala karaktär framträder åndock däri, att de
kunna hafva verbala bestämningar (objekt och
adverbial).

Infinitiverna.

§ 109. Infinitiverna innehafva samma ställning
i satsen som substantiven: de kunna utgöra adverbial,
attribut, subjekt och objekt.

I infinitiv.

§ 110. Af I infinitiv förekomma tvenne former:

a) Den kortare (s. k. allmänna infinitiven), som användes utan suffix.

I folkpoesin återfinnes den kortare formen i förening med suffix. Ex. *saa'ani, lähteäni, ikeäni*.

b) Den längre, translativ, som alltid står med suffix.

§ 111. Den kortare formen af I infinitiv användes:

I. Såsom bestämning till verb för att uttrycka ändamålet med verbets handling. Den handlande personen nämnes vanligen icke; någon gång angifves den dock med en subjektiv genetiv. Ex. *Onko teillä hevosta myödy?* *Minulla ei ole mitään sinulle antaa.* *Isä toi omenoita lasten syödä.* *Hän viskasi lastun virran viedä.* I stället för denna infinitiv, som i satssammanhanget får passiv betydelse, användes vanligare I particip passiv i translativ eller essiv. Ex. *Isä toi omenoita lasten syötäväksi.* *Hän viskoi lastun virran viettäväksi.* *Onko teillä hevosta myötävänä?*

II. Såsom bestämning till ett adjektiv, hvilket står som predikatsfyllnad eller predikativ-adverbial, för att svara på frågan: i hvilket afseende. Den handlande personen kan angifvas med genetiv. Ex. *Asia on vaikea toimittaa* ärendet är svårt att uträtta. *Laki on mahdoton ihmisen täyttää.* *Kirja on hyvä lukea.* *Sepä oli hauskaa kuulla.* *Nämät maat ovat vaikeita tehdä pelloksi.* *Seikkaa pidän vaikeana ymmärtää.* *Asiata katson helpoksi toimittaa.* *Se oli kauhea nähdä.* — Infinitiven har äfven härvid passiv karaktär.

III. Såsom attribut till ett substantiv. Ex. *Minun on aika lähteä pois.* *Minun on valta tehdä tämä työ.* *Minulla on oikeus, lupa ajaa tuo hävytön mies ulos.* *Minun on velvollisuus, tähtymys tehdä tämä valmiiksi.* *Lupa leikkiä puhua, vaan ei pakko viisastella* det är tillåtet att skämta, men icke värdt att komma

fram med hårklyfverier. *Isällä ei ole ollut tilaisuutta myöä taloansa. Minulla on aikomus viedä mies muasani. — Kyllä minulla on keinoja karkoittaa tuo mies täältä. Jolla on korvat kuulla se kuulkoon. — — Sain luvan ajaa miehen ulos. Minä annoin heille käskyn ottaa varkaan kiinni. Anna minulle lupa kirjoittaa hänelle kirje sinun puolestasi. Nimismichelle annettiin käsky ottaa varas kiinni. — — Hän on jo aikeissa myöä ostamansa talon.*

 I infinitiv bestämmer vanligen sådana substantiv, som betyda tillfälle, lof, rätt, skyldighet, befallning, afsikt, medel att göra något, och hvilka stå som subjekt eller objekt (mindre ofta som adverbial, t. ex. *Hän on aikeissa tulla*).

IV. Såsom subjekt i satsen, hvarvid predikatet, som nästan alltid går före subjektet, utgöres af

a) Ett impersonellt verb, såsom *pitää* måste, skall, *täytyy* måste, *tarvitsee* behöfver, *tulee* bör, *sopii* passar, *kelpaa* duger, *käskää* är svårt, *onnistuu* lyckas. Ex. *Minun täytyy opastaa* (vägleda) *tämä mies perille. Sinun tulee olla ahkera. Rukiin ei tarvitse olla peräti tiheitä. Paha koira tarvitsee tappaa. Isännän piti viedä lehmä kaupunkiin. Sinun pitää tästälähin parantaa elämätasi. Meidän ei sovi olla vieraan kielen orjina. Meidän sopii syödä oma eväämme* (vägkost) *ensin ja sitte vasta pyytää lisää. Niin ei sovi sanoa. Kyllä hävyttömän elää kelpaa. Kyllä köyhän käskää elää* det är svårt för den fattige att lefva.

Anm. 1. Då de opersonliga verben *pitää*, *täytyy*, *tarvitsee*, *tulee*, *sopii* åtföljas af ett verb, som betecknar finnas, komma att finnas, konstrueras de med subjektets kasus (icke med dativ genetiv) jämte I infinitiv. Ex. *Talossa pitää olla isäntä* det är nödvändigt, att en husbonde finns i gården. (Jfr *Isännän pitää olla talossansa* husbonden måste vistas i sin gård). *Joka mökissä*

pitäisi olla hengellistä ja isänmaallista kirjallisuutta. Huoneeseen pitäisi tulla raittiimpaa ilmaa.

b) Det opersonligt använda verbet *olla* med predikatsfyllnad (eller predikativ-adverbial). Ex. *Hyvä on taitavan laulaa. Minun on mahdoton tättä toimeen saada. Parempi kuolla kuin kerjätä (tigga). Paha syödä siemenensä, maansa petteä pahempi (folkp.). Hyvä on lapsen lasna olla. Parempi on lypsää lehmää kuin tappaa se. Hupaista oli kuulla, että olet täydelleen parantunut. — Minulla on tapana nousta varhain. Meidän käy mahdolliseksi näyttää se toteen.*

c) Ett impersonellt kausatiivt verb. Ex. *Minua iljettää, inhottaa (afsky) nähdä häntä. Minua huvittaa käydä kävelemässä. Häntä arvelutti (tveka) lähettää ainoa poikansa vieraille maille.*

Som subjekt förekommer denna infinitiv ibland äfven vid andra verb, hvilka uttrycka en känsla eller sinnesstämning. Ex. *Minulle johtui mieleen käydä teitä katsomassa. Minusta tuntui kolkolta jättää armas kotini.*

Anm. Om subjektet föregår predikatet, användes vanligen ett deverbalt substantiv i stället för infinitiven. Ex. *Käveleminen on hauskaa (men: Hauska on kävellä).*

V. Säsom objekt till

a) Verb, hvilka betyda kunna, vilja, våga, försöka, börja, tillåta, ss. *voin förmår, jaksan orkar, saatan kan, osaan, taidan dets.; saan får (= mihi licet); häpeen skäms, kehtaan blyges icke (täckes), tohdin vågar, pelkään fruktar, aion ämnar, koen, koetan försöker, tahdon vill, huolin bryr mig om, viitsin ids; lupaan lofvar, uhkaan hotar, alan börjar, ehdin, ennätän hinner; annan låter, sallin tillåter, käsken befaller.* Ex. *Minä en jaksata tehdä työtä ja häpeen kerjätä. Saatanko selittää minulle tätä asiaa? Hän ei osaa mitään tehdä. Hän sai olla joutilaana (sysslolös). Kehtaatko valhetella?*

Kun poika ei ollut viitsinyt lukea läksyänsä, niin ei hän uskaltanut mennä kouluun, sillä hän pelkäsi olla osamatta luettaviansa. Tahdotko saada oppaan (vägvisare) mukaasi? Hän päätti jättää työn siksensä. Nyt aiotaan pitää kokous. Minä aion, koetan tehdä työtä voimieni mukaan. Älä huoli lähteä vielä! Hän lupasi sen tehdä. Lupaappas tehdä tämä työ, niin olet mies! Viholliset uhkasivat hävittää koko kaupungin. Nyt alan kirjoittaa kirjettä. Emo ennätti sanoa. Joko nyt olet ehtinyt saada työsi valmiiksi?

 Vid verben *annan låter, sallin tillåter, käsken* befäller uttryckes personen, som erhåller tillåtelsen eller befallningen, med dativ genetiv. Ex. *Emäntä ei antanut palvelijainsa laiskoitella. Anna heidän mennä. Sallikaa minun päättää aloittamani työ. Pojan käskettiin viedä hevonen kotiin.*

Predikatsfyllnaden till verbet *olla* är i detta fall objektiv och uttryckes med objektskasus. Ex. *Isä käski poikansa olla kuuliaisen (lydig). Pojan käskettiin olla ahkera. Isä ei sallinut pojan olla tottelemattoman.* Märk! De omständigheter, som betinga objektets totalitet och partialitet hafva härvid icke något inflytande.

b) Transitiva verb, hvilka stå med predikativ-adverbial; i detta fall står objektet efter predikativ-adverbialet. Ex. *Minä pidän viisaampana lähteä kotiin. Hän katsoo paremmaksi kuolla kuin kerjätä. Hän luuli tarpeelliseksi nukkua päivällä. — Hän otti tavaksi käydä iltaisin kävelemässä.* Jfr. IV, b).

Anmärkningar om användningen af I infinitivs kortare form.

I. Vid ett deskriptivt verb, d. ä. ett verb, hvars ljud skildrar arten af ett annat verbs handling, står hufvud verbet ofta oböjdt i I infinitiv och går före det deskrip-

tiva verbet. Ex. *Akka puhua lavertelee* (pladdra). *Hukka juosta hulkutteli* vargen sprang skumpande. *Hän nauraa hohotti* han storskrattade. *Mies seisoo toljotti* (vara tafatt) *häpeissään*. —

Lika ofta böjes emellertid hvarddera, hufvud verbet och det deskriptiva verbet, i samma form. Ex. *Hevonen on juossut hölköttänyt* (lunka) *peninkulman matkan*. *Iske tuli tuikahuta* (bringa att blossa upp). *Hän puhui laverteli koko yön*.

2. Jämte verbet *olla* (dock icke i presens) uttrycker I infinitiv en handling, som varit nära att förverkligas. Ex. *Olin pakahtua harmista* jag höll på att förgås af harm. *Olen ollut monta kertaa jättää koko puuhan sikseen* jag har många gånger varit nära att lämna hela bråket.

3. Stundom uttrycker I infinitiv en handling, hvarmed man begynner. Ex. *Menen, panen maata*. *Paneudun, laskeudun maata*. *Panen uunin lämmitä*.

4. I infinitiv användes i skriftspråket icke i passiv form. Den passiva infinitiven ersättes, om infinitiven står såsom objekt, med aktiv infinitiv; det finita verbet står antingen i passiv eller i 3:dje pers. sing. aktiv (personligt). Ex. *Tämä työ voidaan, saadaan tehdä* l. *tämän työn voipi, saapi tehdä*. På samma sätt: *Paha koira tarvitsee tappaa*.

Eljes måste den passiva infinitiven uttryckas genom omskrifning. Ex. *Rangaistukseen joutuminen voi olla rikolliselle* (den brottslige) *hyödyllisempi kuin rankaisematta jääminen*.

5. Den nekande I infinitiven uttryckes genom omskrifning. Ex. *Viisainta on olla (pysyä, jäädä) sinne menemättä*. *Paras on olla (jättää) se tekemättä*. *Työttä (työtonnä) oleminen on häpeällistä*.

§ 112. I infinitivs längre form användes:

I. För att uttrycka ändamålet med verbets handling. Ex. *Minun on aikomuksen oleskella täällä*

paikkakunnan murretta (dialekt) oppiakseni. Hän kävi joella uidaksensa. Minun täytyy lähteä kaupunkiin saadakseni asian toimeen. Emme elä syödäksemme, vaan syömme elääksemme.

Anm. 1. En sålunda använd translativ af I infinitiv motsvarar en finalsats, t. ex. *oppiakseni* (= *jotta oppisin*). Jfr § 44, c). Den uttrycker ett aktivt förhållande, hvar emot I infinitivs kortare form, då den uttrycker ändamålet, har passiv betydelse (t. ex. *Onko teillä hevosta myödy?* se ofvan § 111, I). Likväl begagnas den längre formen för att uttrycka äfven ett passivt förhållande, då infinitiven står med suffix. Ex. *Hän toi omenoita syödäksemme* (men: *lasten syödä*). *Anna tytölle vettä hänen juodaksensa. Vanligare* likväl: *syötäväksemme, juotavaksensa. Se II, amn. 3.*

2. Märk användningen af I infinitivs längre form vid verbet *ottaa*. Ex. *Seppä otti työn tehdüksensä. Kissa otti uskoaksensa ketun sanoja.*

II. För att svara på frågan: i enlighet hvar med, i afseende hvarå. Ex. *Luullakseni* (enligt mitt förmenande) *tuo mies ei ole luotettava. Kirja on jo tietääkseni* (så vidt jag vet) *ilmestynyt. Muistaakseni ei asia ole niinkuin sinä sanot. — Hän oli liian huono kelvataksseen niin ylhäiseen seuraan. — Hän on kyllä voimakas ollaksensa niin nuori. Jfr § 56, särsk. anm. 2.*

Anm. 1. Märk sådana talesätt som: *Nainen on niin sanoakseni* (så att säga) *perheen sydän. Uskovaiset ovat, käyttäükseni Vapahtajan sanoja, maailman suola.*

2. Jämför härmed användningen af I infinitivs kortare form svarande på frågan i hvilket afseende (se ofvan § 111, II), t. ex. *Asia on vaikea toimittaa. Den kortare formen uttrycker* äfven i detta fall ett passivt och den längre ett aktivt förhållande.

3. I infinitivs kortare och längre form hafva delvis sammanblandats, så att den längre formen står såsom komplement till den kortare, då infinitiven står med suffix. Ex. *Minä annan sinulle omenan syödäksesi* (jfr *syödä*, se I, anm. 1). *Kirja on hyvä lukeakseni* (jfr *lukea*).

II infinitiv.

§ 113. II infinitivs former användas på följande sätt:

I. Inessiven af II inf. betecknar en handling, samtidigt med hvilken hufvudverbets handling inträffar. Den aktiva infinitivformens subjekt angifves härvid med en subjektiv genetiv eller med suffix (i enlighet med reglerna om suffix, §§ 83, 84). Om däremot den handlande personen icke är utsatt, användes den passiva formen. Ex. *Kevään tullessa muuttolinnut palaavat Suomeen. Poikkeatko mennessäsi kauppiaille? Kylää lähetessäni kuului sieltä suuri tora* (gräl). *Usein olen itkenyt Sokrateen kuolemaa lukeissani. Tätä työtä tehdessänsä hän alkoi siihen mieltä. Juomari lauloi kotiin tullessansa. Hiki laiskan syödessänsä, vilu työtä tehdessänsä. Susi seisahdettua nähdessänsä miehen, mutta pakeni hänen lähetessänsä. — Toukoja (vårsådd) tehtäessä oli suuria sateita. Tästä setelistä maksaa Suomen pankki vaadittaissa viisi markkaa. Mentäessä viivytettiin päivä. Äfven den aktiva formen användes opersonligt (d. ä. utan genetiv eller suffix), då infinitiven icke har subjekt. Ex. *Menessä viivytettiin viikko. Aika menee arvellessa, päivä päättyä käännellessä. — Jfr § 57, II.**

Anm. 1. Inessiven af II infinitiv är sålunda en temporal konstruktion (§ 44, b) motsvarande en temporalbetsats, i hvilken predikatets handling är samtidig med handlingen i den styrande satsen. Ex. *Kevään tullessa muuttolinnut palaavat = kun kevät tulee, niin muuttolinnut palaavat; kevään tullessa muuttolinnut palasivat = kun kevät tuli, niin muuttolinnut palasivat.*

2. Märk uttryckssättet: *Mikä on voidessani?* hvarför skulle jag ej må bra? *Mikä on mennessäni?* hvad skulle hindra mig att gå?

II. Instruktiven af II inf. angifver vanligen, på hvilket sätt hufvudverbets handling sker. Stundom förekommer äfven vid denna form en subjektiv genetiv

eller suffix, som betecknar den handlande personen. Ex. *Kuuset paukkuen palavat, hullut kulkevat kehuen granen brinner sprakande, dårar gå omkring skrytande. Poika tuli itkien kotiin. Terveyttäni hoitaen olen kesäni kuluttanut. Mies vastasi sanoen tärkeät syynsä. — Äiti luki kirjeen kaikkien kuullen. Sen teen maailman nähden. Niin se on luulteni, tieteni* (enligt hvad jag tror, så vidt jag vet). — *Ei maaten markat juokse, istuen isot hyvyidet. Kova on surma (död) silmin nähden, kuolema käsin pidellen. Siihen nähden, että — — med afseende därå, att. Kävin veljeni luona mennen palaten* (på fram- och återvägen).

III infinitiv.

§ 114. III infinitivs former användas substantivt på följande sätt:

I. Inessiven af III inf. uttrycker den handling, i hvars utförande någon är stadd. Ex. *Olin laulamassa, uimassa, kävelemässä. Kävin poikaa opettamassa* (se § 64, 1). *Hän istui kaksi tuntia sinua odottamassa. Hän on lehtikerpoa (löfkärfve) tekemässä. Hän on hevosta noutamassa, pöytää nostamassa. Hän käy tuomassa postin joka päivä. Minä kävin hakemassa veljeni tuvasta. Minä kävin ottamassa kirveen mukaani.*

Anm. Jfr *Olin puutarhassa poimimassa marjoja* och: *Olin puutarhassa siellä marjoja poimiakseni*. Inessiv af III infinitiv framhåller handlingens utförande, translativen af I infinitiv uttrycker afsikten att utföra handlingen.

II. Elativen af III inf. angifver en handling, hvarmed någon upphör eller vägrar att sysselsätta sig, hvarifrån någon afhållles eller hindras (se § 57, III, 2). Ex. *Tulen uimasta. Poika palasi hevosia vievästä. Isäntä lakkasi syömästä. Minä estyin* (blef förhindrad) *lähtemästä veljeni tulon karutta. Sotamiehet kieltäisivät* (vägrade) *edemmäksi marssimasta. Minä varoi-*

tin poikia laiskoittelemasta. Minä estin häntä tulemasta. Kielsi vanha Väinämöinen vesillä viheltämästä (hvissla), lainehilla laulamasta. Isä on kieltänyt tätä sinulle näyttämästä. — Löysin pojan kirjaa lukemasta (§ 64, 2).

Anm. Elativen af III infinitiv användes företrädesvis vid sådana verb som *herkeän* upphör, *lakkaan* dets., *estyn* förhindras, *kieltäydyn* vägrar, *varoitän* varnar, *estän* hindrar, *kiellän* nekar o. a. Märk. *Lakkaan* lukemasta. *Lopetan* lukemisen.

III. Illativen af III inf. uttrycker:

a) En handling, till hvars utförande någon begifver sig, hvarmed någon begynner eller råkar sysselsätta sig. Ex. *Minä menen hevosta noutamaan. Tule lyömään kättä! Meneppäs hakemaan puukkoa! Mene nyt tuomaan hevonen kotiin! Hän tuli siellä tuntemaan minut. Minä rupean (ryhdyn) valmistamaan keskeneräistä (afbruten) työtäni. En ole joutanut (haft tid) teillä käymään. Veljeni sattui olemaan kotoa poissa, kun vieraat tulivat. Satuinpas tekemään pahan kepposen (ett dumt spratt). — Hän jäi seisomaan (se § 64, 5). Tässä tilassa he heittivät (lämnade) hänet pihalla makaamaan.*

Anm. Verbet *alan*, som är transitivt, konstrueras med I infinitiv (se § 111, V, a), *rupean* däremot, hvilket är intransitivt, med illativen af III infinitiv (*alan mennä*, *rupean menemään*). *Ennätän* hinna och *ehdin* dets. användas med hvardera formerna (*ennätän*, *ehdin mennä* l. *menemään*).

b) En handling, hvartill någon uppmanas, tillstyrkes, förmås (se § 57, III, 3). Ex. *Älä yllytä, totuta, opeta lastasi pahaa tekemään. Hän pakoitti, vaati minua tähän ryhtymään. Ystäväni käski minua tulemaan luoksensa. Minä käskin, pyysin häntä lukemaan. He pyysivät minua riitaa ratkaisemaan (afgöra). Isä käski poikaa heittämään kiven maahan. Hän ei saanut minua valehtelemaan (ljuga).*

Anm. 1. Verbet *käskän* konstrueras på två sätt: antingen med dativ genetiv och I infinitiv (se § 111, V, a) eller med ett vanligen i partitiv stående objekt och illativen af III infinitiv (*käskän poikain mennä*, *käskän poikia menemään*).

2. Jfr *Menen puutarhaan marjoja poimimaan* och: *Menen puutarhaan siellä marjoja poimiakseni*. III infinitiv framhåller utförandet af handlingen, translativen af I infinitiv uttrycker afsikten att utföra handlingen. Jfr äfven: *Isä lähetti pojan kylään saadakseen tietoja asiasta* (= että isä saisi t. a.). I. l. p. k. *saamaan tietoja asiasta* (= että poika saisi t. a.).

c) En handling, till hvars utförande någon är duglig, villig, pliktig (eller tvärtom oduglig o. s. v., se § 59, I). Ex. *Poika on hyvä lukemaan. Hän ei kelpaa, pysty* (vara i stånd till), *kykene* (förmå) *tätä toimittamaan. Hän on sopiva lähettiläänä* (sändebud) *olemaan. Härkä on sovelias vetämään isoa kuormaa. Hän on omansa* (egnad) *ottamaan tämän työn tehdk-sensä. Sinä et ole mies sitä tekemään. Hän on valmis, taipuisa* (benägen), *halukas sotaan lähtemään. Koira on paha puremaan. Lintu on luotu lentämähän, huoleellinen* (den sorgsne) *laulamahan. Poika oli haluton lähtemään. Hän on huono työtä tekemään. Jokainen on velvollinen elättämään perheensä*.

Anm. Jfr *Poika on hyvä lukemaan* och *Kirja on hyvä lukea*. III infinitiv uttrycker ett aktivt, I infinitivs kortare form ett passivt förhållande.

IV. Adessiven af III inf. betecknar:

a) Medlet eller sättet för hufvudverbets handling (se § 61, II, III). Ex. *Lukemalla oppii. Hän on elättänyt itseänsä kauppaa tekemällä. Hän petti minut tekemällä kaupan* (köp) *toisen kanssa. Pyytämällä pyydän* (jag ber på det enträgnaste), *että teette niin hyvin. Päivänpaistetta tulee tulvimalla huoneeseen* det strömmar in solsken i rummet.

b) Vid verbet *olla* en handling, som är i begrepp att ske. Infinitiven står då med suffix. Ex. *Olin työtäni aloittamallani, kun sain kutsun ystävältäni. Olen nukkumallani. Hän oli juuri rahat antamallaan rosvolle, kun apua tuli.*

 I denna betydelse användes likväl vanligare en deminutivform, den s. k. V infinitiven, i adessiv

pluralis med suffix (plur.-st. på *-mais-*). Ex. *Olin työtä aloittamaisillani. Olit putoomaisillasi. Hän oli juuri rahat ottamaisillaan.*

V. Abessiven af III inf. angifver en handling, utan hvars utförande hufvudverbets handling försiggår (se § 68). Personen kan uttryckas med en subjektiv genetiv eller suffix. Ex. *Lukematta* (utan att läsa) *ei opi. Lupaa kysymättä lähdin kylään. Astuin huoneeseen kenenkään huomaamatta. Sen tietää sanomattasikin. Hän lähti pois sanaakaan hiiskumatta. Ole valehtelematta!* låt bli att ljuga! *Hän ei ole voinut olla sitä huomaamatta* han har icke kunnat undgå att märka det.

III infinitivs abessiv af ett transitivt verb har ofta passiv eller opersonlig betydelse. Ex. *Kirja jäi lukematta* (oläst). *Työ on vielä tekemättä* (ogjordt). *Epäilemättä asia on niin* utan tvifvel förhåller det sig så med saken.

VI. Instruktiven af III inf. kan användas vid verbet *pitää* i st. f. den kortare formen af I infinitiv (jfr ofvan § 111, IV, a). Ex. *Sinun pitää jo lähtemän* (= *lähteä*). *Hänen pitää hevonen valjastaman* (= *valjastaa* spänna för). *Meidän pitää auttaman lähimmäistämme* (nästa). Då personen (som måste göra något) icke är angifven, användes passiv. Ex. *Jo pitää lähdettämän. Työ pitää tehtämän.*

§ 115. En nominalform på *-ma* står äfven såsom **passivt particip** för att uttrycka en fullbordad handling (resultatet af en handling), då agenten är uttryckt med subjektiv genetiv eller suffix (det s. k. **agentparticipet**). Ex. *Ystäväni tekemä kirja on saavuttanut suurta suosiota. Kirves on sepän takoma. Hänen kutomansa kangas on kaunista. Anna pakkasen palella kylvämiäsi jyyviä* låt frosten skada den af dig sådda säden. *Tämä on oma* (se § 84, anm. 4; § 90, III, 2,

anm. 2) *tekemäni*. *Emäntä pukeutui omiin kutomiinsa vaatteihin*.

IV infinitiv.

§ 116. IV infinitivs former användas på följande sätt:

I. Nominativen af IV inf. begagnas vid de opersonligt använda verben *olla* och *käydä*: vid *olla* för att beteckna en handling, som föreligger, åligger, anstår någon, samt vid *käydä* en handling, som går an, är lämplig för någon; partitiven af IV inf. jämte verbet *olla* användes i satser, hvilka uttrycka ett afrådande l. tvifvel. Personen angifves med dativ genetiv (se § 50, V, b). Ex. *Kyllä minun on se tekeminen* jag bör, det åligger mig att göra det. *Hänen oli työskenteleminen koko päivä aamusta iltaan. Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto.* — *Käykö niin sanominen?* går det an att säga så? *Eikö tätä käy toisin selittäminen?* — *Ei sinne ole menemistä* det är icke värdt att gå dit l. det tjänar till intet att gå dit. *Ei koiraa karvoihin katsomista. Onkohan sinne menemistä?*

II. Då partitiven af IV inf. jämte suffix står tillsammans med ett verb af samma stam, framställes handlingen såsom oafbrutet fortsatt. Ex. *Aamusta alkain olen kirjoittamistani kirjoittanut. Lapsi itki itkemistensä.*

Participen.

§ 117. Det **I participet** uttrycker en ofullbordad (pågående, tillämnad) handling, det **II participet** en fullbordad handling. Ex. *oppiva poika, luettava kirja; oppinut mies, luettu kirja.*

De passiva participen hafva dels en opersonlig, dels en rent passiv betydelse. I det senare fallet uttryckes den handlande personen, agenten, genom en

till participet fogad subjektiv genetiv eller ett suffix. Ex. *Lasten luettava kirja* en bok, som bör l. kan läsas af barn. *Asia on minun toimitettavani*. *Kylän pantu palkkalainen* (folkp.) den af byn sända daglönaren.

Då II particip passiv skulle stå med agent, användes emellertid regelrätt formen på *-ma* (det s. k. **agentparticipet**). Ex. *isän kirjoittama kirja*, hänen tekemänsä pöytä. Se § 115.

§ 118. I. Participen användas adjektivt:

1) Såsom attribut, i hvilket fall de i kasus och numerus öfverensstämma med sitt hufvudord. De passiva participen hafva i detta fall en rent passiv betydelse, och I particip passiv betecknar lämplighet eller nödvändighet (jfr latinets gerundivum på *-ndus*). Ex. *Laulava lapsi*, gen. *laulavan lapsen*, nom. plur. *laulavat lapset* o. s. v. — *Hän on Jumalata pelkäävä mies*. *Maata viljelevä väestö on täällä verraten varakasta* (jämförelsevis välbärgad). *Taloa rakentavan mestarin työ onnistuu huonosti*. — *Rikkunut* (gå sönder) *kirja*, *rikkuneen kirjan kannet*. *Suomeen muuttaneet ruotsalaiset asuvat meren rantamilla ja saarilla*. *Painosta tullut kirja*. — *Kunniotettava herra*. *Naitava* (giftasvuxen) *neito*. *Puhujaksi valittava mies*. *Tehtävä työ*. — *Puhuttu puhe*, *ammuttu nuoli* ett utsagdt ord är en afskjuten pil. *Tehty työ*. *Syöpi susi merkitynkin lampaan*.

2) I nominativ tillsammans med hjälpverb för att bilda verbets sammansatta tempora, perfekt, plusquamperfekt samt sammansatt presens och imperfekt, äfvensom tillsammans med nekningsordet nekande imperfekt. I detta fall hafva de passiva participen alltid opersonlig betydelse. Ex. *Olen, lienen, olisin tehnyt*. *Olin tehnyt*. *Olen, lienen, olisin, olin tekevä*. *En tehnyt*. *Onko täällä pöydät pesty?* har man här tvättat borden? *Jyvät on jo ostettu*. *Meitä on käsketty*. *Minut on kutsuttu* hiihin. *Minua ei kutsuttu*.

I passiv förekommer ett opersonligt sammansatt presens och imperfekt, hvilka framställa handlingen såsom föreliggande, nödvändig. Personen uttryckes genom dativ genetiv (se § 50, V, b), och subjektet i svenskan måste i finskan naturligtvis återges med objektskasus. Ex. *Teidän on veneellä mentävä. Meidän on se toimitettava. Nyt on kalastettava koko viikko. Nyt on heinäkasvua odotettava. Minun oli vietävä heiniä ja vettä talliin. Mitä nyt olisi tehtävä?*

3) Såsom predikatsfyllnad, i hvilket fall de passiva participen hafva en rent passiv betydelse. Ex. *Sadut usein ovat opettavia. Hedelmät olivat kypsyneitä. Olenko minä teidän juoksettavanne?* är jag en, som af er kan sändas hvart som helst? *Lapset olisivat luettavat* barnen skulle böra förhöras. *Hän hakee semmoisia, jotka eivät olisi haettavia. Minä olen kutsuttu. Te ette olleet kutsutut. Nämät sadut ovat kirjoista opittuja.*

Märk! Om participalkonstruktionen se § 119.

4) Såsom predikativ-adverbial.

a) Essiven af I particip aktiv med suffix användes jämte verbet *olla* för att beteckna en låtsad eller inbillad handling. Ex. *Hän on olevinansa* (sällan: *olevanansa*) *viisas. Mies ei ollut tietävinänsä mitään koko asiasta. Onko tämä olevinansa työntekoa?* — *Yöllä olin näkevinäni* (tyckte jag mig se) *isä vainajani.*

b) Essiven och translativen af I particip passiv användas för att uttrycka, att någon är eller blir föremål för en föreliggande handling. Dessa former äro de motsvarande passiva formerna till III infinitivs inessiv och illativ. Ex. *Hän on luetettavana* (jfr *hän on luettamassa*). *Hän on setänsä kasvatettavana. Minä pidän poikaani hänen kasvatettavanansa. Laiva on aaltojen ajettavana* (drifva). *Hän on veljellänsä opetettavana.* — *Hän tuli luetettavaksi* (jfr *luetamaan*). *Hän toi lapsensa sinun kasvatettavaksesi. Sorruin* (falla) *sor-*

min lainehesen, tuulen tuuteltavaksi (vagga), aaltojen ajeltavaksi (Kalev.). Hän vei poikansa veljensä luokse opetettavaksi.

Jfr ofvan § 111, I; § 112, I, anm. 1.

c) Translativen af II particip aktiv uttrycker i förening med verbet *tulla* en tillfälligtvis skeende handling och i förening med verbet *saada* en slutförd handling. Ex. *Hän tuli kertoneeksi asioita, joita tahtoi pitää salassa. Tuskin hän sai sen sanoneeksi, niin hän läksi.*

Märk! *Olkoon menneeksi!* lät så vara!

d) II particip passiv användes på samma sätt i förening med *tulla* och *saada*. Ex. *Työ tuli tehdyksi. Sain jo työni lopetetuksi. En saanut nukutuksi* jag kunde icke soffa.

Anm. I detta fall användes ofta dialektvis en predikatsfyllnad i partitiv singularis i st. f. predikativ-adverbial. Ex. *Se tuli tehtyä. Kyllä sen saamme sovitettua* nog få vi den inpassad. *En saanut nukuttua.*

5) Såsom apposition. Ex. *Maailmaa kokeneena* (såsom en, den där pröfvat världen) *hän katsoi asiata toisin silmin kuin sinä. Voitettuna oli sotajoukon peräytyminen* besegrad måste hären retirera.

II. Participen kunna liksom adjektiven användas substantivt (jfr ofvan § 70). Ex. *Kyllä lyöpä aseene löytää. Kokenut kaikki tietää. Minä tunnen useita oppineita. Ei ole työtä maansa myönehellä* den som sålt sin jord, har icke arbete.

Härvid må särskildt märkas följande adverbiala uttryck:

1) De passiva, stundom äfven de aktiva participen stå i inre (sällan i yttre) lokalkasus i pluralis för att uttrycka tillstånd (se § 57, a), § 60, a). Ex. *Asia ei ole enää autettavissa* saken står icke mera att hjälpa. *Vettä tuotiin saataviin* vatten hämtades, så att det fanns till hands. *Hän on näkyvissä, kuuluvissa, vetäysi näkyvistä* han är inom

synhåll, inom hörhåll, drog sig utom synhåll. *Hän ei ollut saapuvilla* (närvarande).

2) Partitiven af II particip passiv betecknar en handling, efter hvars utförande någonting sker (se ofvan § 55, särsk. anm. 4, a). Participets subjekt, då det är utsatt, uttryckes i denna temporalkonstruktion med genetiv och suffix i enlighet med reglerna för suffix (se §§ 83, 84). Ex. *Syötyä lähdettiin kävelemään. Michen lähdettyä pois panin maata. Isännän myötyä talonsa minun täytyi muuttaa muualle. Vaimo, kuultuaan miehensä sairastuneen, juoksi lääkäriä hakemaan. Terve nuori syötyänsä, vanha yön levätyänsä. Isäntä tuli iloiseksi heti hänen poistuttuansa. Päivän levätyäni läksin taas matkalle. Päästyämme katon alle tuli aika rankkasade. Tämän työn suoritettua minun oli lähteminen toisaalle.*

Märk! *Ennen kesän tultua.*

Anm. 1. Denna temporalkonstruktion (§ 44, b) motsvarar sålunda en temporal bisats, hvars handling i förhållande till hufvudverbets handling är slutförd. Ex. *Syötyä lähdetään* = *kun on syöty, lähdetään*; *syötyä lähdettiin* = *kun oli syöty, lähdettiin*.

2. I denna konstruktion användes participet numera endast i aktiv betydelse. Således betyder t. ex. *Kuninkaitten karkoitettua* icke: sedan konungarna blifvit fördrifna, utan: sedan konungarna hade förjagat (någon). Man säger således: *Kun viholliset oli voitettu* (olivat voitettut), *läksi sotajoukko pois* eller: *viholliset voitettua*; däremot betyder *vihollisten voitettua* sedan fienden hade segrat.

§ 119. **Participialkonstruktion.** Sådana verb, som beteckna förnimmelse, mening (ss. *kuulen, tunnen, näen, huomaan, ymmärrän, arvaan, epäilen, toivon, uskon, tiedän, sanon, kerron, lausun, ilmoitan, vakuutan, kehun, valitan, uhkaan, lupaam* m. fl.), hafva i finskan ofta som objekt en participialkonstruktion, som motsvarar en

objekts-attsats. — Konstruktionens sammansättning är följande:

1) Participialkonstruktionens predikat utgöres af participets ackusativ singularis med ändelsen *-n*.

2) Det aktiva participets subjektsperson uttryckes: a) med genetiv, om subjektet är totalt (märk regl. för subj. § 9, a) och b); b) med partitiv, om det är partiellt; c) med suffix, om det styrande verbets och participialkonstruktionens subjekt är samma person. — Det passiva participet är härvid oftast opersonligt och står således utan subjektsperson.

Participet följer i allmänhet efter det substantiv, som betecknar subjektspersonen, men suffixet står fogadt till participet.

Ex. *Näen pojan tulevan. Luulet lumpehen (näckros) pitävän, meren kaislan (säf) kannattavan. Isännän sanotaan ottavan naapurin pojan mukaansa kaupunkiin. En nähnyt vieraiden tulevan. Vihollinen luuli sotamiehiä olevan linnassa. Siellä näki koivujen kaunistavan kuntaita där såg man björkar pryda kullarna. — Sano isälle pojan jo löytäneen kirveen. Hänen sanotaan jo menneen kotiinsa. Ruhtinas pelkäsi vihollisten jo saapuneen. Sotapäällikkö toivoi apuväkeä tulleen. Useita miehiä sanottiin hukkuneen mereen. — Kerroitko hänelle meneväsi kaupunkiin? Hän luuli tekevänsä siinä oikein. Toivoo köyhä hyötyvänsä (förkofra sig), poteva (sjuk) paranevansa. Tiesivätkö he minun, sinun tulleen? Minä en huullutkaan teidän vielä tänään tulevan. — Olen kuullut häntä paljon kiitettävän (märk! häntä objekt till kiitetävän). Tuota miestä olen kuullut sanottavan oppineeksi. — Naapurikunnassa sanotaan rakennettavan uutta kirkkoa. Niin kuulee usein sanottavan. — Kyllä isä tiesi kirkolla jo käydyn. Minä pelkäsin häntä pahoinikin lyödyn.*

På samma sätt användas participformer i ackusativ singularis vid följande intransitiva verb: *näkyä,*

näyttää synas, kuulua sägas, tuntua tyckas, kännas. Ex. Tuolla hän näkyy tulevan. Poika näyttää olevan ilkeä. Venäläiset kuuluvat paljon rakastavan teetä. Sanoitko, että minä näytin olevan vihoissani? Aamuilma tuntuu minusta olevan oikein raitista. Häntä kuuluu pidettävän, pidetyn erittäin etevänä miehenä.

Anm. 1. I st. f. den ofvan beskrifna participialkonstruktionen användes ofta, i synnerhet i folkpoesin, vid ifrågavarande verb objekt och ett particip i translativ (objektivt predikativ-adverbial). I prosa användes translativ i synnerhet af II particip passiv. Ex. *Hän sanoi sinua lyödyksi. Mies näki palatessaan talonsa ryöstetyksi (= ryöstetyn).* I folkpoesin: *Minä vaivainen varoan kuoreni kolottavaksi jag stackare fruktar att min bark skall afskalas.*

2. 1:sta och 2:dra personens suffix användas ofta i participialkonstruktionen i stället för genetiven af motsvarande pronomina, äfven om de icke afse det styrande verbets subjekt (jfr §§ 83, 84). Ex. *En luullutkaan vielä tänään tulevanne = teidän tulevan. Tiesivätkö he tulleetni?* [Märk! I detta fall användes sålunda antingen gen. af. pron. eller possessivsuffix, icke hvardera tillsammans.]

3. Participialkonstruktionens totalsubjekt utgöres stundom af en ackusativ, som egentligen är det styrande verbets objekt och följer allmänna objektsregler. Denna konstruktion användes i synnerhet, om det styrande verbet står i passiv, eller om participialkonstruktionens subjekt utgöres af ett kardinaltal. Ex. *Soisin laiskat Lappihin menevän. Luulin molemmat silmäsi olleen kiinni. Tässä seurakunnassa hän sanoi olevan huonot rukiit. Näen tuolla viisi miestä tulevan. Mies sanottiin hukkuneen mereen. Kullakin luonnonesineellä luultiin olevan oma haltiansa (skyddsande).*

4. Märk följande exx. *Isäntä sanoi asiasta huomenna lähetettävän tiedon kirkolle. Mies kertoi kylän takamailla (utmark) ammutun ison karhun. — Karhu kerrotaan ammutun kylän takamailla. Naapuripitäjään sanotaan rakennettavan uusi kirkko. — Asiasta kuuluu lähetettävän kirkolle*

tieto (subj. till *kuuluu*). *Karhu kuuluu ammutun kylän takamailla*. I sådana fall uppfattas participet riktigast såsom stående i passiv betydelse. Det därjämte stående substantivet utgör då subjekt i participialkonstruktionen (l. subj. till *kuuluu* o. s. v.).

5. Participialkonstruktionens predikatsfyllnad uttryckes med objektskasus, då det styrande verbet och participialkonstruktionen hafva skilda subjekt (märk! akkusativ sing. har ändelsen *-n* oberoende af det styrande verbet, och reglerna för användning af totalt och partiellt objekt hafva härvid ingen tillämpning). Ex. *Mies myönsi asian olevan sellaisen. Mies ei myöntänyt asian olevan sellaisen. Palvelijat sanoivat olevasi kipeän. Nykyisten kouluihin kerrotaan olevan entisiä paremmat. Miehen kerrottiin olleen väkevä* (märk likväl: *Mies kerrottiin olleen väkevä*, då det styrande verbet är passivt och participialkonstruktionens subjekt står i den kortare akkusativformen). Då det styrande verbet och participialkonstruktionen hafva samma subjekt, uttryckes predikatsfyllnaden med subjektskasus. Ex. *Luuletko olevasi terve? Hän sanoi olevansa kipeä*.

IV kapitlet.

Partiklarnas användning i satsen.

Adverb.

§ 120. Adverben användas i satsen oftast såsom adverbial för att uttrycka ort, tid, sätt, mått och andra omständigheter. Ex. *Veljeni oli täällä. Hän meni sinne. — Eilen hän tuli. Pian aiomme lähteä. — Pappi*

saarnasi kauniisti. Ole hiljaa! Mies on hyvin, kovin, sangen vanha. Akka puhui kovin paljon.

Märk! *Asia on niin. Se on oikein, väärin. Däremot: Olipa hyvä, että tulit det var bra, att du kom. Se on ollutta ja mennyttä det är förbi.*

§ 121. Nomina, som beteckna mått, stå ofta som subjekt eller objekt i nominativ, ackusativ eller partitiv. Ex. *Minulla on vähä palkkaa ja paljo työtä. Tänä vuonna tulee vähempi heiniä kuin viime vuonna. Minä annan sinulle paljon toimia. Anna minulle vähä omenaa! Annettiin hänelle sen verta. På samma sätt: Hän viipyi kauan. Älä kauaa kylässä viivy! — I stället för dessa konstruktioner användes ofta instruktiven (eller ackusativen) adverbliellt. Ex. Kylässä on paljon väkeä. Tässä on maata aivan vähäsen. Anna minulle vähän. Annettiin hänelle sen verran. Ei hän kauan viivy.*

§ 122. Genom partikeln *muka* antydes en nämnd eller underförstådd persons mening eller yttrande (ofta med ironisk bibetydelse). Ex. *Plato sanoi heikemata (vällust) pahan syötiksi (lockbete), koska muka ihmiset tarttuivat siihen, niinkuin kalat onkeon. Hän käveli öisin ulkona, koska muka ei saattanut nukkua. Hän sanoi saattavansa tehdä, mitä tahtoi: olihan hänellä muka valta siihen.*

§ 123. Till adverb kan man äfven hänföra förstärkningspartiklarna till lokalkasus: *aina—, hamasta—, hamaan—; —asti, —saakka; —päin, —kohden* (de två sistnämnda äfven med partitiv, jfr § 126), *—käsän, —puolen*, samt partikeln *ilman—*, som förstärker abessiven (äfven preposition med partitiv, se § 126). Af dessa föregå *aina, hamasta, hamaan, ilman* det ord de förstärka, de öfriga däremot stå efter detsamma. Ex. *Kävin aina kirkolla asti, saakka (ända till kyrkan). Hän tuli kirkolta asti, saakka (ända från kyrkan), kirkolle saakka, asti (ända till kyrkan). Hamasta muinaisuudesta saakka (ända från forna tider) aina näihin aikoihin asti on kansanrunoutemme kukoistanut. Va-*

pahtaja sanoi: minä olen teidän kanssanne hamaan maailman loppuun asti. Hän meni kirkolle päin, kohden, käsin (i riktning mot). Hän kävi kirkolla päin, käsin, täällä puolen. Ilman rahatta ei tule toimeen.

Anhangspartiklar.

§ 124. Af anhangspartiklarna märkas följande:

I. *-ko, -kö* är en frågepartikel, som står fogad till det ord, som har tonvikten. Detta ord står främst i satsen; dock kan det föregås af en sådan bestämning, som icke kan stå efter sitt hufvudord (bestämning till nomen), eller af en samordnande konjunktion. Ex. *Lähteekö isäntä huomenna kaupunkiin? Isäntäkö huomenna kaupunkiin lähtee? Huomennako isäntä lähtee kaupunkiin? Kaupunkiinko isäntä huomenna lähtee? Koulun opettajaksiko hän on ruvennut? Kaunis Ainiko täällä kävi? Aivan samaako sinä sanoit vai toista? Vai sinäkö siellä olitkin? Etkö käynytäkään kotona? Menemmekö vai emmekö?*

Äfven till interrogativa ord kan partikeln *-ko, -kö* vara fogad, om den tillfrågade upprepar frågan. Ex. *„Missä olet käynyt?“ „Missäkö olen käynyt?“ — „Kuinkako sanoin?“ — Ofta är -ko, -kö = kuinka. Ex. Paljoko (= kuinka paljon) kello on? Vanhako olet? Montako teitä on?*

II. *-pa, -pä, -han, -hän* samt *-pahan, -pähan* äro förstärkningspartiklar. De ha i satsen samma ställning som frågepartikeln. Ex. *Minäpä sen tein. Teitpä sinä sen. Tämäpä on kummallista. Tuo pappipa siellä puhui, eikä tämä. Tämän talon isäntäpä asian on alkuun pannut. Mutta sinäpä vasta veijari olet. — Isähän niin sanoi. Onhan ukko sen sallinut. Aivan samaahan minä väitin. Mutta olenhan minäkin vaivaa nähnyt ja tiedänhän siis mimmoista tämä elämä on. — Onpahan tuo kummallista. Eipähän niin lienekkään. Ett till fråge-*

ordet eller frågepartikeln fogadt *-han, -hän* ger frågan en tvekande, försiktig eller höflig form. Ex. *Onkohan isäntä kotona? Mitähän tuolla tehdään? Saisikohan puhutella isäntää?*

III. Partikeln *-ka, -kä* står fogadt till vissa former af relativa och interrogativa pronomina samt äfven (i kopulativ betydelse, se § 128, I) till nekningssordet. Ex. *Mies, joka tuolla tulee, on veljeni. Kuinka sanoit? Mihinkä menet? — En ole moko-maa* (dylikt) *nähty enkä kuullut.*

IV. *-s* står fogadt till interrogativa pronomina samt anhangspartiklar (*-ko-s, -pa-s, -ka-s*), ibland äfven till andra ord; detta *-s* användes vid tilltal och i liflig framställning. Ex. *Mikäs neuvoksi tulevi?* (folkp.) *Mistäs puhe on? Kuinkas kävi? Tuoppas päiväkirjasi tänne! Tämäpäis loistoa on! Tämäkös tuota hupsua miellytti! Riennä, riennä, sano! äitini, ja minäkös juoksemaan! — Annas tänne! Ettäs viitsit!*

V. *-kin* (äfven, också) användes som förstärkningspartikel i satser med jakande innehåll, *-kaan, -kään* (ens, heller, alls) däremot i satser med nekande, tviflande innehåll. Dessa kunna fogas till hvilket ord som helst i satsen. Ex. *Isänikin oli siellä. Sama mieli on minullakin. Hän on Turussakin käynyt. Etkö sinäkin arvele samoin?* (jakande svar väntas). *Eikö tämäkin ole niin selitettävää? — Ei häenkään siellä ollut. Ei rosvo-kaan niin menettelisi. En nähnyt isäntääkään. Ei hänellä itselläänkään ole rahaa. Tuliko veljenikään? Etkö sinäkään* (icke ens du) *arvele samoin?*

ANM. Samma regel gäller de indefinita pronomina, som äro bildade af relativa och interrogativa pronomina med anhangspartiklarna *-kin* och *-kaan, -kään*, se § 90, I, 2).

Postpositioner och prepositioner.

§ 125. Postpositioner och prepositioner stå tillsammans med substantiv såsom adverbial (sällan såsom attribut). Ex. *Hevonen ui joen poikki l. poikki*

joen. Rakkaus isänmaata kohtaan on jokaisen oikeus ja velvollisuus.

§ 126. Postpositionerna i finskan förenas i allmänhet med genetiv af substantiv eller med suffix (se §§ 83, 84). Ex. *Koira makaa pöydän alla. Hiiri juoksi uunin takaa. Talonpoika meni tuomarin luokse l. tykö. Tuo mies on matkustanut maan ympäri. Lapset istuvat pöydän ympärillä, istuutuvat pöydän ympärille. Älä ole edessäni. Syöksikö rosvo päällesi? Naapurin tuli meidän tykömme, heidän luoksensa l. tykönsä. Tule mukaani! Emäntä tuli kotiin ja lapset hänen mukanaan. Pekka kutsui sinua luokseen. En mene hänen kanssansa. Tule kuitenkin minun tähteni!*

Med partitiv användas följande postpositioner:
kohti, kohden emot (om riktning), kohtaan emot
(om förhållande);

myöten (myöden) längs;

paitsi utom;

pitkin längs med;

päin mot;

vailla l. vajaalla i brist på, utan;

varten för, för — skull (ändamål);

vastaan emot, vastassa till mötes;

vasten, vastoin emot.

Ex. *Me kuljemme kaupunkia kohti l. kohden. Hän on ollut hyvin ystävällinen minua kohtaan. Pojat purjehtivat jokea myöten l. pitkin. Sitä paitsi on minulla muitakin syitä. Hän tuli suoraan minua päin. Hän oli rahoja vailla l. vajaalla. Tämän summan säästämme vastaisia tarpeita varten, loput (resten) sitä vastoin käytämme heti. Veljeni oli minua vastassa asemalla, tuli minua vastaan asemalle. Miehet pystyttivät viikatteensa seinää vasten.*

Prepositionerna äro i finskan fåtaliga:

a) Prepositioner med partitiv:

ennen före;

ilman utan;

**keskellä* (-ltä, -lle) midt i,¹ *kesken* midt i (om afbrott);

liki, **likellä* (-ltä, -lle) nära;

**lähellä* (-ltä, -lle) nära;

paitsi utom;

pitkin längs med;

*(*sisä*-, *ulko*-, *tällä*, *sillä*) *puolella* (-lta, -lle) på inre, yttre sidan, på denna, den sida o. s. v.;

vastapäätä midt emot;

vasten, *vastoin* emot;

ympäri omkring, *ikring* (inom föremålets omkrets).

Ex. *Minä ennätin ennen sinua. Ilman varoja et tule toimeen. Hän läksi pois kesken kaikkea. Hän asettui asumaan keskelle kylää (äfven: kylän keskelle). Kirkko on liki, likellä, lähellä raatihuonetta (äfven: raatihuoneen lähellä, likellä). Kaikki menivät paitsi minua. Me ajoimme pitkin tietä. Eilen kävimme ulkopuolella kaupunkia (äfven: kaupungin ulkopuolella). Tytär teki vastoin l. vasten isänsä tahtoa. Kirjakauppa on vastapäätä pankkia. Me soutelimme ympäri järveä (omkring på sjön, jfr kävelimme järven ympäri omkring sjön).*

b) Prepositioner med genetiv:

edellä före, *jäljestä*, *jälkeen* efter (om tid);

**halki* genom;

kautta öfver (postpos. med genet.: genom);

kesken midt i (om afbrott);

**läpi* igenom;

**poikki* tvärsöfver;

**yli* öfver;

**ympäri* omkring (rörelse kring föremålets omkrets).

¹ De med * betecknade kunna utan förändring i betydelsen användas äfven som postpositioner med genetiv.

Ex. *Kokous pidettiin edellä, jälkeen, jäljestä puolenpäivän. Me kuljimme halki maan (genom landet). Hän on kuuluisa kautta kaiken maailman (öfver hela världen). Kautta vuosisatojen genom sekler. Minä pyytäisin kesken puheen saada huomauttaa . . . Luoti meni läpi seinän (äfven: seinän läpi). Me sousimme poikki lahden (äfven: lahden poikki). Lintu lensi yli tuvan (äfven: tuvan yli). Me uimme ympäri saaren (vanligare: saaren ympäri).*

Anm. 1. Suffix fogas icke till de postpositioner med genetiv, hvilka sluta på i. Ex. *Luoti meni hänen läpi. Lintu lensi meidän yli.* Märk äfven: *meidän, teidän kesken* oss, er emellan.

2. Vid bruket af postpositioner förekomma ofta sveticismer, i synnerhet i det äldre språket. Några sådana uttrycksätt må här nämnas: *Kuinka on sinun kanssasi laita för: sinun laitasi? Armahda sinuas meidän päällemme för: armahda meitä! Minä uskon Jumalan päälle för: Jumalaan. Kiitoksia lainan edestä för: lainasta. Hän saa nauttia talon tuloja määrättyä hintaa vastaan för: määrätystä hinnasta (l. määrättyyn hintaan).*

Konjunktioner.

§ 127. Konjunktioner, hvilka förena satser och satsdelar, äro antingen **samordnande** eller **underordnande**.

§ 128. **Samordnande** konjunktioner sammanbinda satser och satsdelar, som äro af samma slag.

I. Kopulativa konjunktioner äro:

ja och;

ynnä (ess. af *yksi*) jämte;

sekä samt, *sekä* — *että* både — och, såväl — som;

-kä, och, som fogas till nekningssordet, då det står främst i satsen;

saati, saatikka „för att icke tala om“, „så mycket mera“, „än mindre“;

jopa, vieläpä till och med.

Ex. *Isä ja poika tulevat. Minä luen ja sinä laulat. Äitikehräü sekä kertoo satuja lapsillensa. Viisi ynnä*

kolme tekee kahdeksan. Me laulamme ynnä sinä naurat. Sekä isä että poika pahastuivat. Sekä kuulin että näin. En ole mokomaa nähnyt enkä (icke: ja en) kuullut. Et-hän ole lukenut Kalevalaa etkä Kanteletarta. Älköön kukaan karatko kodistansa älköönkä isänmaastansa (men: Niin olen sanonut ja minä en luovu sanoistani. Hän kuuli, etteivät viholliset olleet liikkeelle lähteneet ja ettei saksilainen apujoukkokkaan vielä ollut saapunut). — Hän-kään ei tätä osannut selittää, saati sinä. Tanssivat van-hat ukotkin, saatikka sitten nuoremmat ja jaloiltaan nop-semmat. Oli siellä poikia ja tyttöjä, jopa l. vieläpä van-hoja ukkojakin.

Anm. För att gifva större eftertryck åt negationen, kan man använda konstruktionen *ja — en*, om den föregående satsen är jakande och *ja — en* skiljas från hvarandra genom andra ord. Ex. *Niin olen sanonut ja minä en luovu sanoistani.*

II. Disjunktiva konjunktioner äro:

eli (elikkä) eller, som förenar liktydiga (synonyma) begrepp;

tai (tahi, taikka, tahikka) eller, eller också, som förenar begrepp, hvilka utesluta hvarandra;

joko — tai, taikka — taikka antingen — eller;

vai eller, som användes för att inleda den senare leden (de senare lederna) i disjunktiva frågesatser.

Ex. *Oikean jalan suksen nimi on kalhu eli potasma. Mielikki eli Mimerkki oli muinaissuomalaisien metsän jumalatar. Hän on ollut sairaana kolme kuukautta eli maaliskuun alusta kesäkuun alkuun. — Isä tai äiti tulee kanssani. Ukko joko myöpi talonsa tai antaa sen arennille. Taikka jousi murtuu, taikka jänne katkeapi. — Tuletko kouluun vai menetkö kotiin? — Om i de skilda lederna af disjunktiva frågesatser predikatet är gemensamt, kan *-ko* utelämnas antingen i de senare eller i de första lederna. Ex. *Turustako tulet, vai Porista vai Raumalta? Turusta vai Poristako hän tulee?**

Anm. 1. Om satsen icke innehåller en dubbelfråga, användes äfven i frågesatser *eli, tai*. Ex. *Puhutko kalhusta eli potasmasta? Oletko käynyt Tampereella tai Hämeenlinnassa vai kotonako olet ollut?* (Jfr latinets.)

2. *Vai* användes ibland för att inleda en enkel fråga, som då måste anses bilda en direkt fortsättning till ett föregående yttrande. Ex. *Ellet sinä ole siivolla, niin minä sinut opetan. Vai luuletko minun leikkiä laskevan? — Vai se on ajatuksesi?* (Jfr latinets *an.*)

III. Adversativa konjunktioner äro:

mutta men;

vaan utan, som uttrycker en bestämd motsats till ett föregående nekande uttryck;

paitsi (paitse) med undantag af;

en (et, ei o. s. v.) ainoastaan (ainoastansa) —, vaan myös icke endast —, utan äfven;

taas åter (efter ett eller flera ord);

kuitenkin l. *kumminkin* likväl.

Ex. *Minä tulisin, mutta en ehdi. Hän ei ole sairas, mutta heikko hän on. Minä en ole sairas enkä heikko, vaan vällan terve ja raitis. Minä en sitä voi tehdä, vaan ehkä veljeni. En minä niin sanonut, vaan sinä. Kaikki murut siellä olivat, paitsi minä en ollut. Kaikkia muita sinä vihaat, paitsi et häntä. Laki ei opeta ainoastansa, mitä meidän pitää tekemän, vaan myös, mitä meidän pitää välttämän. Näin hän sanoo, toiset taas toisin. Hän lupasi tulla mukaan, kuitenkin l. kumminkin sillä ehdolla, että tulet häntä noutamaan.*

IV. Konklusiva konjunktioner (som uttrycka slutsats) äro:

sentähden därför;

siksi, siis, niinmuodoin alltså;

niin så.

Ex. *Maa on saanut kastetta (dagg), senpätähden l. siksi* kasvit niin vihannoivat. *Kello on jo 10, on siis* jo aika panna levolle. *Ajattelen, siis olen olemassa. Tee* se, niin saat elää. *Ei aikaakaan, niin isä tuli kotiin.*

Tuskin hän oli sen sanonut, niin hän kuoli. Minä tulen viikon päästä, niin sinä olet terve.

Af samma slag är det *niin* (= svenskans „så“), som inleder en eftersats, då en komparativ, temporal, kausal, konditional eller koncessiv sats föregår. Ex. *Niinkuin olen sanonut, niin se on. Kun hän sen oli sanonut, niin hän kuoli. Kosk'et näytty uskovan, niin saat kysyä muilta. Jos sen teet, niin saat elää. Vaikka mitä tekisit, niin ei tyttö sinusta huoli.*

Anm. De konklusiva konjunktionerna äro egentligen demonstrativa adverb.

V. Explanativa konjunktioner äro:

sillä ty;

näet, nimittäin nämligen.

Ex. *En tahtonut lähteä, sillä en ollut oikein terve. Isäntä ei ole kotona, hän läksi näet kaupunkiin. Meidän täytyi lähteä sisään, oli nimittäin kylmä.*

§ 129. **Underordnande** konjunktioner inleda bisatser och förena dem med styrande satser.

I. Explikativ (allmänt underordnande) konjunktion är:

että att, som ofta hänvisar till ett i den styrande satsen förekommande se.

Ex. *Tunnettu asia on, että hän on paljon saanut kärsiä. Isä sanoo, että hänen pojastansa tulee pappi. Mitä siihen tulee, että haluat tietää, millä kannalla yleiset riennot (sträfvande) ovat täällä, niin on siitä vaikea mitään varmaa sanoa. En mene sinne vain sentähden, että minua siellä suositaan.*

 I stället för objekts-attsatser kan participialkonstruktion användas, om det verb, som styr attsatsen, uttrycker förnimmelse, mening eller yttrande (se § 119), t. ex. *Hän tiesi, että sotamiehet olivat linnassa* = *hän tiesi sotamiesten olevan linnassa.*

  I prosa användes vanligen icke participialkonstruktion i stället för nekande attsats, t. ex. *Poika sanoi, ettei hänen veljensä voinut tulla mukaan.*

Märk! *Hän ei sanonut tulevansa.* I poesi: *Sanoit et käyväsi sotoa.*

II. Konsekutiva konjunktioner äro.

ettå, jotta att, hvilka vanligen hänvisa till ett i hufvudsatsen förekommande niin, sellainen o. s. v.

Ex. *Oletko niin köyhå, ettå sinun täytyy kerjätä. Hän on semmoisessa tilassa, ettei hän kykene mihinkään. Mies pyörtyi (svimma), jotta kaatui selällensä.*

III. Finala konjunktioner äro:

jotta, ettå att, för att.

Ex. *Äiti laulaa, jotta lapsi nukkuisi. Sinun on ahkerasti työskenteleminen, jotta saattaisit elättää vanhan äitisi. Hän luki sitä varten, ettå häntä kiitettäisiin.* Se § 104, 2), d).

 I stället för en final sats användes äfven I infinitiven eller translativen af I partic. pass. (se § 111, I; § 112, I; § 118, I, 4), b). Ex. *Menen puutarhaan, jotta siellä poimisin marjoja = siellä poimiakseni marjoja. Menen veljeni luo, jotta hän minua opettaisi = hänen opetettavakseen.*

IV. Kausala konjunktioner äro:

kun då, enår;

koska emedan, eftersom;

syystå ettå, sentåhden ettå af den orsak att, där- för att.

Ex. *Kun asia niin on, niin autan mielellåni. Et saa anteeksi, kosk'et nåytå katuvaankaan (ångra). Ilma on lämmin, syystå ettå aurinko paistaa.*

V. Temporal konjunktioner äro:

kun då;

kunnes till dess;

jahka så snart som;

ennenkuin förrån.

Ex. *Minå menen kotiani, kun keså tulee. Kun keså tulee, niin koulut suljetaan. Jahka ilta tulee, niin lähden kävelemåån. Hän lupasi viipyå maalla, kunnes tulisi*

terveeksi. Hän ei luvannut lähteä, ennenkuin isä tulisi.
Se § 104, 2), f).

 I stället för temporala bisatser användas ofta temporal-konstruktioner: inessiv af II inf. eller partitiv af II partic. pass. med genetiv eller suffix (se § 113, I och § 118, II, 2). Ex. *Kun kevät tulee, niin muuttolinnut palaavat* = *kevään tullessa muuttolinnut palaavat*. *Kun päivä on laske-
nut, tulee kylmä* = *päivän laskettua tulee kylmä*.

VI. Konditionala konjunktioner äro:

jos om;

kun om;

joshan, kunhan om blott;

ellen, ellet o. s. v., *jollen, jollet* o. s. v. om icke.

Ex. *Jos tulet luokseni, niin olen iloinen. Jos tul-
lisit luokseni, niin olisin iloinen. Jos olisit tullut luokseni,
niin olisin ollut iloinen. Kun sen tehnet, niin saat pal-
kan mieltäsi myöten. Jollei hän täytä lupaustansa, niin
minä vihostun. Minä nuhtelisin (förebär) häntä, ellei
hän osaisi luettaviansa*. Se § 104, 2), a).

VII. Koncessiva konjunktioner äro:

vaikka ehuru, fastän;

jos kohta om ock; *joskin* dets.

ehkä ehuru, fastän (sällsynt).

Ex. *Vaikka ihminen on syntinen, niin Jumala on
kuitenkin hänelle armollinen. Vaikka voimia puuttuisikin,
niin on kuitenkin hyvä tahto kiitettävä. Poika oli iloi-
nen, joskin hiukan väsynyt. Jos kohta mies on vähä,
kyllä on laki luja. Hyvä kukin kuollessansa, ehkä paha
eläissänsä*. Se § 104, 2), b).

VIII. Komparativ konjunktion är:

kuin än, som, hvilken i hufvudsatsen motsvaras
af en komparativ, af orden *yhtä, sama, eri,
toinen, muu*, af de demonstrativa pronomina-
len *semmoinen, sellainen* (i hvilket fall *kuin*
användes som predikatsfyllnad i stället för

det motsvarande relativa pronominalet) eller af någon form af pronominet *se*.

Ex. *Sinä olet vanhempi kuin minä. Tuo mies on yhtä suuri hulivili (skälm) kuin hänen veljensäkin. Hän puhui samoin kuin sinäkin. Hän on sama, samanlainen kuin ennenkin. Hän selitti tätä asiaa eri l. toisella tavalla kuin sinä. En nähnyt muuta kuin aavan veden ja korkean taivaan. Semmoisilla l. sellaisilla laiskureilla, kuin (= jommoinen) sinä olet, ei ole mitään tehtävää. Siitä asti kuin isä palasi kotiin, hän on maannut sairaana. Sillä aikaa kuin sinä makaat, minä kirjoitan. Ei saa tehdä sillä tavalla kuin sinä. Sitten kuin olen valmis, tulen mukaasi.*

Komparativa konjunktioner äro äfven de samman-satta *niinkuin* såsom och *ikäänkuin* liksom. Ex. *Niinkuin olet kylvänyt, niin saat niittää. Hän puhui, ikäänkuin olisi suurikin herra. Hän näytti laihuneelta, ikäänkuin olisi kauan sairastanut.* Se § 104, 2), c).

IX. Interrogativa konjunktioner äro:

-ko, -kö om, huruvida;

tokko huruvida, om möjligen;

josko om, huruvida.

Ex. *Ei ole taattua (säkert), tuleeko hän. En tiedä vielä, syntyykö matkastani mitään. Tiedätkö, tokko tässä kaupungissa on pianonvirittäjää (pianostämmare)? Hän katsellee ympärilleen nähdäkseen josko häntä huomattaisiin. En tiedä, menenkö vai enkö. En kysynyt, olivatko he pappilasta vai kaupungista. En tiedä, Hämeenlinnassa vai Tampereelläkö hän asuu.*

Interjektioner.

§ 130. Interjektioner äro utrop, som i allmänhet stå utom det grammatiska sammanhanget, än för sig själfva, än i början, än i slutet, än mellan enskilda

ord af en sats. Ex. *Ah, voi, kuinka kauheasti suru vaivaa mieltäni! Elon merelt' — ah! — jos pian päästä pois kuolon rantaan loistavaan ja tyyneen vois!* (Suonio.)

§ 131. Några interjektioner användas i förenig med ett substantiv i partitiv (se § 55, IV). Ex. *Voi minua! Ah kultaista kotia!*

Anm. Äfven andra ord än interjektioner kunna användas som dylika känslouttryck. Ex. *Hyvät ihmiset, sitä komeutta! Tavasten tekijä, sitä ihanuutta!*

V kapitlet.

Ord- och satsföljden.

Ordföljden.

§ 132. Den vanliga ordföljden i finskan är följande:

a) Subjektsdelen går före predikatsdelen. Ex. *Isä tuli eilen kotiin. Kaikki ihmiset ovat kuolevaisia.*

Anm. 1. Personen vid ett impersonellt talesätt, objektet till passiv form eller till ett impersonellt kausativt verb, samt adessiv eller inessiv, som betecknar ägaren, ha i allmänhet samma ställning i satsen som subjektet. Ex. *Kaikkien ihmisten täytyy kuolla. Heti kun tulen koulusta kotiin, niin minun pitää ruveta lukemaan. Kun viholliset olivat valloittaneet kaupungin, niin miehet surmattiin, naiset ja lapset vietiin orjuuteen. Kun olen syönyt suolaista, niin minua alkaa kovasti janottaa. Minulla on kirja. Hänessä on nuha.*

2. Subjektet står i regeln efter predikatet, om subjektet utgöres af en infinitiv. Ex. *Paras olisi lähteä pois. Minusta tuntui ikävältä jäädä jälkeen. Meidän täytyy jo mennä. Hänen on meneminen.*

3. Subjektet står i regeln efter predikatet, om detta är en imperativ. Ex. *Eläköön Suomi! Lähde sinä, minä en ehdi!*

4. Då ett yttrande föregår den talandes namn, står detta namn antingen före eller (vanligare) efter det verb, som betyder säga. Ex. „*Mene tiehesi*“, *sanoi Matti* l. *Matti sanoi*. „*Mene tiehesi*“, *minä sanoin* l. *sanoin minä*.

5. Om ett subjekt, som står efter predikatet för att uttrycka vissa förhållanden, se § 133.

b) Predikatets bestämningar stå vanligen efter predikatet. Ex. *Poika juoksee kadulla*. *Mies tappoi koiran pihalla*.

Likaså står predikatsfyllnaden efter det förmedlande verbet. Ex. *Hän on onneton*.

Anm. 1. Nekkingsordet går alltid före det nekande verbet. Ex. *Minä en huoli sinusta*. *Hän sanoi, ettei hän aio seurata sinua*.

2. Om predikatet har både objekt och adverbial, går objektet i allmänhet före adverbialet (jfr likväl § 133). Ex. *Minä tapasin hänet kadulla*. *Minä pidän häntä etevänä miehenä*.

Om objektet utgöres af en infinitiv, står det efter predikativ-adverbialet. Ex. *Minä pidin viisaimpana lähteä pois*.

3. Adverbialet till ett adjektiv går alltid före sitt hufvudord. Ex. *Se oli erittäin hyvä*. *Poika on kovin pieni*.

c) Af attributen stå adjektiv-attributet och genetiv-attributet alltid före hufvudordet, substantiv-attributet antingen före eller efter (se § 34, B), och de öfriga attributen alltid efter hufvudordet. Ex. *Se iloinen poika, joka laulaa pihalla, on naapurin nuorin poika*. *Helsinki, Suomen pääkaupunki, on perustettu Ruotsin kuninkaan Kustaa Vaasan aikana*. *Suuri osa pitäjää l. pitäjistä oli asumaton*. *Pese kannut korvionsa!*

Anm. 1. Om ett substantiv har både adjektiv- och genetiv-attribut, går genetiven vanligen före adjektivet. Ex. *Ukon kaikki puheet eivät auttaneet mitään*. *Ruotsin mainio kuningas Kustaa Vaasa*.

2. Genetiven vid en infinit verbform går likaså före den samma. Ex. *Hänen kylään mennessään kohtasi hänet*. *Päivän laskettua tuli kylmä*. *Pöytä on puusepän tekemä*.

§ 133. Ofta afviker likväl subjektets och predikatets, äfvensom predikatets och dess bestämningars ordningsföljd från den vanliga. Då vill man oftast genom ordföljden beteckna ett föremål såsom varande obekant eller förut icke omnämndt, eller ock vill man särskildt betona eller framhålla någon satsdel.

a) Den satsdel, hvarmed ett obekant eller förut icke omnämndt föremål angifves, står i slutet eller åtminstone mot slutet af satsen. Detta gäller särskildt subjektets och predikatets, men ofta äfven predikatsbestämningarnas inbördes ordning. Ex. *Tuvassa on ukko* i stugan är en gubbe (jfr *Ukko on tuvassa* gubben är i stugan). *Olipa kerran ukko ja akka. Kun poika läksi metsälle, niin tuli häntä vastaan karhu* (jfr *Kun poika läksi metsälle, niin sama karhu taas tuli häntä vastaan*). *Oli torppa ennen, jossa oli vanha akka.* — *Minä tapasin pihalla tytön* jag träffade en flicka på gården (jfr *Minä tapasin tytön pihalla* jag träffade flickan på gården).

b) Den satsdel, som har den starkaste tonvikten, står främst i satsen eller åtminstone så nära början som möjligt. Ex. *Tuvassa ukko on* det är i stugan, som gubben är. *Veneeseen miehet nousivat. Aarten me löysimme* det var en skatt, som vi funno. *Hyvin köyhä hän on, mutta kunnon mies.*

Sålunda kan äfven predikatet, om det är förut nämndt och betonadt, stå i början af satsen. Det bekanta subjektet följer vanligen genast därefter, det obekanta ställes mot slutet af satsen (enligt mom. a). Ex. *On ukko tuvassa* visst är gubben i stugan. *On tuvassa ukko* (en gubbe). „*Tuliko pitäjän pappi teille?*“ „*Tuli pappi meille ja oli ison aikaa.*“ — „*Tuliko tänne teidän pitäjään ensinkään pappia?*“ „*Tuli tänne pappi.*“

Om subjektet har den starkaste tonvikten, är det icke tillräckligt att subjektet står främst i satsen,

utan dessutom gå predikatets bestämningar, om de äro förut nämnda, före predikatet. Ex. *Ukko tuvassa on* det är gubben, som är i stugan. *Minä kaupat tein* det var jag, som uppgjorde köpet. „*Kuka läksi kaupunkiin?*“ „*Isä kaupunkiin läksi.*“ — „*Sinä olet onneton.*“ „*Sinä onneton olet.*“

Anm. I öfverensstämmelse härmed böra ord, till hvilka vissa anhangspartiklar (-ko, -pa, -han) äro fogade och hvilka alltid ha den starkaste tonvikten, ställas främst i satsen eller så nära dess början som möjligt (se § 124). Ex. *Kotiinko sinä menet?* *Kyläänpä minä menen.* *Kotonahan isä on eikä kylässä.*

§ 134. I poesin är ordföljden mycket växlande. Ex. *Tietäjä iänikuinen* (Kalev.). *Voitolle pääsi vallat Pohjolan* (Suonio). *Hän kaunis on kuin kukkainen, raitis kuin kevätaamu* (Oksanen).

I den finska folkpoesin finner man äfven exempel på att ordföljden mellan ett sammansatt ords leder är antingen omkastad (anastrophe) eller afbruten genom ett mellanskjutet ord (tmesis). Ex. *Vyöll' on veitsi Väinämöisen, püähopea* (= hopeapää) *huotrasessa* (slida). *Vaski- oli hattu hartioilla* (= vaski-hattu oli hartioilla).

Satsföljden.

§ 135. Satsföljden eller den ordning, i hvilken hufvudsatser och bisatser följa på hvarandra, kan växla på samma sätt som ordningsföljden mellan de satsdelar, hvilka de olika satserna företräda.

a) Subjektssatser stå dock jämförelsevis sällan framför, utan oftast efter den styrande satsen. Ex. *Että sinäkin ajattelet samaa, on oikein hyvä.* *Paras on, että me-net kotiisi.*

b) Objekts- och adverbialsatser stå efter, men ganska ofta äfven före den styrande satsen. Ex. *Me tiedämme, että maa on pyöreä.* *Minä lähden maalle, kun kesä tulee.* — *Että N. N. osaa suullisesti ja kirjallisesti käyttää suomen kieltä, todistetaan täten.* *Kun kesä tulee, niin lähden maalle.*

Anm. En objektssats anträffas jämförelsevis sällan framför hufvudsatsen; af adverbialsatser stå konsekutivsatser aldrig och finalsatser sällan före den styrande satsen.

c) Attributssatsen står så nära som möjligt intill det ord den bestämmer. Den kan stå efter, emellan och någongång före den styrande satsen. Ex. *Hän asuu siinä talossa, jossa olen syntynyt. Mies, joka tuolla tulee, on naapurini. Missä minä olen, siellä teidänkin pitää oleman.*

Anm. Attributssatser bilda sålunda ofta mellansatser; i samma ställning förekomma äfven bisatser af andra slag, t. ex. *Minä lähden, kun kesä tulee, uudestaan ulkomaille.*

Tillägg.

Det i svenskan ofta förekommande prepositionsattributet öfversattes sällan ordagrant till finskan, utan återgifves på flere olika sätt (nom. och part. absolutus, komitativ samt lokalkasus och infinitivformer i en del fall — jfr ofvan). Här nedan upptagas några af de viktigaste.

I. Svenskans prepositionsattribut motsvaras af genitiv. Ex. Kungarne på Salamis *Salaminin kuninkaas*. Karl af Sverige och Kristian af Danmark *Ruotsin Kaarle ja Tanskan Kristian*. Männen från östern *idän maa* (äfven: *idästä tulleet maa*). Källan i dalen *laakson lähde*. Ämbetsmännen vid länestyrelsen *lääninhallituksen virkamiehet*. Eleverna vid ett landsortslyceum *erään maaseutulyseon oppilaat*. Han är en författare af första rangen *hän on ensi luokan kirjailija*.

II. Prep.-attributet uttryckes medels ett adjektiv. Ex. Ett barn med blå ögon och ljust hår *sinisilmäinen ja vaaleatukkainen lapsi*. En gubbe med lifliga åtbörder *vilkasliikkeinen ukko*. En herre med långa mustascher *pitkäviiksinen herra*. Vi foro förbi en gammal fästning med starka

murar me kuljimme vanhan, lujamuurisen linnan ohi. Han köpte en tafla med förgylld ram hän osti kultakehyksisen taulun. — — — Vilhelm af Oranien Vilhelm Oranialainen. Apollonius af Tyana Apollonius Tyanalainen. Thomas af Kempis Tuomas Kempiläinen.

III. Prep.-attributet lösgöres från sitt beroende af substantivet och hänföres såsom en med detta koordinerad bestämning till verbet i satsen. Ex. Han är hemma från Smolensk i Ryssland *hän on kotoisin Smolenskista Venäjältä.* Den sjuke for till Meran i Tyrolen *sairas lähti Meraniin Tyroliin.* Ainos moder förde kläderna, som Kuntar väft, i boden på backen *Ainon äiti vei Kuuttaren kutomat vaatteet aittaan mäelle.* Han gick till fogden på prästgården *hän meni voudin luo pappilaan.* En häst har blifvit stulen från ett stall i Repola by *erästä tallista Repolan kylästä on varastettu hevonen.*

IV. Såsom bestämning till det substantiv, som i den svenska satsen utgör hufvudord till prep.-attributet, inskjutes ett particip, till hvilket prep.-attributet, som i finskan ofta motsvaras af ett ord i lokalkasus, utgör adverbial. Ex. Han reste till Siut vid Nilen *hän matkusti Niilin rannalla olevaan l. sijaitsevaan Siutiin.* I dag anlände eleverna från ett landsortslyceum för att undergå studentexamen *tänään saapuivat erään maaseutulyseon läpikäyneet oppilaat ylioppilastutkintoa suorittamaan.* Vi rastade i en by midt emellan Borgå och Lovisa *me levähdimme Porvoon ja Lovisan keskivälillä olevassa kylässä.* Arbetaren grep tag i repet vid ledstången *työmies tarttui kaiteeseen kiinnitettyyn köyteen l. kaiteesta riippuvaan köyteen.* En gammal bibel med träpärmar *vanha puukansiin sidottu raamattu* (eller: *vanha puukantinen raamattu*). En lokal med elektriskt ljus och gasledning *sähkövalolla ja kaasujohdolla varustettu huoneisto.* Man vill ej gärna hafva att göra med en person utan hederskänsla *ei mielellään tahdo olla tekemisissä ilman kunniantuntoa olevan henkilön kanssa.*

V. Prep.-attributet uttryckes medels en relativ bisats. Ex. Ett ord med dubbel betydelse *sana, jolla on kaksi merkitystä*. Han fick en tjänst med 4,000 mk i lön *hän sai viran, jossa on l. jota seuraa 4,000 markan palkka*. En person utan hederskänsla *henkilö, jolla ei ole kunniantuntoa, l. joka on kunniantuntoa vailla*.

Innehåll:

	Sid.
I kapitlet. Om satsen och dess delar.	
Inledning §§ 1, 2	1
Subjekt och predikat §§ 3—14	1—6
Predikatsfyllnad §§ 15—23	6—8
Objektet och därmed beslätade bestämningar §§ 24—31	9—16
Adverbial §§ 32, 33	16—18
Attribut § 34	18—22
Apposition §§ 35, 36	22—24
Enkel och sammansatt sats §§ 37—45	24—28
 II kapitlet. Nomens användning i satsen.	
Numerus §§ 46—48	28—30
Kasus §§ 49—68	30—67
<i>Nominativ</i> § 49	30
<i>Genetiv</i> § 50	30—34
<i>Akusativ</i> § 51	34
<i>Lokalkasus</i> §§ 52—65	34—64
Allmänna lokalkasus: <i>Essiv, partitiv, translativ</i> §§ 53—56	34—44
<i>Inre lokalkasus: Inessiv, elativ, illativ</i> §§ 57—59	44—52
<i>Yttre lokalkasus: Adessiv, ablativ, allativ</i> §§ 60—63	52—59
Allmänna anmärkningar om lokalkasus § 64	59—61
Öfversikt af lokalkasus § 65	61—64
<i>Komitativ</i> § 66	64—65
<i>Instruktiv</i> § 67	65—66
<i>Abessiv</i> § 68	66—67
Om substantiv och adjektiv §§ 69—72	67—68
Om räkneord samt om angifvande af årtal, datum och timme §§ 73—76	68—71
Om pronomina §§ 77—91	71—82

	sid.
III kapitlet. Verbets användning i satsen.	
Verbets hufvudformer. Nekkingsordet §§ 92—94	82— 84
Verbets finita former §§ 95—107	84— 92
<i>Indikativ</i> §§ 96—99	85— 88
<i>Potential</i> §§ 100—102	88— 89
<i>Konditional</i> §§ 103, 104	89— 91
<i>Imperativ</i> §§ 105—107	91— 92
Verbets infinita former §§ 108—119	92—111
<i>Infinitiverna</i> §§ 109—116	92—104
<i>I infinitiv</i> §§ 110—112	92— 98
<i>II infinitiv</i> § 113.	99—100
<i>III infinitiv</i> §§ 114, 115	100—104
<i>IV infinitiv</i> § 116	104
<i>Participen</i> §§ 117—119	104—111
IV kapitlet. Partiklarnas användning i satsen.	
Adverb §§ 120—123	111—113
Anhangspartiklar § 124	113—114
Postpositioner och prepositioner §§ 125, 126	114—117
Konjunktioner §§ 127—129	117—123
Interjektioner §§ 130, 131	123—124
V kapitlet. Ord- och satsföljden.	
Ordföljden §§ 132—134	124—127
Satsföljden § 135	127—128
Tillägg.	128—130

Yuom. Kiel. 3.
Setälä

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 9823

X

